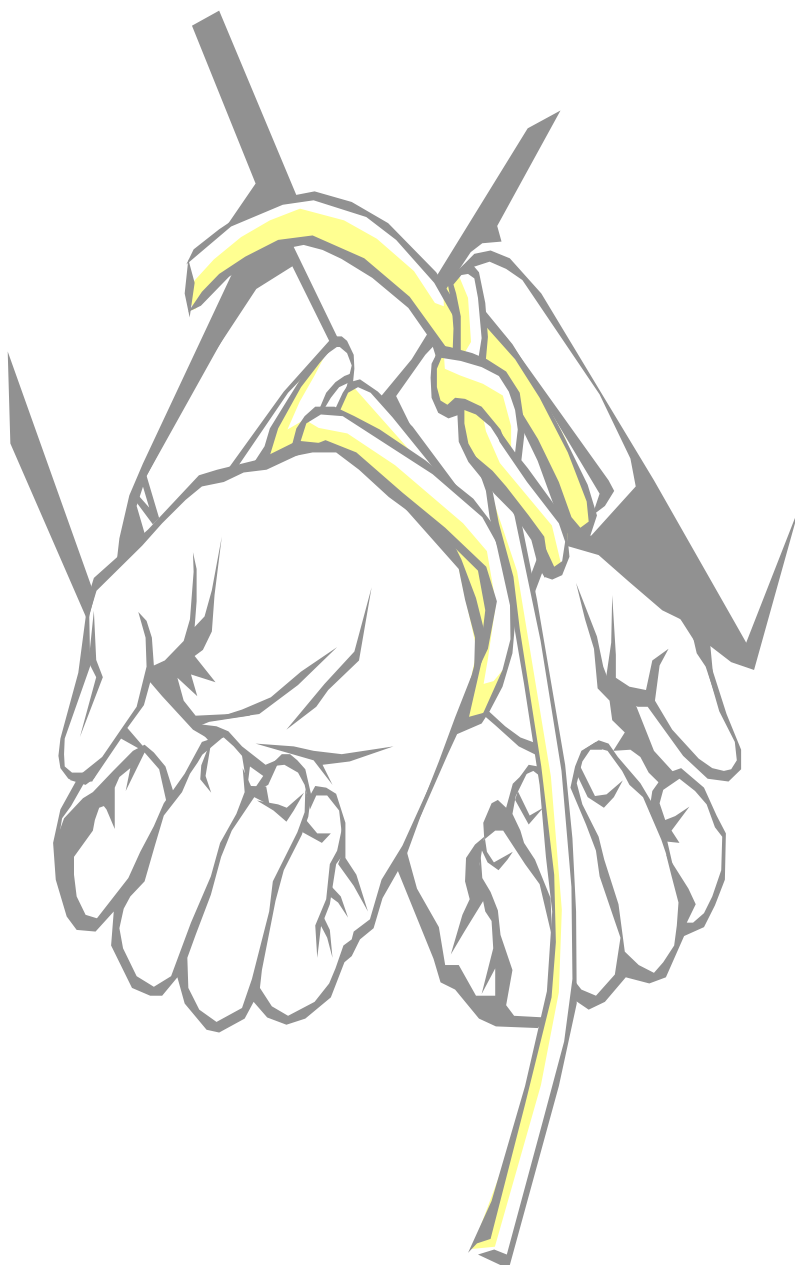

De Schuldendokter

en het schuldhulpmaatje
een gids om vrij te komen uit de moderne schuldslavernij

Jaap Bos

Versie 17/12/11

Inhoudsopgave:	blz
Voorwoord	4
1. Schuldenrecht voor dummies	5
• kruikje olie van een profetenweduwe anno 800 BC	5
• bijna dakloos in een computertijdperk	5
• hypotheekcrisis	6
• wijsheid van Hammurabi 1800 BC	7
• faillissementsrecht	8
• sociale zekerheidsrecht	9
• procesrecht	10
• invorderingsrecht	11
2. Oorzaken van schulden	13
• directe factoren	13
• schuldenaarprofielen	14
• consumptiemaatschappij baart schuldslavernij	15
• herstelprincipe	16
• de kracht van zelfbehoud	16
• het tien stappenplan	16
• financieel overzicht samenstellen	17
3. Geld genoeg door te budgetteren	18
• bezuinigen op luxe in een puberale identiteitscrisis	18
• zelfbeheersing en zijn verleidingen	19
• NIBUD als referentiekader	20
• simpel huishoudboekje	21
• eigen kracht benutten en fraude vermijden	22
• voedselbank, oorzaken, valkuilen en zegen	23
4. Zelf je schulden regelen	25
• afkopen van schulden voor een weduwe anno 2011	25
• zelf dokteren, of ga je naar de stadsbank?	26
• consolidatiekredieten en andere geldwolven	27
• de voorspelbare cyclus van overbesteding	28
• prioriteiten stellen	29
• je eigen schuldverminderingplan maken	30
5. Herstart of doorstart	31
• routekaart voor schuldsanering	32
• voortraject: verleidingen en voorsorteren	32
• afkopen van schulden als doorstart vlak voor WSNP	33
• faillissement en wettelijke schuldsanering	33
• minnelijke regeling via de stadsbank (GKB)	35
• voorlopige voorzieningen (moratorium)	36
• calculator vrij te laten bedrag	37
• beschermingsbewind en particuliere adviesbureaus	38
• je eigen strategie voor schuldsanering voorbereiden	39

6. Stabilisatietraject voor slachtoffers	40
• hoe ontstaat slachtoffergedrag?	40
• oliepeil	41
• herstelprincipe: erkennen van je eigen aandeel	41
• verleidingen en valkuilen	42
• het waardevolle moment van de crisis	43
7. Focustraining: aandacht voor je innerlijk	44
• externe locus of control bij slachtoffergedrag	44
• chaos ordenen door ruimte te maken	45
• overwegen in je hart (focussen)	45
• ontferming en zelfempathie	45
• de zes stappen van Gendlin	46
• focussen is een natuurlijk proces	46
• focussen in groepsverband	47
• de kracht van luisteren	47
8. Karakterontwikkeling in Bijbels perspectief (Gal 5: 22,23)	48
• karaktervruchten, verleidingen en groeimogelijkheden	48
• zelfbeheersing	49
• zachtmoedigheid, nederigheid	51
• trouw, vertrouwen en geloof	52
• goedheid	53
• vriendelijkheid	54
• geduld	54
• vrede	55
• vreugde	57
• liefde	58
• rouw en boete zijn herstelprocessen	59
• hoop doet leven	60
9. De schuldendokter en het schuldhulpmaatje	65
• schuldendokter	65
• spreekuur bij de schuldendokter	67
• schuldhulpmaatje als eerste hulp bij schulden	68
• veelgestelde vragen van schuldhulpmaatjes	74
• preventiefase	74
• hulpverleningsfase	78
• nazorgfase	81
10. Trainingsprogramma's	87
• overlevingscursus 'schulden en bureaucratie'	
• elementaire schuldhulp voor vrijwilligers	
• psychologische training voor sociaal en pastoraal werkers	
• thematische Bijbelstudies voor diaconaal werkers	
• Bijbels rentmeesterschap bij inkomensterugval	
11. Registers:	99
• afkortingen	99
• weblinks	99
• geraadpleegde literatuur	100
• geraadpleegde Bijbelgedeelten	101

Voorwoord

Toen in 1998 de wettelijke schuldsanering voor particulieren (WSNP) van kracht werd, ben ik mijn zoektocht begonnen in de doolhof van de schuldenproblematiek. Ik zag mensen in complexe probleemsituaties, waarmee de Eindhovense stadsbank geen raad wist. Ook de eerste de beste rechter wist er in januari 1999 geen raad mee. Hij vroeg me om alsjeblieft hoger beroep in te stellen. Want in zijn hart vond hij dat de nieuwe wet juist voor deze schuldenaar bedoeld was, maar hij had nog geen jurisprudentie om zich op te kunnen baseren. Zodoende ben ik als diaconaal werker gaan pionieren in de juridische slangekuil van het faillissementsrecht voor particulieren. Lamgeslagen mensen in complexe situaties ben ik gaan helpen om een uitweg te vinden uit de ellende van deze moderne verschijningsvorm van schuldslavernij.

Op het eerste gezicht lijkt het schuldenrecht te ingewikkeld voor een leek. Vrijwilligers zouden zich moeten kunnen beperken tot signaleren en doorverwijzen naar professionele instanties. Maar de sociale kaart is zeer uitgebreid en ingewikkeld geworden, plaatselijk verschillend en voortdurend aan verandering onderhevig. Signaleren blijkt lastig zolang er een groot taboe op schulden blijft rusten. Een vrijwilliger merkt het pas als er een flinke crisis is ontstaan. Steeds meer kerken zijn hun gebouwen beschikbaar gaan stellen als uitdeelpunt van een voedselbank. Een goed opgeleide diaconaal werker zou daar spreekuur kunnen houden. Je ontmoet dan mensen die verstrikt zijn geraakt in de bureaucratie en intussen op de huid worden gezeten door deurwaarders. Je ontdekt dat het besteedbaar inkomen van voedselbankklanten ver onder de bijstandsnorm is gezakt. Want er zijn maar weinig mensen met een financiële buffer van 3-6 maanden, om de proceduretijd voor het verkrijgen van een sociale uitkering te overbruggen. Dat is langer dan het geduld van deurwaarders en incassobureaus. Daardoor worden mensen vaak tot zulke hoge betalingsverplichtingen gedwongen, dat er geen geld overblijft voor voedsel. En als een diaken geld geeft, dan blijkt dat naderhand weer gekort te kunnen worden op hun uitkering. Hoe moet het dan wel?

Je kunt als schuldhulpvrijwilliger pas goed functioneren, als je ontdekt hebt dat je klant niet anders is dan je zelf. Daar word je nederig van. Daarom begint dit boek met gewone menselijke verhalen, om vandaaruit te ontdekken welke juridische principes een rol spelen en welke psychologische mechanismen. Als schuldhulpvrijwilliger moet je leren begrijpen hoe schulden ontstaan. Anders schiet je te gemakkelijk in een veroordelende houding. In deze westerse maatschappij is het voor iedereen moeilijk om een goede koers te varen langs een route vol met consumptieve verleidingen dwars door een mijnenveld met bermbommen, hinderlagen en valkuilen. Je kunt zomaar in een valkuil terechtkomen, zoals de financiële professionals bij de hypotheekcrisis in 2008 zelf hebben moeten ervaren. Veel banken hadden onvoldoende buffer en moesten gered worden door de overheid. Maar wie redt een bijstandmoeder als zij in zo'n valkuil terecht is gekomen?

Van een schuldenaar wordt eigen verantwoordelijkheid verwacht. Hij behoort stipt de aanwijzingen en instructies van de hulpverleners op te volgen. Meestal zijn de problemen veel complexer dan alleen financieel. Als schuldenaar kun je te maken krijgen met meer dan tien instanties met hun eigen regeltjes, die onderling niet aansluiten of zelfs tegenstrijdig zijn. Tegelijkertijd word je belaagd door deurwaarders die om het hardst proberen je te beroven van je laatste euro, waardoor je geen huur of zorgpremie meer kunt betalen. Dan wordt de zorgpremie rechtstreeks bij je werkgever geïnd en krijg je maandelijks een bestuurlijke boete van 30 euro. Daarnaast dreigt Jeugdzorg je kinderen in een internaat of pleeggezin te plaatsen.

Als schuldenaar blijf je zelf verantwoordelijk en moet je zelf de regie voeren om veilig te navigeren tussen die verschillende instanties en deurwaarders, waartussen jij vaak zelf de coördinatie moet verzorgen. Dat is een onmogelijke taak, als je er zelf emotioneel bij betrokken bent, terwijl er van alle kanten aan je getrokken wordt. Je hebt een adviseur nodig die aan jouw zijde staat.

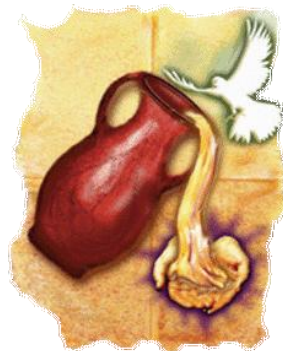
Een schuldhulpmaatje zou zo'n eerste hulp bij schulden kunnen zijn, mits hij goed is opgeleid en onder supervisie staat van een professionele coördinator. Hij moet regelmatig voor advies kunnen terugvallen op sociale raadslieden en het juridisch loket, en kunnen doorverwijzen naar de juiste professionals. Dit boek is bedoeld als gids om uit de schuldslavernij te geraken, het is een handleiding voor elementaire schuldhulp.

Lacken House, 17 december 2011

1. Schuldenrecht voor *dummies*

Een kruikje olie

Heel lang geleden (8^e eeuw BC) kwam de weduwe van een jonge profeet in paniek bij de oude profeet Elisa. 'Mijn man, uw leerling, is gestorven. En u weet hoeveel ontzag hij altijd voor de HEER had. Maar nu dreigt de schuldeiser mijn twee kinderen als slaven mee te nemen'. 'Wat kan ik voor u doen?' vraagt Elisa. 'Vertel me eens, wat hebt u nog in huis?' Dan volgt het verhaal van het kruikje met olie. Die hield niet op te stromen totdat alle geleende kannen en kruiken vol waren. De weduwe ging terug naar de godsmann en vertelde hem wat er gebeurd was. 'Die olie kunt u verkopen om uw schuld af te betalen,' zei hij. 'En van wat er overblijft, kunnen u en uw kinderen leven.' (2 Kon 4: 1-7).

Vandaag de dag heb ik zelf nog nooit het lef gehad om in zo'n situatie een wonder te proclameren. Als gepensioneerde jurist zou ik het Mozaïsche wetboek (14^e eeuw BC), of de codex Hammurabi (18^e eeuw BC) uit de kast hebben gehaald. Ik had een keurige brief aan die schuldeiser geschreven. 'volgens Deuteronomium 15 bent u verplicht om in het sabbatsjaar de jongens vrij te laten en de restschuld kwijt te schelden. Over twee jaar is het zover en dus hebt u slechts recht op twee jaar arbeid van deze jongens. Nu heb ik een diaconaal fonds bereid gevonden om u dat bedrag voor te schieten, mits u de weduwe verder met rust laat'. In mijn diaconale schuldhulp praktijk probeer ik schuldeisers te bewegen om genoeg te nemen met een percentage. Ik dreig met wettelijke schuldsanering, waarbij de vorderingen drie jaar bevroren worden, waarna ze van zo'n bijstandsmoeder niets uitgekeerd krijgen, omdat ze nog niet eens het salaris van de bewindvoerder volledig kan betalen. Maar ik heb de medewerking nodig van de gemeentelijke kredietbank (GKB, stadsbank), die poortwachter is bij een aanvraag voor wettelijke schuldsanering. Daar krijg ik te maken met maandenlange wachtlijsten.

Bijna dakloos in het computertijdperk

Voorjaar 2008 kwam Jan in paniek bij mij. Zijn elektriciteit dreigde afgesloten te worden. Hij zat al twee jaar zonder gas en sinds drie maanden zonder enig inkomen. En hij zou een dagvaarding voor woningontnuiming krijgen, tenzij binnen één week 1035 euro betaald zou zijn. De sociale dienst had altijd huur, energie, water en zorgpremie rechtstreeks doorbetaald. Nu had de computer zijn bijstanduitkering stop gezet, nadat hij één dag te laat was geweest met inleveren van zijn inkomensverklaring. Ik ben begonnen met voedselpakketten te regelen bij de voedselbank. De RK diaconie heeft als beheerder van het gemeentelijk noodfonds de elektra-achterstand betaald. Een andere diaconie heeft de 1035 euro huur voorgesloten. Bij het inlooppreekuur van de stadsbank (GKB) kreeg ik te horen dat sanering onontkoombaar was, niet zozeer wegens de hoogte van de schulden, maar omdat een bijstandtrekker nu eenmaal weinig afloscapaciteit heeft. Deze zaak was niet urgent, zolang er geen ontruimingsvonnis was. Eerst zou het inkomen weer op peil moeten komen. Via een vakantie vervanger van de klantmanager is de uitkering met terugwerkende kracht hersteld. De huurtoeslag is met terugwerkende kracht zelfs ook nog voor 2007 toegewezen, ook al was de uiterste termijn van 1 april verstreken. Er bleek een computerstoring te zijn geweest bij de belastingdienst. Kwijtschelding gemeentebelasting is ook met terugwerkende kracht gelukt. Wat betreft het gas verklaarden de leverancier en de netbeheerder om het hardst dat er volgens hun computer geen sprake was van afsluiting. Uiteindelijk is het als een technisch probleem gratis verholpen. De woningcorporatie heeft excuus aangeboden en de zaak op eigen kosten teruggehaald bij de deurwaarder.

Mijn crisisinterventie is zeer intensief geweest, met grote weerstand bij elke hobbelpunt, maar sanering is uiteindelijk compleet overbodig geworden. Net als in het drieduizend jaar oude Bijbelverhaal konden deze schuldeisers honderd procent betaald worden. En Jan had weer inkomen. Blijkbaar zijn er in onze hedendaagse sterk verbureaucratiseerde maatschappij ook nog wonderen mogelijk.

Toen ben ik de geestelijke betekenis van dat Bijbelverhaal beter gaan begrijpen. Het is belangrijk om je talenten beschikbaar te stellen in Gods Koninkrijk. Bij de profetenweduwe was dat een kruikje olie, bij mij is dat mijn juridisch talent.

Hypotheekcrisis

Vijftientig procent van de schuldhulpaanvragen in 2010 betrof mensen met een bovenmodaal inkomen. Op mijn spreekuur bij de voedselbank kwam een echtpaar met een netto maandinkomen van €3000. Vanwege hun hoge schulden kwamen ze per maand €300 te kort. Een paar jaar geleden hadden ze de hypotheek op hun woning aanzienlijk verhoogd om daarmee eerdere schulden te kunnen aflossen, maar ook om een vakantie te financieren. Nu hadden ze hulp gevraagd bij de stadsbank, de gemeentelijke unit schulddienstverlening. Na vijf maanden had die het problematische van hun schulden niet kunnen vaststellen. Ze waren doorverwezen naar maatschappelijk werk voor individuele schuldhulpverlening, maar daar is een wachttijd van 3 maanden. Hun zaak werd niet urgent geacht, omdat er geen woningontuiming dreigde. Want de hypotheekbank zal niet zo gauw tot een veiling overgaan, omdat dan maar 70 of 80% van de marktwaaarde verwacht mag worden, terwijl de hypotheek 130% bedroeg. Bij een gedwongen verkoop van het huis zou een restschuld van ongeveer €60.000 overblijven. Bij een schuldsanering zou de bank daar niet veel van terugzien.

Slachtoffergedrag

Deze mensen waren veel te gemakkelijk geweest wat betreft hun consumptieve bestedingen. En nu waren ze helemaal weggezakt in slachtoffergedrag. Zij was woedend op de hypotheekadviseur die haar erin geluisd had met zo'n hoge hypotheek met bijbehorende dure polissen en zonder voordeel van belastingaftrek, omdat ze het geleende geld niet hadden geïnvesteerd in het huis. Ze voelde zich aan het lijntje gehouden door de reguliere schuldhulpverlening. Zo kwam zij op mijn spreekuur haar nood klagen. Hoe zou ik haar kunnen helpen? Ze zal drastisch moeten bezuinigen. Misschien is verkoop van de auto reeds afdoende om geen €300 meer te kort te komen. Maar ze zit nog steeds vol woede. Ze zal nog door een rouwproces heen moeten. Ik heb haar gevraagd, of ze zichzelf zou kunnen vergeven voor haar eigen gedrag. Neen, antwoordde ze. Ik kan dat goed begrijpen. Maar ze had de eerste stap gezet. Erkennen van het eigen aandeel is het begin van herstel.

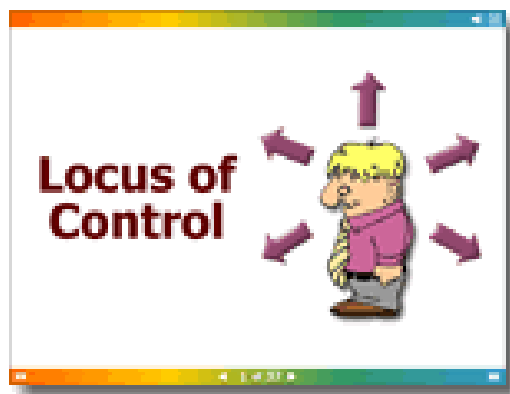
Woede

zijn uitkering hield hij €800 per maand over om nog net zijn vaste lasten te kunnen betalen. Voor eten was hij nu volledig aangewezen op de voedselbank. Gerard was de controle over zijn leven kwijtgeraakt.

Vaak zitten mensen vol woede om wat hen is overkomen. Toen Gerard's vrouw nog leefde, hadden ze samen een inkomen van netto €2100 per maand. Na haar overlijden stopte haar WAO uitkering van €650. Kort daarna veranderde zijn eigen ziekte uitkering van €1450 in een WIA uitkering van €971. Hij had geen financiële buffer, maar wel een consumptief krediet van €6000, waarvan hij rente en de aflossing niet meer kon betalen. Door allerlei incasso en juridische kosten was die schuld inmiddels meer dan verdubbeld.

Door beslag op

ZZP-er in de schuldenval

Frans kwam naar mijn diaconaal spreekuur bij de voedselbank. Twee jaar geleden was zijn baas failliet gegaan. Zonder werkloosheidsuitkering was hij meteen aan de slag gegaan in de steigerbouw als zelfstandige zonder personeel. Anderhalf jaar later kwam daar ook de klad in. Hij viel nu niet meer onder de werkloosheidsverzekering. Hij kon de huur van zijn woonruimte niet meer betalen en trok tijdelijk bij vrienden in. Daarmee verloor hij zijn inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie (GBA). De stadsbank (GKB) weigerde een schuldsanering voordat hij inkomen had, minstens een uitkering. De sociale dienst weigerde een uitkering zolang hij niet was ingeschreven in de GBA.

Wijsheid van Hammurabi

Kon hij maar in een tijdmachine terugstappen naar de tijd van de Babylonische koning Hammurabi (18^e eeuw BC). Codex artikel 117: *Als iemand een schuld niet kan betalen en zichzelf, zijn vrouw of kinderen verkoopt, dan zal hij drie jaar arbeid verrichten voor de koper, maar in het vierde jaar zal hij worden vrijgelaten.* Toen was er tenminste bescherming tegen langdurige schuldslavernij. Anno 2010 blijft deze man voor onbepaalde tijd achtervolgd worden door schuldeisers met hun wettelijk geoorloofde stapeling van invorderingsmaatregelen, zoals loonbeslag + boedelbeslag + bankbeslag. De belastingdienst mag zelfs beslag leggen op je roodstand. Dan kun je zelfs geen vaste lasten meer betalen. Woningcorporaties en energiebedrijven gaan je afsluiten en ontruimen. Voor een simpele verkeersboete word je gegijzeld door Justitie. Dit voelt als een moderne verschijningsvorm van levenslange schuldslavernij.

Verskillende paradigma's

- Het doel van de codex Hammurabi is gericht op herstel van de schuldenaar.
- Het Nederlandse faillissementsrecht is gericht op verdeling van de bezittingen van de schuldenaar, waarna de schuldenaar levenslang uitgekleeft kan blijven worden door de schuldeisers.
- Het Angelsaksische faillissementsrecht is gericht op beiden, doordat na afloop van het faillissement van rechtswege de restschuld wordt kwijtgescholden, met uitzondering van gerechtelijke boetes.

Doorstart

In Nederland bestaat zo'n herstelkans alleen voor grote bedrijven (BV's en NV's), doordat bij een faillissement automatisch van rechtswege de rechtspersoon wordt opgeheven. Een investeerder kan het bedrijf overnemen onder betaling van een percentage aan de schuldeisers, mits ze de restschuld kwijtschelden. Voor particulieren werkt dat niet.

WSNP biedt geen faillissementsbescherming

Sinds 1998 is de wet aangevuld met een wettelijke schuldsanering voor particulieren (WSNP). Net als bij Hammurabi krijg je na drie jaar gedwongen arbeid ten bate van de schuldeisers uiteindelijk toch een schone lei. Maar dit systeem biedt te weinig bescherming, omdat je eerst via de gemeente een minnelijk akkoord moet zien te bereiken. En bij de gemeente zijn de wachttijden langer geworden dan de deurwaarders bereid zijn te wachten. In al hun ellende zie ik mensen aan de drank raken, of radeloos hun toevlucht zoeken in criminaliteit (hennepteelt), of naar het buitenland vluchten.

Stabilisatie?

Volgens het SGB0 (2006), onderzoeksinstituut van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten wordt driekwart van de hulpbehoevenden niet geholpen, omdat ze niet voldoen aan de voorwaarden. Anno 2011 worden veel schuldenaren in een stabiliseringstraject gelooft om saneringsrijp gemaakt te worden onder de hoede van een beschermingsbewindvoerder. Echte bescherming biedt dat niet, omdat schuldeisers niet wettelijk verplicht zijn om de schuldenaar gedurende die periode met rust te laten. De GKB heeft wel convenanten gesloten, maar niet met alle schuldeisers; ook onttrekken ze zich er soms ongestraft aan. Zo'n stabiliseringstraject kan eindeloos duren, zonder dat de schuldenaar weer vrij mens wordt.

Beginnelen van het faillissementsrecht

Faillissementsbescherming faalt voor particulieren

Bij faillissement verkoopt een curator al je bezittingen ten bate van de schuldeisers. Daarna heft de rechtbank het faillissement op. In Engeland wordt daarna de restschuld kwijtgescholden met uitzondering van gerechtelijke boetes. In Nederland kunnen de schuldeisers je voor de restschuld levenslang blijven achtervolgen met beslagen, woningont ruiming en energie- en waterafsluiting.

Volgens onderzoek van Luttikhuis (2007) kunnen grote bedrijven in 66% van de gevallen een doorstart maken, omdat schuldeisers hun vordering liever deels kwijtschelden aan een doorstartend bedrijf, dan dat ze bij faillissement helemaal niets zouden krijgen. De rechtspersoon (BV) wordt namelijk van rechtswege automatisch ontbonden. Alleen bij aantoonbaar wanbeleid blijven bestuurders aansprakelijk. Bij kleine bedrijven bedraagt volgens Luttikhuis het percentage doorstarters nog geen 7%. Bij particuliere eenmanszaken kun je

zelfmoord of euthanasie niet gebruiken als onderhandelingsargument. Tijdens het faillissement, noch tijdens WSNP mag het bedrijf voortgezet worden. Dus zijn banken huiverig om een saneringskrediet te verstrekken aan een investeerder. In Engeland werkt een doorstart voor kleine bedrijven met gedeeltelijke kwijtschelding beter, omdat volgens Angelsaksisch faillissementsrecht de restschuld van rechtswege automatisch wordt kwijtgescholden.

Wettelijke schuldsanering voor particulieren (WSNP)

In Nederland kunnen sinds 1998 particulieren en kleine bedrijven een beroep doen op wettelijke schuldsanering, mits er geen kwade trouw in het spel is. Deze moraliteitstoets gebeurt door een rechter. Onder toezicht van een bewindvoerder moet je verplicht sparen op een boedelrekening. De hoogte van het spaarbedrag kun je zelf berekenen met de vrij te laten bedrag (VTLB) calculator op www.wsnp.org. Na drie jaar wordt de opbrengst, na aftrek van het bewindvoerdersalaris, verdeeld onder de schuldeisers, waarna je een schone lei krijgt. Gedurende drie jaar moet je rond komen van een vrij te laten bedrag, ongeveer 95% van de bijstandnorm; en je mag geen nieuwe schulden maken.

Verplicht minnelijk traject

Maar eerst moet je onder leiding van een gecertificeerde schuldhulpverlener proberen een minnelijke regeling te treffen. Je biedt een gespreide betaling aan met een eerlijke verdeling van al je inkomen boven het vrij te laten bedrag, onder voorwaarde dat ze je na drie jaar de rest kwijtschelden. Gaat een schuldeiser daarmee niet akkoord, dan kun je een gerechtelijk dwangakkoord aanvragen, of anders WSNP aanvragen, als je tenminste beschikt over een gemeentelijke verklaring (GKB), waarom een minnelijk traject onmogelijk is gebleken. Je bent dus altijd afhankelijk van de gemeente.

Start van een schuldsanering

Een schuldsanering moet altijd beginnen bij de gemeente, bij de afdeling sociale zaken. Veel gemeenten hebben dat gedelegeerd aan een gemeentelijk kredietbank of stadsbank (GKB). Dat is in elke gemeente weer anders. Als je tussentijds gaat verhuizen naar een andere gemeente, loop je het risico weer helemaal opnieuw te moeten beginnen, mocht je nieuwe gemeente aangesloten zijn bij een andere kredietbank. Je wordt altijd gevraagd om zelf al je financiële gegevens bij elkaar te zoeken en aan te leveren. En je moet zorgen dat je inkomen minimaal op bijstandniveau is gebracht en dat je alle toeslagen ontvangt. De gemeente of de GKB gaat dan beoordelen of je in aanmerking komt voor schuldsanering en hoe dat dan het beste kan. Je moet dan een saneringscontract ondertekenen.

Conclusie:

In principe is het systeem erg eenvoudig. Alleen de dubbele uitzondering maakt de praktijk erg ondoorzichtig en bovendien bureaucratisch, met wachtlijsten die langer zijn dan het geduld van deurwaarders. De komende wet gemeentelijke schuldhulpverlening vergroot vooral het aantal bureaucratische regels.

Voor wie de Engelse procedure wil proberen, zie www.irishbankruptcyuk.com.

Beginnelen van het sociale zekerheidsrecht

Verzekeringsrecht

Je moet premie betalen om verzekerd te zijn tegen risico's in het leven, zoals ziekte, arbeidsongeschiktheid, invaliditeit, kinderen, partnerverlies, ouderdom, werkloosheid etc. De Sociale verzekeringsbank (SVB) verstrekt kinderbijslag, AOW, nabestaandenpensioen. Het UWV betaalt ziektegeld, werkloosheidsuitkering, WIA (WAO), WAJONG. De gemeente is het laatste vangnet met een bijstanduitkering (WWB). Daarom kijkt de gemeente eerst of er een voorliggende voorziening is. En die voorliggende voorziening moet je zelf aanvragen. Als je wegens verblijf buitenslands te weinig AOW premie hebt betaald en onvoldoende arbeidspensioen opgebouwd, kun je een aanvullende bijstanduitkering vragen. Een aantal gemeenten heeft de uitvoering daarvan rechtstreeks in handen gegeven van de SVB.

Aanvraag

De aanvraag moet je digitaal doen via internet. Daarvoor heeft het UWV op het werkplein computers beschikbaar, waarbij ook hulp geboden wordt. Je moet gegevens over je arbeidsverleden invullen. Als je die niet meer weet, dan weigert het programma verder te gaan. Dan kun je gewoon iets verzinnen. Daarna krijg je een mondeling intakegesprek, waarbij blijkt dat het UWV je arbeidsverleden precies in hun systeem heeft staan. De intake is primair gericht op het vaststellen van de kans op werk. Zo ja, dan volgt geen uitkering, maar krijgt de aanvrager 10 werkdagen zoektijd, waarna zo nodig verwijzing naar de uitkeringsinstantie volgt, waar binnen 5 werkdagen een uitkeringsintake plaatsvindt.

Het UWV moet binnen zes weken uitspraak doen, of je na vier weken een voorschot geven. Maar vaak is er onduidelijkheid of je er recht op hebt. Misschien heb je nog recht op drie maanden salaris van je oude baas, ook al is die intussen in Spanje gaan rentenieren. Soms is er twijfel of je werkloosheid aan jezelf te wijten is. Als na enkele maanden een negatieve beslissing valt, moet je met terugwerkende kracht een bijstanduitkering krijgen. Je kunt tegelijk met de aanvraag voor een WW-uitkering ook bijstand (WWB) aanvragen. Als je lang zonder inkomen hebt gezeten, vragen ze je om gewaarmerkte bewijsstukken over te leggen, om aan te tonen waarvan je het afgelopen jaar hebt geleefd.

Toeslag tot bijstandsniveau

Als je UWV uitkering lager is dan de bijstandsnorm, dan heb je recht op een aanvulling. Maar dat moet je zelf aanvragen bij het UWV. Maar als je een zelfstandige bent met een bijbaantje, dan moet je de aanvulling weer vragen bij de gemeentelijke sociale dienst.

Eigen bedrijf

Een eigen bedrijf starten tijdens een WW-uitkering is erg riskant, omdat het UWV vaak niet de ondernemingswinst in mindering brengt op je uitkering, maar uitgaat van het aantal gewerkte uren. Om in aanmerking te komen voor belastingaftrek voor zelfstandigen en starters moet je met een tijdboekhouding aantonen dat je minimaal 1225 uur aan je bedrijf besteedt. Je mag ook studie-uren en acquisitie meerekenen. Het UWV heeft de bestanden met belastingdienst vergeleken en heeft starters achteraf op hun aanvullende uitkering gekort, alsof dat allemaal productieve uren waren geweest. Als je na het einde van de WW overgaat naar gemeentelijke bijstand voor zelfstandigen, dan rekent de gemeente niet met het aantal gewerkte uren, maar met de bedrijfswinst zoals die blijkt uit je verlies- en winstrekening die je moet overleggen bij je jaarlijkse belastingaangifte.

Conclusie:

De sociale zekerheidswetgeving kent erg veel onzekerheden en fricties bij de praktische uitvoering. Om niet in de problemen te komen moet je eigenlijk altijd zelf zorgen voor een permanente financiële buffer om loonderving op te kunnen vangen gedurende een onzekere periode van een 3 – 6 maanden.

- **Beginnelsen van het procesrecht**
 - **omgang met deurwaarders en kantonrechters**

In principe mag een schuldeiser van alle mogelijke rechtsmiddelen gebruik maken (art 3: 276 BW). Maar hij moet je wel eerst in gebreke stellen en je een redelijke termijn gunnen om alsnog te betalen. Als je niet betaalt, schakelen ze daarna op jouw kosten een incassobureau of een deurwaarder in.

Daarna laten ze je door een deurwaarder dagvaarden voor de kantonrechter. Je kunt de kantonrechter met een simpele brief twee maanden uitstel vragen, omdat je juridisch advies wilt zoeken. Dat uitstel krijg je altijd! Daarna moet je schriftelijk reageren op de dagvaarding. De eiser kan weer antwoorden. Bij uitzondering roept de kantonrechter je op voor een hoorzitting. Daarna spreekt de kantonrechter een vonnis uit. Als je helemaal niet hebt gereageerd volgt een verstekvonnis, waarbij de eiser automatisch gelijk krijgt. Bij veroordeling komen de proceskosten voor jouw rekening. Zolang je bezig bent met redelijke onderhandelingen met de schuldeiser of diens deurwaarder zal de rechter een eis afwijzen.

Uitvoering van het vonnis

Het vonnis word je door een deurwaarder betekend, dat wil zeggen persoonlijk bezorgd. Daarbij zit meestal een formulier waarop je gegevens moet invullen: naam en adres van je werkgever, je netto-inkomen, huur en huurtoeslag, zorgpremie en zorgtoeslag. De deurwaarder heeft dat nodig om de

beslagvrije voet te berekenen. Als je geen ingevuld formulier terugstuurt, gaat de deurwaarder zelf op speurtocht naar je werkgever en dan mag hij beslag leggen op je volledige loon. Anders moet hij een beslagvrije voet in acht nemen van 90% van de bijstandnorm, met correcties voor huur en zorgpremie. Het vakantiegeld valt niet onder de beslagvrije voet. Daarom leggen veel deurwaarders graag beslag in april of mei. Ze kunnen ook beslag leggen op je bezittingen, zoals je auto, je inboedel of het saldo van je bankrekening. Je meubels kunnen openbaar verkocht worden, op wat beddengoed na. Bij bankbeslag brengt de bank je vaak hoge kosten in rekening, bijvoorbeeld € 70,-.

De belastingdienst

Deurwaarders van de rijks- en gemeentebelasting kunnen beslag leggen zonder voorafgaand vonnis. Boedelbeslag wordt vaak gebruikt als dreigmiddel, om je te dwingen je aan te melden bij de gemeentelijke schuldhulpverlening. Bij een laag inkomen (110-120% bijstandnorm) heb je in veel gemeenten recht op kwijtschelding van gemeentebelasting. De rijksbelasting-deurwaarder kan bij het leggen van bankbeslag zelfs gaan tot je maximale roodstand.

Als schuldsanering onvermijdelijk is

Als op termijn schuldsanering toch onontkoombaar is, laat dan de dagvaarding maar over je heen komen, zelfs met een verstekvonnis en de daarbij behorende kosten. Want bij een sanering maakt het voor jou als schuldenaar niet veel uit hoe hoog de totale schuld eigenlijk is. Om dezelfde reden moet jij je ook niet druk maken over een faillissementsaanvraag door een schuldeiser. Je kunt er zelfs blij om zijn, omdat er dan tenminste schot in de zaak komt. Je krijgt dan van de rechtbankgriffie bericht dat je binnen veertien dagen een aanvraag wettelijke schuldsanering kunt doen, die het faillissement zal blokkeren. Stel de GKB hiervan meteen op de hoogte. Als de GKB niets doet, dien dan via een particulier schuldhulp adviesbureau een aanvraag WSNP in, ook al kun je dan nog niet alle gegevens aanleveren. Je vraagt of die nagestuurd kunnen worden te samen met de gemeentelijke verklaring dat minnelijke regeling onmogelijk is.

Concreet bod als je sanering wilt voorkomen

Maar zolang je sanering wilt voorkomen, moet je zorgen in onderhandeling te blijven met je schuldeisers, ook met de belastingdienst. Dan is het belangrijk om een concreet aanbod te doen aan die deurwaarder. Dat aanbod moet vooral redelijk zijn voor jouw eigen financiële situatie. Je kunt met

bijsluiting van een kopie van je algemeen financieel overzicht een aanbod doen om te betalen in termijnen van bijvoorbeeld € 10,-/maand, omdat er reeds een loonbeslag ligt, waardoor je eigenlijk geen aflossingsruimte meer over hebt. Wacht niet af hoe de deurwaarder reageert, geef ook geen machtiging tot automatische incasso af, maar begin meteen dat bedrag te betalen met een eigen automatische overschrijving, die je zelf kunt wijzigen zodra jouw situatie verandert. Hij reageert waarschijnlijk met een boze brief, maar zolang je in onderhandeling bent, kan hij in ieder geval niet overgaan tot een kostenverhogende dagvaarding. Zodra het loonbeslag is opgeheven, omdat die vordering volledig betaald is, heb je financiële ruimte om de volgende deurwaarder meer te gaan betalen.

Levensstandaard

Om je schulden te kunnen betalen zul je je uitgavenpatroon moeten verlagen, opdat je door deze bezuiniging ruimte krijgt in je budget, om meer te gaan aflossen dan het minimum dat de crediteuren van je eisen. Die ruimte noemen ze je aflossingscapaciteit of je aflossingsruimte. Op de korte termijn kun je zelfs zover gaan, dat je tijdelijk niets reserveert voor grote uitgaven, zoals wanneer je wasmachine kapot gaat. Bereken je afloscapaciteit niet te hoog. Want dan houd je jezelf voor de gek. De norm van de wettelijke schuldsanering is een goed ijkpunt voor hoeveel je zou moeten kunnen bezuinigen. Voor de berekening daarvan zie de VTLB calculator op <http://www.wsnprvr.org/>. Zie ook: www.zelfjeschuldenregelen.nl

• Beginselen van het invorderingsrecht

Stapelning van invorderingsmaatregelen

Als je geen financiële buffer hebt, krijg je bij schulden te maken met een stapeling van agressieve invorderingsmaatregelen, terwijl voor particulieren een doelmatige faillissementsbescherming ontbreekt in het Nederlandse recht. Gedupeerden voelen zich totaal uitgekleeft en gevierendeeld worden, zoals destijds in de middeleeuwen.

Loonbeslag

Als een deurwaarder beslag wil leggen op je loon of uitkering, dan behoort hij rekening te houden met een beslagvrije voet van 90% van de bijstandsnorm, gecorrigeerd naar de hoogte van huur en zorgpremie, minus de toeslagen. Dit zou een sociale bodem moeten betekenen om nog net genoeg over te houden om je vaste lasten zoals huur, energie, water en zorgpremie, te kunnen betalen. Elke volgende schuldeiser, die loonbeslag legt, kun je verwijzen naar de eerste deurwaarder, die de buit eerlijk moet verdelen. Maar een schuldeiser mag ook een andere invorderingstrategie toepassen.

Looncessie

De DSB bank had zijn schuldenaren overgehaald om deze bank bij voorrang recht te geven op een groot deel van hun loon (recht van cessie). Andere schuldeisers hadden het nakijken.

Boedelbeslag

Naast loonbeslag en looncessie kan er namelijk ook beslag gelegd worden op iemands inboedel (vaak door een andere deurwaarder voor een andere schuldeiser) met een heel andere beslagvrije voet: één bed + voedingsmiddelen voor één dag.

Bankbeslag

Naast loonbeslag, looncessie en boedelbeslag kan er ook bankbeslag gelegd worden op het positieve saldo van je bankrekening, met bankkosten van ongeveer €75. De belastingdienst mag zelfs gaan tot je maximale roodstand. Als daaraan loonbeslag door een andere deurwaarder is vooraf gegaan, dan kun je geen huur meer betalen, laat staan eten kopen. De belastingdienst zegt wel een beleid te voeren, dat dit middel niet wordt toegepast als iemand zich heeft aangemeld bij de GKB. Maar soms wordt aanmelding geweigerd omdat iemands inkomen eerst op orde moet komen, terwijl dat stagneert omdat je geen gewaarmerkte bewijsstukken hebt van waar je het afgelopen jaar hebt geleefd. Of iemand gaat binnenkort verhuizen en kan zich bij de nieuwe GKB pas aanmelden als hij daar staat ingeschreven in de GBA. Soms zijn er andere redenen waarom de GKB je nog niet in behandeling kan nemen.

Gijzeling

Het Centraal Justitieel incassobureau (CJIB) is het grootste incassobureau van Nederland. Dat werkt soms met vervangende hechtenis voor strafboetes, soms met loonbeslag, soms boedelbeslag, soms inneming rijbewijs, soms gijzeling voor verkeersboetes, maar beslag op de bedrijfsauto van je baas is ook mogelijk. Het CJIB is vanaf 1 jan 2010 ook betrokken bij de inning van achterstallige zorgpremies; dat heet bronheffing met €30 boete. Het CJIB int ook boetes van de Voedsel en Waren autoriteit.

Dwangcrediteuren

Woningcorporaties en energiebedrijven maken meestal geen gebruik van loonbeslag. Want door de beslagvrije voet levert dat te weinig op. Bovendien moeten ze dan ook nog delen met andere beslagleggers. Daarom gebruiken ze liever een veel krachtiger instrument. Door te dreigen met woningontruiming of energieafsluiting kunnen ze vaak 100% betaling afdwingen, terwijl ze in een schuldsanering toch maar gewoon concurrente crediteuren zijn, die genoeg moeten nemen met een percentage. Het middel van loonbeslag passen ze alleen toe bij mensen die reeds hun huis zijn uitgezet, respectievelijk een andere energieleverancier hebben moeten nemen.

Convenanten

De GKB heeft convenanten gesloten met belangrijke schuldeisers, zoals belastingdienst, banken, creditcardorganisaties, postorderbedrijven, plaatselijke woningcorporaties en energiebedrijven. Invorderingsacties tegen klanten van de GKB worden dan opgeschort.

Sleutelpositie van de woningcorporaties

De woningcorporaties en nutsbedrijven merken het probleem het eerst, omdat huur en energie de grootste kostenposten zijn, die het eerst niet meer door de bank wordt afgeschreven. Veel corporaties schromen vanwege de privacy om mensen persoonlijk te benaderen, maar een maand later sturen ze wel een deurwaarder. Volgens de koepelorganisatie Aedes werden in 2006 ongeveer 18.000 ontruimingsvonnissen uitgesproken, waarna er 7500 woningen daadwerkelijk werden ontruimd.

In 2010 17.500 vonnissen met 5.000 werkelijke ontruimingen. De meeste vonnissen werden blijkbaar slechts gebruikt om voorrang af te dwingen op de andere concurrente schuldeisers. Maar er beginnen ook woningcorporaties te komen, die vroeg erop af gaan en huurders in een eerder stadium pro-actief benaderen, die hulp organiseren voor thuisadministratie en tijdige verwijzen naar de gemeentelijke schulddienst-, of

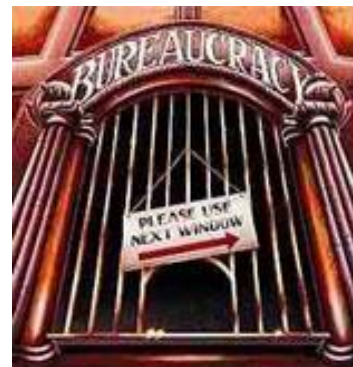
schuldhulpverlening (GKB en maatschappelijk werk).

Zie www.kurion.org met klapperproject filmpjes: <http://www.twilite.nl/link/klapperproject-3>

3. Oorzaken van schulden

Direct bepalende factoren

1. besmettelijke hebzucht als algemene trend in de westerse maatschappij
 - onvolwassenheid, blijven steken in puberteit.
 - the only difference between men and boys is the size of their toys.
 - zich laten verleiden tot onverantwoorde risico's
 - gebrek aan spaarzaamheid
2. versnipperd inkomen van de minima
 - inkomen van de minima is de laatste 20 jaar niet meegegroeid met de welvaart
 - compensatie met allerlei toeslagen is versnipperd in een bureaucratische jungle
 - eigen kracht wordt door de bureaucratie gefrustreerd en krijgt vaak het stempel van fraude
 - sparen voor een financiële buffer (liquiditeit) van 3-6 maanden is bijna onmogelijk geworden
3. stapeling van invorderingsmaatregelen veroorzaakt vrije val zonder parachute
 - de beslagvrije voet is schone schijn; en gemakkelijk te omzeilen
 - mensen worden gek van de schulden
 - gevaar van zelfmedicatie: nicotine, alcohol, gokken, drugs, porno etc.
4. bureaucratie
 - vertraagde uitvoering van de sociale zekerheid (WW, WWB)
 - als iemand niet past in de regeltjes wordt hij aan de vrije val overgelaten
 - tijdens een schuldsanering raakt de cliënt steeds verder gehospitaliseerd
 - hulpverlening tijdens de wettelijke schuldsanering (WSNP) ontbreekt vaak
 - als iemand uit de WSNP is gezet, wordt hij aan de vrije val overgelaten
 - alleen particuliere schuldhulp adviesbureaus willen hem nog helpen
 - certificering van hulpverleners maskeert het probleem van falende reguliere schuldhulp.
5. crisisinterventie
 - vroegtijdige signalering van huurachterstand.
 - veel harder beleid in een vroege fase volgens het Amsterdamse model: Vroeg erop af.
 - afschaffen van gedoogbeleid van zogenaamde slepers die 14 dagen te laat betalen
 - want dat verlaagt de fatale grens voor woningontruiming tot twee maanden huurachterstand
 - eis aanmelding bij GKB, of anders gaat de zaak naar de deurwaarder voor een dagvaarding
 - vroege signalering werkt alleen bij een goed functionerende crisisinterventie door GKB
6. slachtoffers
 - veel slachtoffers zoeken de oorzaken buiten zichzelf
 - met boosheid, zelfbeklag en depressie als gevolg
 - dit veroorzaakt destructief slachtoffergedrag met zelfmedicatie (blowen, alcohol)
 - erkennen van het eigen aandeel is het begin voor een herstel van de eigen kracht

Oorzaken

De WSNP monitor 2006 vermeldt voor de aanvraag van wettelijke schuldsanering de volgende redenen:

➤ inkomstenterugval	51%
➤ overbesteding	47%
➤ gedragsschulden	24%
➤ echtscheiding	17%

Inkomstenterugval kan te maken hebben met werkloosheid, lopend conflict met de werkgever, ziekte, WAO of bijstanduitkering sluiten niet goed op elkaar aan; stagnatie van alimentatie van ex-partner, huurtoeslag, zorgtoeslag, woonkostentoeslag, verlenging verblijfsvergunning.

Overbesteding: meer uitgeven dan er inkomsten zijn; ook aan niet-noodzakelijke producten; het heeft te maken met gebrek aan zelfdiscipline, hebzucht, of begeerte om anderen na te doen.

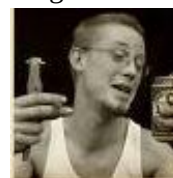
Gedragsschulden: als compensatie voor frustraties, psychisch onbehagen. Zelfmedicatie: alcohol-, drugs-, sex-, gok-, of koopverslaving, ook opgevoerd verkeersgedrag en daaropvolgende verkeersboetes.

Overlevingschulden, zoals bij echtscheiding, relatieproblemen, overlijden van partner.

Schuldenaarprofielen

1. Vaak zijn het **bijstandsmoeders** met kleine kinderen, soms van verschillende vaders, die verzuimen alimentatie te betalen, waardoor deze (tiener)moeders in een schuldenval terecht kunnen komen, meegezogen in een bodemloze draaikolk van problematische schulden.
2. Soms zijn het **gescheiden vaders**, die weigeren alimentatie te betalen, omdat hun ex de omgangsregeling met de kinderen saboteert, waarna ze aan de drank geraakt zijn, dan volgen er vaak betalingsachterstanden, afsluiting van gas, water of licht en tenslotte woningontnuiming.
3. Soms zijn ze **werkloos** geraakt, waarbij het ontslagrecht en de werkloosheidsuitkering niet goed op elkaar aansloten, de sociale dienst een bijstanduitkering weigerde en ze geen spaargeld hadden.
4. Na **tegenslag** hebben sommigen niet snel genoeg de tering naar de nering kunnen zetten. In 2010 heeft 25% van de hulpvragers een bovenmodaal inkomen; ze hadden te veel op de pof geleefd en geen buffer.
5. Soms zijn het **kleine ondernemers** met aanvullende bijstand, waarbij hun ondernemersmentaliteit tot grote misverstanden leidde met de sociale dienst, die hen van fraude beschuldigde, terwijl ze eigenlijk geprezen zouden moeten worden om hun zelfredzaamheid.
6. Soms een **gastarbeider** die de hoge leges voor de verlenging van zijn verblijfsvergunning niet op tijd kon betalen. Door de koppelingwet zat hij vier maanden zonder enig inkomen. Met een beroep op het Turkse associatieverdrag heeft hij alsnog zijn verblijfsvergunning ontvangen en met terugwerkende kracht een WW-uitkering. Hij kon terugkomen bij zijn oude bedrijf, en met een vaste aanstelling.
7. Soms betreft het **uitgeprocedeerde asielzoekers**, zonder uitkering en een werkverbod. Aangewezen op de liefdadigheid van particulieren. Zo'n een echtpaar kwam in de problemen, nadat het een forse lening had afgesloten om zo'n gezin te helpen, in de verwachting dat het ooit onder een generaal pardon zou komen te vallen. De helpers raakten hun baan kwijt en waren zelf aangewezen op schuldsanering.
8. Soms zijn het **verslaafde dak- en thuislozen** voor wie de weg terug bijzonder moeilijk is.
9. Soms zijn het **jongeren** met risicovol consumentengedrag, die in een moeras wegzakken.
10. Soms zijn het **analfabeten**, laaggeletterden en licht verstandelijk gehandicapten.
11. Steeds vaker zijn het ook **bovenmodale huiseigenaren** met een beleggingshypotheek die hoger is dan de waarde van het huis en die hun extra kredietruimte hebben gebruikt om op te grote voet te leven.

Het is niet allemaal kommer en kwel.

1. Ik kom ook bijstandsmoeders tegen die wel kunnen rondkomen van een uitkering, vooral als ze wat hulp krijgen van hun familie en hun ex-partner keurig alimentatie betaalt.
2. Er zijn genoeg gescheiden vaders die zich wel weten te redden, zolang ze maar niet te maken krijgen met fricties in het stelsel van sociale zekerheid.
3. Of een werkloze man met een bijstanduitkering, die niet door de sociale dienst achter de voden gezeten hoeft te worden, maar andersom de sociale dienst zich door hem opgejaagd voelt met zijn dringende hulpvraag voor een opleiding, opdat hij zijn eigen brood weer zelf zal kunnen verdienen.
4. Of een vrouw, die al vele jaren moet leven op het niveau van de bijstand, maar pertinent medewerking weigerde aan een armoedebelevingsonderzoek: Jaap, je denkt toch niet dat ik schulden heb!
5. Of een verstandelijk minder begaafde, die zelfstandig kan wonen, omdat een vrijwilliger 'de post komt doen'.

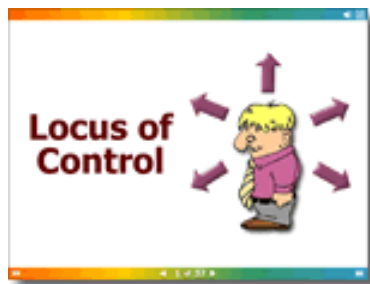
Consumptiemaatschappij baart schuldlavernij

De westerse samenleving heeft zich ontwikkeld tot een genotzuchtige consumptiemaatschappij. Geld was ooit bedoeld om de handel te vergemakkelijken en daarmee schaarste te bestrijden. Voor een tekort aan hulpbronnen heeft het geen oplossing gebracht, het heeft eerder een overschot aan behoeften gestimuleerd. Geld is een veroorzaker van schaarste te zijn geworden. West Europa heeft deze schaarste destijds geëxporteerd naar Amerika en later naar Afrika. En nu staan Afrikanen te dringen aan onze zuidgrens, om mee te mogen genieten van onze welvaart. In de middeleeuwen was armoedebeleid een veiligheidsbeleid om struikrovers en bedelaars buiten de gemeentegrens te houden. Bedelarij en landloperij zijn op het einde van de twintigste eeuw uit ons wetboek van strafrecht geschrapt. Maar ditzelfde beleid is nu opgeschaald naar Europees niveau, waarmee in Europa 'apartheid' is geïntroduceerd. Individualisme viert hoogtij. We leven in een tijd zonder richting, een tijd zonder vaders en moeders, en met tot op het bot verwende kinderen. The only difference between men and boys is the size of their toys. Niet moraliseren geldt als het hoogste gebod. Sinds de jaren zestig van de twintigste eeuw is sprake van een steeds verdergaande demoralisatie, van een afname van individuele deugden. De samenleving is aan het desintegreren, waardoor de noodzaak van solidariteit toeneemt, terwijl de realiseerbaarheid juist afneemt. Deze samenleving wordt gekenmerkt door tieners die onzeker zijn over hun identiteit en daarom uit angst elkaar gaan na-apen en beheersen. Macht schept en handhaaft schaarste. Het mobiliseren van een tegenmacht werkt averechts. Je onttrekken aan die macht biedt meer kans op succes. De Amish zijn een extreem voorbeeld. Maar eigenlijk doen moslima's precies hetzelfde met hun hoofddoekjes. Het leven op krediet is de grote oorzaak van de crisis. De bankiers gingen in de fout. De concurrentiedrift is op hol geslagen. De economie is steeds sneller gaan draaien door de ontwikkeling van wetenschappelijke kennis, omzetting daarvan in technologie, gevolgd door economische kapitalisatie. We zien dat bijvoorbeeld in de snelle ontwikkeling van computersystemen. We raken steeds meer vervreemd van de natuur en van zijn Schepper. Daardoor komen we in ballingschap terecht ten gevolge van die technologische ontwikkeling en van de grote ketterij, als zou de samenleving maakbaar zijn.

Door de crisis treedt er een groeivertraging op van de westerse economieën, terwijl de groei in de ontwikkelingslanden toeneemt. Er komt nu meer balans in de wereld. Dit is een kairos moment, waarin een ethische bezinning nodig is op de basiswaarden van het leven, zowel economisch als ecologisch. Ooit was sparen en investeren een groot goed. Maar nu zijn we vooral gaan consumeren op krediet. Dan wordt een massieve recessie onvermijdelijk om de schuldencyclus om te keren. Door schulden verlies je de controle over je geld. Je komt in een moderne vorm van schuldlavernij terecht. Armen staan aan de verschuldigde kant van de maatschappij. Ze leven in afhankelijkheidsrelaties. De maatschappij eist eigen verantwoordelijkheid van het individu, die de schuld krijgt van elke fout, die hij in zijn afhankelijkheid maakt. Dit soort 'blaming the victim' versterkt hun gevoel van machteloosheid en is fnuikend voor hun laatste beetje eigen kracht. Volgens de Aboriginals kennen westerlingen de waarheid, maar hebben die begraven onder materialisme, onzekerheid en angst. Volgens Aboriginals is eerlijkheid is een belangrijke sleutel, evenals het leven in harmonie met de aarde. Persoonlijke creativiteit kan orde scheppen in de chaos. Zelfdiscipline is nodig voor de samenhang, de structuur, om de tendens van desintegratie te keren. Het armoedebeleid moet inzetten op de kansrijke kwetsbaren, op het moment dat hun eigen kracht nog aanwezig is. Versterk daarom het overige dat dreigt te sterven. Een vroeg er op af beleid voorkomt een toename van een steeds moeilijker te beheersen complexiteit. Het is belangrijk om de persoonlijke groeimogelijkheden van een individu te ontdekken en die als uitgangspunt te kiezen voor het herstel van zijn zelfstandigheid. Daarom is het belangrijk om de minst ingrijpende vorm van hulpverlening toe te passen en in te spelen op de eigen natuurlijke hulpbronnen.

Dit zijn de samengevatte conclusies van Achterhuis (1988), Bradley (2004), Burkett (1997), Fortuyn (1995), Goudswaard (2006), Heilbroner (1952, 1966), Kinneging (2005), Morgan (1995, 1998), Regemortel (2002), Schagen (2010), Schuurman (2007), SME (2010), Thoenes (1994), Wijffels (2009).

Herstelprincipe

Herstel begint met de ontdekking, dat je niet kunt blijven doorgaan met de schuld geven aan anderen, je ex-partner, die geen alimentatie betaalt, of aan je werkgever, die je onterecht ontslagen heeft, waardoor je geen werkloosheidsuitkering krijgt en ook geen bijstand van de sociale dienst, of de schuld geven aan het nutsbedrijf, of aan de woningcorporatie, of aan de deurwaarders of aan justitie die je wil gijzelen.

De kracht van zelfbehoud

Annelies kwam uit een arm gezin. Ze was inmiddels getrouwd en ze hadden een bovenmodaal inkomen. Ze had zichzelf beloofd om nooit meer in de ellende terecht te komen, die ze als meisje had meegemaakt. Toen kwam er een knik in haar leven met plotselinge inkomensterugval. Haar man zag het niet zo somber in, maar zij heeft hem voor het blok gezet: 'we zoeken meteen hulp of ik vraag echtscheiding aan'. Dit speelde een paar jaar geleden toen er in haar woonplaats nog niet zulke lange wachtlijsten waren. Schuldhulp bleek meteen beschikbaar, onder voorwaarde dat ze de tering naar de nering zouden zetten. Diezelfde dag hebben ze hun auto verkocht. En met een beetje diaconale hulp van de pastoor hebben ze het tenslotte gered, zonder verkoop van hun huis. Annelies had voldoende eigen kracht, ze schoot niet meteen in de slachtofferrol en ze had tijdig hulp gekregen.

Strategisch plan

Ga je fundamentele plannen eens samenvatten en de weg daarheen verduidelijken. Stel een doel op lange termijn. Benoem het gewenste doel. Preciseer het doel. Geef een samenvatting van je huidige situatie en de ontwikkeling tot nu toe. Benoem belangrijke informatie uit het verleden, oorspronkelijke prognoses die fout bleken te zijn en oorspronkelijke prognoses die zijn uitgekomen. Noem strategieën als alternatieven. Benoem de voor- en nadelen van deze strategieën. Kies één of meer strategieën. Geef een samenvatting van de verwachte resultaten. Benoem de volgende stappen. Verdeling van de taken.

In het vervolg van dit boek wordt zo'n strategische aanpak uitgewerkt met de bedoeling om je inzicht te geven in de problematiek, de oorzaken, hoe mechanismen werken, zowel juridisch als psychologisch. Je kunt dan leren voor je eigen situatie doelstellingen te bedenken, alternatieven te formuleren en strategieën te ontwikkelen om uit de gevangenis van de schuldslavernij te ontsnappen.

Stop met struisvogelpolitiek!

Haal je hoofd uit het zand en ga de feiten onder ogen zien.
Maar dat begint met een principiële beslissing.

Tien stappenplan

1. ik neem een vast besluit om al het mogelijke te doen om uit de schulden te raken en te blijven.
2. ik maak mijn beslissing bekend bij een of twee betrouwbare vrienden als getuige, of een buddy of coach;
3. ik ga een inventarisatie maken van mijn feitelijke financiële situatie.
4. ik ga een onderzoek instellen naar de oorzaken en mijn eigen aandeel daarin
5. ik wil uit de slachtofferrol stappen en ik ga een overwinningstrategie ontwikkelen.
6. ik ga een prioriteitenplan maken voor afbetaling van mijn schulden
7. ik ga mijn levensstandaard verlagen om meer dan het minimaal verplichte maandbedrag te kunnen aflossen
8. ik ga mijn beschikbare inkomen proactief beheren met behulp van een eigen budgetplan.
9. ik omarm mijn ware identiteit: ik wil weer een vrij mens worden.
10. ik wil gaan afmaken wat ik nu ben begonnen!
 - ik ga regelmatig verantwoording afleggen aan de genoemde vrienden of aan mijn buddy, of coach.

Plaatsnaam....., datum:

handtekening:

handtekening van de getuigen, of je schuldhulpmaatje, je buddy of coach

Maak een begin met het stapje voor stapje samenstellen van een algemeen financieel overzicht:

(ontleend aan MAT/BBA, British Bankers Association en Money Advice Trust, Leach 2007)

Naam van de schuldenaar:		Afhankelijke personen	leeftijd		
Adres:		Kind 1			
Telefoonnummer:		Kind 2			
Emailadres:		Kind etc			
Burgerschapsnummer:					
Geboortedatum:					
Datum:					
Maandinkomen	Klant	Partner	Totaal maandinkomen		
Loon (netto)			Totaal maanduitgaven		
Uitkering			Afloscapaciteit/maand		
Pensioen					
Huurtoeslag			Beslagvrije voet		
Zorgtoeslag			Vrij te laten bedrag (WSNP)		
Kindertoeslag					
Heffingskorting			Crediteurenblad 1 (prioritaire schulden)	Saldo	Afl/mnd
Kinderbijslag			Schuldeiser		
Vakantiegeld			Huurachterstand		
Alimentatie			Hypotheekachterstand		
Totaal maandinkomen			Gasachterstand		
			Lichtachterstand		
Is verkoop van bezit (auto, huis) ter discussie gebracht?	ja/nee	ja/nee	Waterachterstand		
			Zorgpremieachterstand		
			Rijksbelasting		
Uitgaven per maand			Justitiële boetes		
Huur			Totaal		
Hypotheek					
Gemeentebelasting (totaal)			Crediteurenblad 2 (niet prioritaire schulden)		
Waterschapsbelasting			Schuldeiser		
Gas/water/licht			Gemeentebelasting		
Justitiële boetes			Telefoon		
Alimentatie			Doorlopend krediet bij bank		
Zorgpremie			Roodstand betaalrekening		
Inboedelverzekering			Wehkamp		
WA verzekering			Tandarts		
Uitvaartverzekering			Etc		
Kinderopvang					
Telef/tv/internet					
Mobiele telefoon					
Reiskosten					
Huishoudgeld					
Onderhoud en reparatie					
Reservering grote uitgaven					
.....					
Totaal uitgaven/mnd			Totaal schuldenbedrag		

In de rest van dit boek komt het allemaal gedetailleerd aan de orde.

Voor de berekening van de beslagvrije voet en het vrij te laten bedrag (VTLB) kun je op onderstaande site een handige calculator downloaden.

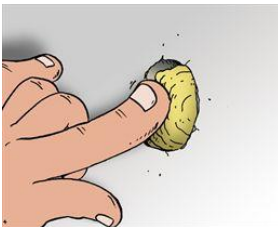
<http://www.wsnprvr.org/>: informatie over wettelijke schuldsanering natuurlijke personen WSNP

<http://www.wsnprvr.org/betrokken/index.cfm>: voor beroepsmatig betrokkenen (professionals)

http://www.wsnprvr.org/index_vtlb.cfm?section=betrokken: calculator VTLB.

Wat betekent het eigenlijk als iemand zegt: ‘ik leef op een budget’. Dan heb je altijd geld genoeg, wanneer je het nodig hebt. Om dat te bereiken zul je moeten bezuinigen. Je zult de tering naar de nering moeten zetten. Dus niet meer geld uitgeven dan je verdient.

Gaten met gaten vullen

Wat betekent een gat in mijn begroting? Je kunt natuurlijk proberen om de problemen voor je uit te schuiven, door bijvoorbeeld reserveringsgeld voor grote uitgaven, zoals een kapotte wasmachine te gebruiken om een urgent probleem op te lossen, bijvoorbeeld om huurachterstand in te lopen. Op de korte termijn hoeft ‘gaten met gaten vullen’ helemaal niet slecht te zijn. Maar uiteindelijk zullen ze allemaal gedicht moeten worden. Hoe doe je dat?

Bezuinigen op luxe

Wat is luxe? Heb je een auto echt nodig? Uit eten in een restaurant is gezellig maar ook duur. Ga je in de kantine eten, of neem je brood mee naar je werk? Hoe hoog zet je de huiskamerthermostaat van de centrale verwarming? Op 21 of 17 graden? Hoe lang duurt bij jou een douchebeurt? Ik heb gezien dat een gezin op deze manier per jaar 800 euro kon bezuinigen. Is elke dag vlees op tafel wel echt nodig? Is kleding van Zeeman en Wibra niet goed?

Luxe en puberaal gedrag

Als je meer uitgeeft dan je verdient, ben je aan ‘t stelen! Brood stelen mag alleen, als je honger lijdt (oud bisschop Muskies). Waarom willen tieners merkkleding? Om zich af te meten aan hun vriendjes. The only difference between men and boys is the size of their toys. Heb je naaste lief, want hij is als jezelf. Als hij een sportauto heeft, mag ik er toch ook wel een? Waarom zou een tiener gaan roken? Om niet gepest te worden door zijn vriendjes. Waaraan ontleen ik mijn identiteit eigenlijk?

Identiteitscrisis: gevaar + kans

危機

Wie ben ik eigenlijk? Wat is het eigene aan mijzelf? Moet ik me afmeten aan mijn buurman? Omdat hij is, zoals ikzelf ben? Wil ik daarom ook een sportauto? Moet ik daarom slaaf worden van roken? Wie ben ik in Christus? Had Jezus niet de schulden overwonnen? Durf ik die overwinnaarpositie in te nemen

Tien Woorden

- Heb God lief boven alles
- Geen andere goden, ook geen heilige koeien (auto, TV, PC, smartphone)
- De Sabbat is een rustdag, Niet vloeken
- Houd je ouders in ere,
- Heb je buurman lief, want hij is als jezelf
- Niet moorden, Geen echtscheiding,
- Niet stelen, Niet liegen
- Niets begeren van je burens: ook niet de zonnebank van je buurvrouw

Zelfbeheersing en de valstrik van ongedisciplineerd gedrag

Om een budgetplan te maken en je eraan te houden heb je voldoende zelfbeheersing nodig. Doelloosheid in je leven en ongedisciplineerd gedrag zijn de grootste verleidingen. Als je daar stelselmatig aan toegeeft dan ontstaat een levenspatroon van verwardheid en desoriëntatie. Ongericht overal op reageren baart chaos. Drang tot instant behoeftebevrediging is bijna gewoon geworden. Alcohol versterkt dit effect. En het versterkt psychische zwakheden zoals ADD, ADHD, bipolaire verschijnselen (manische depressiviteit). Sommigen hebben levenslang angst voor deurwaarders. Mensen zijn kwaad geworden als ik ze dit voorhield. Ik heb last van manische depressiviteit en krijg medicijnen (lithium) van mijn psychiater. Nu stop jij me ook nog in een hokje. Ik heb hem geconfronteerd: Maar een kwartiertje geleden heb je me zitten vertellen, hoe je meestal om twee uur naar bed gaat en pas om elf uur opstaat. Er is niets mis met die medicijnen, maar ik verwacht dat ze veel beter zullen werken als het je zou lukken om meer structuur in je leven aan te brengen. Medicijnen voor ADHD hoeven niet slecht te zijn, maar meer structuur aanbrengen in je leven is waarschijnlijk veel belangrijker.

Begrenzing van creativiteit

Creatieve mensen lopen een bijzonder risico, omdat ze een associatietalent hebben ontwikkeld als bron voor hun creativiteit. Als ze niet geleerd hebben om die creativiteit goed te begrenzen ontaardt het gemakkelijk in chaos. Vincent van Gogh was in manische fasen van zijn leven zeer productief, maar hij kende ook depressieve perioden en een dramatisch levenseinde.

De omslag

Hoe kun je een negatieve spiraal ombuigen in positieve richting? Dan moet je attent zijn op de eerste fase van verleiding: doelloosheid! Ga dus op zoek naar een doel in je leven. Probeer dat doel zo concreet mogelijk te omschrijven.

De rechtenstudent

Destijds werd ikzelf in mijn tweede studiejaar geconfronteerd met een gehalveerde studietoelage. Een baan nemen + avondstudie? Dan zou de studieduur flink verlengd worden. Toen heb ik mezelf een doel gesteld: ik wilde mijn rechtenstudie met succes afronden, wat me dat ook zou kosten. Ik heb een mislukte poging gedaan een kasboek bij te houden en een budgetplan te maken. Toen ben ik gewoon drastisch gaan bezuinigen. Daarbij bleek ik met de helft rond te kunnen komen. Een doelgericht budgetplan is beter dan domweg bezuinigen. Ik had het geluk over een kleine buffer te beschikken van enig spaargeld, waardoor ik uit de schulden kon blijven. Maar het belangrijkste was, dat ik een doel voor ogen had, waarvoor ik bereid was om alle luxe in te leveren.

De zonnebank

Koop vandaag een zonnebank, je hoeft pas volgend jaar te betalen. Piet had die verleiding niet kunnen weerstaan. Tegen de verwachting in kreeg hij dat jaar geen dertiende maand, maar ontslag. Daardoor kwam hij met zijn gezin vier maanden lang zonder inkomen te zitten. Hij was de wanhoop nabij. Toen hij tot de erkenning was gekomen van zijn eigen aandeel, kon hij zijn wrok tegen de buitenwereld afleggen. Tijdens sollicitatiegesprekken zat hij er voortaan als een bevrijd mens. Korte tijd later vond hij een baan.

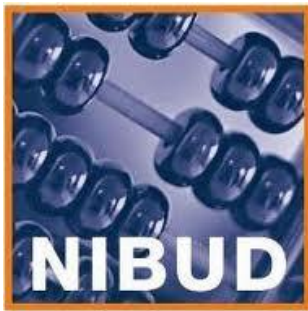

Creditcards doorknippen

In Engeland beschikken volwassenen gemiddelde over vier creditcards. Er is niets mis met een creditcard zolang je de maandelijkse afrekening tijdig betaalt. In Engeland doet slechts 59% van de mensen dat. De rest betaalt zich blauw aan rente. Als je zelfs maar één dag te laat betaalt, wordt de hoge rente berekend vanaf het aankooptijdstip van die zonnebank, die je pas volgend jaar hoeft te betalen. Als je de verleiding van te veel kopen met je creditcard niet kunt weerstaan, dan kun je hem beter doorknippen (zie Matteüs 18: 8, Leach 2007).

Zelfbeheersing is de 9^e geestesvrucht (Gal5:23). Laat die vrucht niet weggroten! Houd een concreet doel voor ogen. Dan kan je zelfbeheersing groeien. Ga de chaos van feiten structureren. Dan wordt een helder doel zichtbaar. Structuur toomt feiten in: Feiten samenvatten tot hoofdzaken: wat is het belangrijkste.

Referentiekader

- Maak gratis je eigen persoonlijk budgetadvies www.NIBUD.nl
- Je voert je eigen persoonlijke gegevens in en je ontvangt een overzicht.
- Kolom 1: een zeer zuinige huishouding
- Kolom 2: een gemiddelde huishouding
- Kolom 3: een computer berekening voor jou
- Ga het zelf sluitend maken naar je eigen inzicht

Een voorbeeld

budgetadvies voor een moeder met twee kinderen	Basisbegroting	vergelijking met een gemiddeld huishouden	sluitende begroting op basis van het inkomen	Voorbeeld van een bijstandmoeder met een restschuld van de oude hypotheek	eigen invoer
Inkomsten (netto/mnd)					
Aanvrager				€ 1.058,63	
Tegemoetkoming schoolkosten				€ 30,00	
Woontoeslag				€ 25,00	
Zorgtoeslag				€ 36,00	
Heffingskorting				€ 60,00	
Kinderbijslag				€ 138,33	
Vakantiegeld				€ 54,54	
Uitgaven					
Huur	€ 450,00	€ 450,00	€ 450,00	€ 450,00	
Gas	€ 77,00	€ 86,00	€ 77,00	€ 77,00	
Elektra	€ 44,00	€ 49,00	€ 44,00	€ 44,00	
Water	€ 19,00	€ 21,00	€ 19,00	€ 19,00	
Afvalstoffenheffing	€ 17,00	€ 21,00	€ 17,00	Kwijtschelding	
Waterschapsheffing	€ 15,00	€ 16,00	€ 15,00	Kwijtschelding	
Rioolrecht	€ 10,00	€ 10,00	€ 10,00	Kwijtschelding	
Telefoon/kabel/internet	€ 42,00	€ 54,00	€ 15,00	€ 15,00	
Ziektekostenverzekering	€ 106,00	€ 106,00	€ 106,00	€ 106,00	
Inboedelverzekering	€ 6,00	€ 6,00	€ 6,00	€ 6,00	
WA verzekering	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	
Uitvaartverzekering	€ 7,00	€ 7,00	€ 7,00	€ 7,00	
Kinderopvang	€ 16,00	€ 16,00	€ 16,00	-	
abonnements tijdschriften	€ 25,00	€ 25,00	€ 25,00	-	
Contributie verenigingen	€ -	€ 51,00	€ -	-	
Wegenbelasting / Autoverzekering					
Onderhoud/ Afbetaling/afschrijving					
Brandstof					
Overig vervoer	€ 30,00	€ 119,00	€ 31,00	€ 30,00	
Alimentatie					
Afbetaling leningen / schulden				€ 150,00	
totaal vaste lasten	€ 868,00	€ 1.041,00	€ 842,00	€ 908,00	
Kleding en schoenen	€ 94,00	€ 94,00	€ 94,00	€ 25,00	
Inventaris	€ 90,00	€ 137,00	€ 90,00	€ -	
Onderhoud huis en tuin	€ 27,00	€ 53,00	€ 27,00	€ -	
niet-vergoede ziektekosten	€ 18,00	€ 18,00	€ 18,00	€ 18,00-	
totaal reserveringsuitgaven	€ 229,00	€ 302,00	€ 229,00	€ 43,00	
Voeding en versnaperingen	€ 293,00	€ 293,00	€ 293,00	€ 150,00	
Was- schoonmaakmiddelen	€ 12,00	€ 12,00	€ 13,00	€ 12,00	
toiletartikelen/kapper	€ 39,00	€ 39,00	€ 39,00	€ -	
Overig huishoudgeld	€ 23,00	€ 61,00	€ 23,00	€ 23,00	
totaal huishoud. Uitgaven	€ 367,00	€ 405,00	€ 368,00	€ 185,00	
Saldo	€ 87,00-	€ 466,00-	€ 9,00-	€ 40,00 -	

Budgetteren

Waarschijnlijk zul je moeten leren om op de kleintjes te letten. Beheer je beschikbare inkomen proactief met behulp van een budget. Er is geen ware vrijheid zonder grenzen. Een budget stelt veilige grenzen, waarbinnen je vrij kan zijn van angst en onzekerheid gedurende het proces voor het bereiken van je financiële doelen. Breng je uitgaven in beeld; stel een bestedingslimiet voor elke categorie.

Simpel huishoudboekje: zie www.simpelhuishoudboekje.nl

januari

Inkomsten	Te ontvangen			Saldo op rekening	€ 1.129,63	
Salaris/uitkering	€ 1.058,63					
Zorgtoeslag	€ 36,00					
Huurtoeslag	€ 25,00			Nog betalen	€1.169,00	
Teruggave	€ 60,00					
Kinderbijslag						
Totaal inkomsten	€ 1.179,63					
Saldo vorige maand	€ - 50,00			Geld over	€ - 39,37	
Vaste kosten	Te betalen	Betaald		Overige kosten	Gepland	Betaald
Huur	€ 450,00			Eten	€ 150,00	
Electra	€ 44,00			Kleding	€ 25,00	
Gas	€ 77,00			Extra ziektekost	€ 18,00	
Water	€ 19,00			Telefoongesprekken	€ 16,00	
Telef/kabel/internet	€ 42,00			Schoonmaakmiddelen	€ 12,00	
Zorgpremie	€ 106,00			Toiletartikelen/kapper	€23,00	
Inboedelverzekering	€ 6,00			Onvoorzien	€20,00	
WA verzekering	€ 4,00					
Uitvaartverzekering	€ 7,00					
Aflossing schulden	€ 150,00					
Kwartaalkosten						
Jaar kosten						
Totaal vaste kosten	€ 905,00			Totaal andere kosten	€ 264,00	

Kasboek voor de variabele kosten

Datum	omschrijving van uitgave	contant/pin	bon?	food bedrag	non-food bedrag

Simpel huishoudboekje

- Je kunt je thuisadministratie doen in een schrift, of met je computer:
- www.simpelhuishoudboekje.nl
- Je kunt er een gratis programma downloaden
- Enkele videofilmpjes voor duidelijke uitleg

Maak een overzicht van je inkomsten

Volgens het CBS ontvangt anno 2007 een eenoudergezin met een kind als uitkering: 1140 euro, met twee kinderen 1290 euro; voor tweeouder gezinnen is dat 1430 euro met één kind en 1610 euro met twee kinderen. Een groot deel van de huishoudens met een laag inkomen, 44 procent, zegt niet of nauwelijks rond te kunnen komen. Daarom je je aanvullende inkomstenbronnen zeker niet vergeten. Want die maken een substantieel onderdeel uit van mensen met een laag inkomen. Als je ze wel vergeet, kom je al gauw in schulden terecht. En voor een schuldsanering eist de stadsbank (GKB), dat je eerst alle aanvullende inkomstenbronnen op peil hebt gebracht.

Aanvullende inkomstenbronnen:

- Belastingdienst: woon-, zorg-, kindertoeslag, heffingskortingen, aftrek buitengewone lasten
- Kwijtschelding gemeentebelastingen
- Kinderbijslag (SVB)
- Alimentatie (eventueel inschakeling LBIO)
- Gemeentelijke reductieregeling voor sportvereniging, zwembad, ioscoop
- Stichting leergeld en soortgelijke particuliere fondsen
- Voedselhulp in natura (voedselbank)
- Bijzondere bijstand en langdurigheidstoeslag.

Bijzondere bijstand

Voorbeelden van regelingen/bestaanskosten die kunnen worden vergoed (gemeente Delft)

Bijkomende studiekosten	Psychologische hulp
Alarmeringsapparatuur	Psychotherapie
Babykamer: meubilair, duurdere spullen	Meubilair en apparatuur
Babypakket, Borstprothese	Orthopedisch schoeisel
Brillen en lenzen, Diëten, Hoortoestellen	Plaswekkers, Pruiken, Ringleiding
Computers voor tieners	Steunzolen en dynamische zolen
Elastische kousen, Elektrische epilatie	Tandartskosten en orthodontie
Energiekosten, Peuterspeelzaal	Telefoonkosten, Thuiszorg
Extra kosten wassen/slijtage van kleding	Vaste lasten tijdens verblijf in inrichting
Fysiotherapie en oefen therapie	Verhuiskosten en opknapkosten
Homeopathische /antroposofische middelen	Voetverzorging
Kraamzorg en babypakket	Woonkosten (voor huiseigenaren)

Sommige gemeenten rekenen vervanging van een wasmachine tot de normale kosten waarvoor men zelf moet sparen, of die betaald moet worden uit de langdurigheidstoeslag. Andere gemeenten zijn tot het besef gekomen dat minima meestal onvoldoende spaarruimte hebben en dus in aanmerking moeten komen voor bijzondere bijstand (Eindhoven sinds 1/1/08). Kosten voor saneringsbewind kunnen sinds de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 10/06/08 ook in aanmerking komen voor bijzondere bijstand, voor wie te weinig afloscapaciteit heeft. Voor beschermingsbewind was dat al langer erkend.

www.berekenuwrecht.nl Je kunt hier zelf berekenen waar je recht op hebt.

www.kennisring.nl Praktische informatie over zorg, sociale zekerheid, wet- en regelgeving.

Eigen kracht benutten en fraude vermijden

Een bijstandsvader volgde parttime een pastorale opleiding die hij financierde uit wat bijverdiensten, welke in die tijd nog niet gekort werden. Toen de wetgeving omstreeks 1994 strakker werd, zat hij net in zijn stage jaar en had een paar betalende cliënten, die hij pastorale therapie gaf. Hij heeft ze gevraagd om hem voortaan niet meer te betalen, maar om liever zijn opleiding te sponsoren. Hij heeft zijn voornemen openlijk kenbaar gemaakt zowel aan de sociale dienst als aan de belastingdienst. Hij kreeg te

horen dat dit niet de bedoeling was, maar dat ze er niets tegen konden doen. Hij heeft zijn opleiding met succes kunnen afmaken en vond kort daarna werk bij een TBS instelling.

Zo zijn er mensen die een gift geven aan een diaconaal fonds ter sponsoring van iemand, waarvan het fonds dan schulden van zo iemand rechtstreeks betaalt aan de schuldeisers. Door de saneringsrechters, inclusief het Bossche gerechtshof wordt dit niet als inkomen beschouwd, noch als fraude. De sociale dienst mag iemand daarvoor niet korten op zijn uitkering. Neem daarom als uitkeringsgerechtigde nooit rechtstreeks geld aan van vrienden of familie, die je willen helpen. Je kunt ze wel vragen om achterstallige rekeningen voor je te betalen aan een schuldeiser. Dan kun je niet beticht worden van fraude.

Er zijn bijna overal in Nederland voedselbanken, die overtollig voedsel verzamelen bij bedrijven, en het weer ter beschikking stellen van mensen die verstrikt zijn geraakt in de bureaucratische regels van de sociale zekerheid en daarom honger lijden. De waarde bedraagt ongeveer € 25/week en dat wordt niet gekort op je uitkering.

Toelatingsnormen:

Normbedragen besteedbaar maandinkomen:

- Eén persoonshuishouden: € 175
- Toegevoegd persoon: € 60
- Toegevoegd kind tot 12j: € 25
- Toegevoegde tiener: € 50
- Voorbeelden:
- 2 volwassenen zonder kinderen: € 235
- 2 volwassenen met 2 tieners: € 310

Voedselbank: oorzaken en valkuilen

Oorzaken:

- *Vertraging bij verkrijgen van een uitkering*
- *Schulden met hoge aflossingsverplichtingen*

Valkuilen:

- *Het is altijd tijdelijk (maximaal drie jaar)*
- *Uitstellen van noodzakelijke schuldsanering?*

Zegen:

- *Voedselhulp als sanering (nog) niet mogelijk is*

Uit diverse onderzoeken blijkt dat voedselbankklanten te weinig door de GKB worden geholpen.

Voedselbanken: klantenanalyse (2006)	NVVK: klantgegevens 2006	IVA onderzoek (Tilburg 2004)
Veel eenoudergezinnen, vrouw	75% man, zonder kinderen	Veel eenoudergezinnen, vrouw
		Vaak 2 of meer kinderen
50% Nederlands	85% Nederlander	Veel niet-Nederlandse afkomst
25% Antilliaans, Surinaams	50%: 25-45 jaar	Relatief jong
10% Marokkaans of Turks	50% heeft een uitkering	Merendeel een uitkering
Zeer laag inkomen en veel schulden	90% inkomen onder modaal	Max 100% sociaal minimum

Conclusie

1. De armste mensen zijn bijstandsmoeders met kinderen
2. Ze zijn half om half Nederlands en allochtoon
3. De GKB helpt voornamelijk Nederlandse mannen
4. Een groot deel van de voedselbankklanten wordt niet geholpen door de GKB

AANVRAAG ONDERSTEUNING VOEDSELBANK		Datum:	
Gegevens ontvanger		Gegevens aanvragende instantie	
Naam	(bijstandmoeder)	Naam	Diaconie
Adres		Adres	
Postc/woonplaats		Woonplaats	Eindhoven
Wijk		Tel nr	
Tel nr		Contactpersoon	Jaap Bos
Geb datum			
Gezinssituatie:	1 volwassene met 2 kinderen 0-12j		
		Uitgaven	Inkomsten
Inkomsten: Loon/uitkering/belastingteruggave netto/mnd			1119
	Huur (incl servicekosten)/hypotheek	450	
	Huurtoeslag of woontoeslag		25
	Kindgebonden budget		
	Energie + water	140	
	Verzekeringen (zorgpremie, WA, inboedel)	123	
	Zorgtoeslag		36
	Aantoombare aflossing schulden	185	
	Telefoon (max. 30 euro)	30	
	Radio/TV aansluiting 15 euro	15	
	Eigen risico zorgverzekering 14 euro/volw.	14	
	Totalen	A 957	B 1179
	Netto vrij te besteden bedrag per maand	B-A	222
Hebt u vrijstelling van betaling van gemeentelijke belastingen?: ja			
Maakt u gebruik van de gemeentelijke reductieregeling?: ja			
Toelichting waarom ondersteuning gewenst/noodzakelijk is: Na haar scheiding heeft ze haar huis moeten verkopen. Ze heeft een huurwoning kunnen vinden. Maar er is een restschuld overgebleven, waarvoor zij € 100/mnd moet betalen, omdat haar ex met de noorderzon is vertrokken. Hij is alcoholist. Ze is bezig met een aanvraag voor schuldsanering, maar haar ex lijkt voor de scheiding nog onduidelijke schulden te hebben gemaakt, waarvoor zij hoofdelijk aansprakelijk wordt gesteld, net als voor de hypothecaire restschuld. De andere schuldverplichtingen bedragen € 85/mnd. Ze wil daarom WSNP, maar de GKB is poortwachter met een wachtlijst. Ze vinden haar niet urgent, omdat ze stipt de huur, de energie en de zorgpremie betaalt. De ondersteuning zal minstens een half jaar moeten duren, tot het moment dat bij haar schuldverplichtingen een correcte beslagvrije voet in acht wordt genomen of ze zal zijn toegelaten tot WSNP			
Ondertekening door de hulpverlenende instantie:			
wg Jaap Bos			
In te vullen door Voedselbank:			
Aanvraag gehonoreerd: ja/nee (reden indien afwijkend van criteria:)			
Eerste pakket op: via			

4. Zelf je schulden regelen

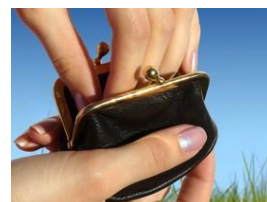
Afkopen van schulden voor een weduwe anno 2011

De weduwe van een restauranthouder kwam mijn hulp inroepen. Vorig jaar was haar man overleden. Ze had nog geprobeerd om dit afhaalrestaurant alleen voort te zetten, maar na een half jaar lukte het echt niet meer zonder haar man. Ze had het bedrijf moeten beëindigen. Ze had een bijstanduitkering aangevraagd, maar die was geweigerd wegens onvoldoende informatie. Ze was van buitenlandse afkomst en begreep het allemaal niet zo goed. Nu waren haar dochters bezig om de juiste informatie te verzamelen. Ondertussen werd ze achtervolgd door de verhuurder van het voormalige bedrijfspand. Hij eiste nog vijf jaar contractuele doorbetaling van de huur. Ze kon geen advocaat betalen om bij de rechtbank ontbinding van het contract te vragen. De verhuurder vroeg zelfs aan de kinderen om de huurpenningen van het bedrijfspand te betalen. Ik heb de kinderen aangeraden om de erfenis te verwerpen, opdat ze niet aansprakelijk gesteld zouden kunnen worden voor de schulden van hun overleden vader, noch voor die van hun moeder. Ik heb de moeder aangeraden om schuldsanering aan te vragen bij de stadsbank (GKB). Haar kinderen waren volwassen, het huis uit en hadden werk. De kinderen zorgden ervoor, dat de huishuur, de energie, het water en de zorgpremie betaald werden. En moeder mocht mee-eten van hun tafel. Ik heb met haar de mogelijkheden van een schuldsanering besproken. Ze zag erg op tegen een afhankelijkheidsregime van drie jaar, maar ze begreep dat er geen andere mogelijkheid was. Terloops vroeg ze mij of ze in die periode nog wel naar het buitenland mocht. Want haar zus had haar een weekje Parijs of Rome aangeboden. Toen heb ik haar gevraagd of die zus in plaats daarvan dat bedrag misschien ter beschikking zou willen stellen om de schulden af te kopen. Daarop heb ik telefonisch contact opgenomen met de deurwaarder die de zaken van de verhuurder van het bedrijfspand behartigde. Die suggereerde dat de familie een concreet aanbod zou doen van bijvoorbeeld 2000 euro.

Afkopen van een schuld

Geachte deurwaarder, ik heb goed nieuws voor u inzake de zaak X, waarover wij onlangs telefonisch contact hebben gehad. De familie heeft een mijns inziens redelijk bedrag bij elkaar weten te brengen voor een saneringskrediet. Ze hebben mij gevraagd om voor u een aanbod te formuleren. Ik denk dat daarbij voor u de volgende informatie van belang is. Het totaal bedrag aan schulden bedraagt bijna 20.000 euro; met een negental schuldeisers. Uw cliënt is de grootste schuldeiser. Het inkomen van mevrouw X is momenteel nog steeds nihil. Het is haar sinds augustus 2010 tot nu toe niet gelukt om werk te vinden. Haar leeftijd en haar lichamelijke conditie geven niet veel hoop dat ze ooit nog werk zal vinden. Als voormalig zelfstandige heeft ze geen recht op een werkloosheidsuitkering. Ze wordt in leven gehouden door haar volwassen kinderen. Op mijn advies hebben de kinderen de erfenis verworpen. Zij zijn dus niet aansprakelijk voor de schulden van hun overleden vader, noch van hun moeder. Mevrouw X heeft driekwart jaar geleden een bijstandsuitkering aangevraagd, maar die is na vier maanden afgewezen wegens onvoldoende informatie. De dochters zijn nu bezig voor hun moeder betere informatie te verzamelen voor de gemeente Eindhoven, maar dat heeft nog steeds niet geleid tot een positieve beschikking voor een bijstandsuitkering. Als er een positieve beschikking komt, dan verwacht ik, dat die niet hoger zal zijn dan netto ongeveer 850 euro per maand. Ik ben enkele weken geleden met haar en een van haar dochters naar het open spreekuur van de Eindhovense unit schulddienstverlening (GKB) geweest. Op mijn verzoek heeft ze aanvraagformulieren meegekregen voor schuldsanering, maar ze kreeg te horen dat formeel indienen van die aanvraag pas zinvol is zodra ze een inkomen heeft op minimaal het niveau van de bijstand. Dat inkomen heeft ze nog steeds niet. Daarom verkeert deze zaak in een impasse. We kregen het advies om zelf te proberen om tot overeenstemming te komen met de schuldeisers. Met een saneringskrediet vanuit de familie zou het wellicht mogelijk zijn om schulden met een percentage af te kopen tegen finale kwijting. Gezien de minimale aflossingscapaciteit van mevrouw X, zou bij een normale schuldsanering hooguit 1500 euro na drie jaar beschikbaar komen voor de gezamenlijke schuldeisers. Een dergelijk bedrag zou dus ingezet kunnen worden om een aanbod te doen aan de gezamenlijke schuldeisers. Gelukkig heeft de familie net iets meer bijeen weten

te brengen, waardoor aan uw cliënt een iets ruimer bod gedaan kan worden. Concreet betekent dit dat de familie X aan uw cliënt 1500 euro ineens aanbiedt tegen finale kwijting van de schuldvordering onder gelijktijdige ontbinding van de huurovereenkomst van het voormalige bedrijfspan. Voor de goede orde: Dit geld is niet in het bezit van mevrouw X zelf. Maar een familielid heeft zich bereid verklaard, om dit bedrag aan u te betalen zodra er overeenstemming is bereikt. Conclusie: dit lijkt mij een goede mogelijkheid om deze zaak af te handelen op een wijze die mij voor beide partijen het beste lijkt in de huidige omstandigheden. Een week later kwam er een per email bericht van de schuldeiser, dat hij akkoord gaat met dit afkoopbedrag tegen finale kwijting.

Informele schuldregeling

Ik heb me dus niet opgesteld als een officiële schuldregelaar, die werkt volgens de code van de NVVK, waarbij gelijktijdig met alle schuldeisers moet worden onderhandeld tegen een gelijk afkooppercentage. Ik heb me slechts opgesteld als bemiddelaar tussen de familie en de ene deurwaarder van de grootste schuldeiser. Onderhandelen met alle schuldeisers tegelijkertijd duurt veel te lang en dan is er uiteindelijk altijd wel eentje die weigert. Dan kun je wel een dwangakkoord proberen te regelen bij de rechter, maar dat duurt allemaal veel te lang en je moet aan bijna alle vereisten van de WSNP voldoen. In Nederland is sprake van bijna absolute contractsvrijheid, zolang het maar niet onzedelijk is. Het staat de familie X vrij om na overeenstemming met deze ene schuldeiser ook met andere schuldeisers afzonderlijk te gaan onderhandelen om vergelijkbare akkoorden te bereiken, zonder dat het afkooppercentage voor iedereen precies hetzelfde hoeft te zijn.

Rekening houden met een eventueel dwangakkoord

Naderhand bleek natuurlijk dat mevrouw X er alleen niet uitkwam met de andere schuldeisers, maar ondertussen verbleef ik tijdelijk in Ierland. Een schuldhulpmaatje is ter plaatse de nodige gegevens gaan verzamelen, die ze me gescand per email heeft toegestuurd. Daarop heb ik alle andere schuldeisers dezelfde 10% aangeboden tegen finale kwijting. Een zestal heeft positief gereageerd en zijn betaald. Eentje heeft de schuld meteen buiten invordering gesteld. Maar de nieuwe Voedsel en Warenautoriteit weigerde aanvankelijk medewerking omdat het een boete betrof, maar meldde wel zich te zullen neerleggen bij een eventueel dwangakkoord. Toen heb ik de VWA een compleet schuldenoverzicht gegeven, waarna ze alsnog de schuld buiten invordering hebben gesteld. Hieruit blijkt dat het uiteindelijk toch wel belangrijk is om alle schuldeisers eenzelfde percentage te bieden, namelijk voor het geval dat je uiteindelijk toch een dwangakkoord zou moeten aanvragen. Hangende dit proces kwamen er nog twee forse ambtshalve belastingaanslagen van 3000 euro, omdat mevrouw al een paar jaar geen aangifte had gedaan. Met hulp van het schuldhulpmaatje zijn die aangiftes alsnog gedaan en zijn de aanslagen teruggebracht tot enkele honderden euro's.

Zelf dokteren of ga je naar de stadsbank?

Karel kwam mijn advies vragen inzake een zevental schulden voor een totaal bedrag van 13.000 euro. Hij was alleenstaand met een vast inkomen van ruim 1200 euro/mnd. Als een deurwaarder loonbeslag zou leggen dan zou Karel ongeveer € 800,- leefgeld overhouden. Want dat is de beslagvrije voet van 90% van de bijstandnorm. Ik heb daarom zijn aflossingscapaciteit berekend op 400 euro per maand. Hij zou dan wel drastisch moeten bezuinigen op zijn huidige levensstijl, o.a. zijn auto moeten verkopen en genoeg nemen met een bromscooter. Dan zou hij in 36 maanden 14.400 euro kunnen aflossen. Hij overweegt naar de stadsbank (GKB) te gaan voor schuldbemiddeling. Met een groot aantal schuldeisers heeft de Nederlandse vereniging van volkskredietbanken (NVVK) convenanten afgesloten, dat ze mee zullen werken aan zo'n minnelijke regeling mits die voldoet aan de NEN normen van schuldbemiddeling. Daarbij is vastgelegd dat de schuldenaar de wettelijk bepaalde aflossingscapaciteit zal gebruiken om de schulden zoveel mogelijk af te betalen.

Karel staat dus voor de beslissing of hij in zee zal gaan met de stadsbank (GKB). Dan wordt alles voor hem veel overzichtelijker. Hij heeft het voordeel dat hij alleen nog maar maandelijks zijn bedrag aan de stadsbank hoeft te betalen. Hij kan zelfs met zijn werkgever afspreken om dat bedrag maandelijks van zijn loon in te houden en rechtstreeks over te maken aan de stadsbank, net zoals zijn werkgever reeds doet met zijn huur, energie, water en zorgpremie.

Als Karel de hulp van de stadsbank afwijst, moet hij zelf gaan onderhandelen over gespreide betalingsregelingen met zeven verschillende schuldeisers, die elk hun verschillende voorwaarden

hebben. Vanwege een paar verkeersboetes heeft hij ook te maken met het centraal justitieel incassobureau (CJIB). Dat gaat normaliter alleen akkoord met een gespreide betaling als binnen één jaar alles is afbetaald, terwijl Karel een regeling voor drie jaar nodig heeft om alles verdeeld over alle schuldeisers 100% te kunnen afbetalen. Maar als zo'n afbetalingsregeling lukt, moet hij de schuldeisers machtigen voor automatische incasso of hij kan aan zijn werkgever vragen om die bedragen van zijn loon in te houden en rechtstreeks te betalen aan elk van die schuldeisers. Het lukt allemaal niet zo goed en de schulden lopen weer verder op. Dan gaat Karel toch maar weer naar de stadsbank. Zijn aflossingscapaciteit blijkt nu onvoldoende om in drie jaar alle schuldeisers 100% af te betalen. Maar Karel is gescheiden en zijn schulden stammen deels uit de periode van zijn huwelijk. Hij was gehuwd in algehele gemeenschap van goederen. Daarom zal zijn ex-vrouw na de periode van drie jaar aangesproken kunnen worden voor het restant. Karel wil dat niet en verzoekt de stadsbank om een wat langere periode opdat al zijn schulden 100% voldaan kunnen worden.

Consolidatiekredieten en Geldwolven

Gert had een wirwar van schulden waardoor hij het overzicht over zijn financiën was kwijtgeraakt. Daarom was hij vatbaar voor de reclame van goedkope leningen. Hij hoopte zijn schulden in één keer af te lossen en slechts één schuldeiser over te houden. Een consolidatiekrediet noemen ze dat. Als hij een eigen huis had gehad, dan zou hij ook een tweede hypotheek op de overwaarde hebben kunnen nemen. Zijn schuldensituatie werd overzichtelijker en hij hoefde minder rente te betalen dan de woekerrentes van de creditcards, de comfortcards en de postorderkredieten. Hij had eerst een consolidatiekrediet genomen bij de Postbank tegen 12% jaarrente. Hij vergat te bezuinigen, zette zijn levensstijl gewoon voort. Een half jaar later moest hij nog een consolidatiekrediet erbij nemen. Alleen Wehkamp was daartoe bereid, maar dan wel tegen 18% jaarrente.

Gert kwam bij mij om advies vanwege een belastingsschuld. Hij had een vaste baan, was alleenstaand en bezat geen auto. Gert had geen achterstanden met huur, energie, water of zorgpremie. Hij kon net zijn maandelijkse verplichtingen van ruim €200,- aan twee andere schuldeisers nakomen. Maar nu wilde de belastingdienst binnen vier maanden bijna €1600,- van hem hebben. Op mijn doorvragen vertelde hij over de leningen van de Postbank en Wehkamp. Hij had in het verleden geleefd volgens een levensstijl, die zijn inkomen ver te boven ging. Daardoor was hij in deze schulden terecht gekomen. Hij was nu in feite slaaf geworden van de financiers van zijn oude levensstijl, slaaf van de Geldwolven. Toen hij tot dat besef kwam, is hij zo kwaad geworden, dat hij zeer gemotiveerd raakte om al het mogelijke te gaan doen om er vanaf te komen. Toen hebben we samen een plan opgesteld om de Geldwolven alles af te betalen waar ze recht op hadden. Loonbeslag van de belastingdienst zou onontkoombaar zijn. Ik heb voor hem uitgerekend dat dit in zijn geval waarschijnlijk €400,-/maand zou bedragen. Dan zou hij net zo goed meteen de tering naar de nering kunnen zetten, dus zijn levenstandaard verlagen, en vrijwillig aan de belastingdienst het aanbod doen om dat bedrag in vier termijnen te betalen. Maar dan zou hij ondertussen niets kunnen betalen aan de Postbank noch aan het postorderbedrijf Wehkamp. Hij heeft deze beide schuldeisers telefonisch gevraagd of hij hun termijnbetalingen vier maanden zou mogen opschorten om tijdelijk voorrang te verlenen aan de belastingdienst. Beide schuldeisers zijn daarmee akkoord gegaan, omdat ze ook wel weten dat hij anders in de wettelijke schuldsanering zou worden gedreven, waarbij de vorderingen drie jaar bevroren zouden worden en ze uiteindelijk veel minder zouden terugkrijgen, omdat eerst het salaris van de bewindvoerder betaald zou moeten worden uit het gedwongen gespaarde geld. Als hij die sobere levensstijl nog 2-3 jaar vol zou weten te houden dan zou hij al zijn schulden honderd procent kunnen afbetalen. Dan zou hij niet meer schatplichtig zijn aan de Geldwolven, maar zijn vrijheid herkregen hebben.

Woningontruiming

Helaas heeft Gert zijn verlaagde levensstandaard slechts één maand volgehouden. Zijn financiële toestand is bergafwaarts gegaan. Drie jaar later heeft de belastingdienst bankbeslag gelegd zonder rekening te houden met de beslagvrije voet. Hij had intussen al een huurachterstand en nu werd de fatale termijn van drie maanden bereikt, waarbij het gebruikelijk is dat de woningcorporatie een deurwaarder inschakelt om hem te dagvaarden voor de kantonrechter met als eis woningontruiming. Gert durfde niet naar de zitting en liet niets van zich horen. Toen werd bij verstek ontbinding van de huurovereenkomst en ontruiming van de woning uitgesproken. Als hij wel schriftelijk had gereageerd op de dagvaarding was hij opgeroepen om persoonlijk gehoord te worden en had de rechter de mogelijkheden onderzocht of

die huurachterstand nog was in te lopen. Maar zolang Gert zijn levensstijl niet verandert en werkelijk de tering naar de nering zet, zal het van kwaad tot erger gaan.

De voorspelbare cyclus van overbesteding

Krediet hoeft op zichzelf niet slecht te zijn. Het is gewoon een tijdelijke uitbreiding van je mogelijkheden om inkomen te verwerven. Problematisch wordt het pas bij bovenmatige uitbreiding, namelijk bij een onrealistische verwachting van toekomstige verdiensten. Wanneer je op krediet dingen koopt, waarvan jij je het bezit eigenlijk niet kunt veroorloven, dan ben je net een struisvogel die zijn kop in het zand steekt. Je vermijdt niet de gevolgen, je stelt ze eenvoudig uit en je maakt ze vaak zelfs nog erger. Burkett &

Tondeur (1996) zien een voorspelbare cyclus wanneer iemand in schulden terecht komt:

1. *Ontkenning*. Het probleem wordt ontkend in de hoop dat het zichzelf als door een wonder zal oplossen. De ene partner geeft vaak (onbewust) de ander de schuld van het probleem.
2. *Angst en frustratie* wanneer de schuldeisers beginnen te dreigen met telefoontjes en brieven. Dat veroorzaakt stress. Sommigen reageren daarop met verslavingen (nicotine t/m drugs) en steken hun hoofd nog verder in het zand. Anderen motiveert het tot de volgende fase:

3. *Consolidatie lening* bij een commerciële bank. Daarmee worden alle schulden op een hoop gegooid in één terugbetalingsregeling die meestal verzekerd wordt met een tweede hypotheek op het huis. Dit leidt tot een lagere maandlast; want Primeline rekent bij een comfortcard 18% rente/j en de Direktbank voor een persoonlijke lening maar 12% rente/jaar; bij een tweede hypotheek nog veel lager. Zodoende wordt de druk op korte termijn wat verlicht. Maar wanneer je gewoon doorgaat met te veel uitgeven zit je binnen een paar maanden alleen nog maar dieper in de schuld.

4. *Schuldbemiddeling* door de GKB (stadsbank). Deze sluit namens de schuldenaar een overeenkomst met de schuldeisers dat de GKB de verantwoordelijkheid neemt om de schuldenaar drie jaar uit te melken tot het niveau van de beslagvrije voet, waarna de GKB het gespaarde bedrag verdeelt onder de schuldeisers. Weigert één der schuldeisers dan kan een beroep worden gedaan op de rechter.
5. *Lening van de gemeentelijke kredietbank (GKB, stadsbank)*. Deze verstrekt (sanerings)kredieten tegen een vergoeding van 10-16%/jaar, als je voldoende aflossingscapaciteit hebt om in 36 maanden alles af te lossen. Kom je wat tekort dan kan de stadsbank proberen de schuldeisers een aanbod te doen van een percentage ineens tegen finale kwijting van de rest. De schuldeiser neemt dan genoegen met minder, maar hij is wel van het risico af. Dus een win-win situatie voor beiden. Weigert één der schuldeisers dan nemen mensen hun toevlucht tot de wettelijke schuldsanering

6. *De wettelijke schuldsanering* voor natuurlijke personen (WSNP) is een onderdeel van de faillissementswet. Je krijgt dan een streng aflossingsregime opgelegd waarbij je grofweg 95% van de bijstandsnorm mag houden en onder toezicht van een bewindvoerder alle meerdere inkomsten moet sparen voor de schuldeisers. Beide partners moeten werken. Na drie jaar verleent de rechter je dan een schone lei. Een schuldenaar met een inkomen op bijstandniveau kan hooguit het salaris van de bewindvoerder opbrengen, waarna er voor de schuldeisers weinig overblijft.

Schuldvrije levensstijl

Schuldsanering is eigenlijk alleen maar symptoombestrijding: achterstallige rekeningen, te veel creditcards, te dure huizen, verslavingen door frustraties etc. Het zal niet werken tenzij je mentaliteit verandert. Want meer geld zal de problemen niet oplossen. Het oude gezegde luidt: 'komt er meer geld binnen, dan gaat er ook meer uit'. De overbesteding gaat gewoon door. Je hebt een plan nodig om je te helpen voldoende eigen financiële discipline te krijgen. Een schuldvrije levensstijl is heel belangrijk om je te helpen om te ontsnappen aan de angst en zielenpijn die deze moderne vorm van schuldslavernij voor velen veroorzaakt.

Culturele mythen

- Dingen brengen geluk
- Schuld is normaal en onvermijdbaar
- Een beetje meer geld zal al je problemen oplossen.

De gevaren van zelfmedicatie

Sommigen durven de feiten niet onder ogen te zien, gaan ze ontkennen, durven geen algemeen financieel overzicht te maken en gaan hun pijn te lijf met zelfmedicatie: nicotine, blowen, alcohol, gokken etc. Dan raak je alleen maar verder in de problemen.

Prioriteiten stellen

Welnu, of je een commercieel consolidatiekrediet neemt, of naar de stadsbank gaat of als je helemaal zelf je schulden wilt regelen, het is erg belangrijk inzicht te krijgen in de prioriteiten van je schulden.

Hoge prioriteit

- Huurachterstand moet hoge prioriteit hebben, want bij drie maanden achterstand kan de verhuurder bij de kantonrechter een ontruimingsvonnis vragen. Dan kun je dankloos worden. En als je niet meer ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie kun je geen normale uitkering meer krijgen en wordt zelfs wettelijke schuldsanering onmogelijk.
- Betalingsachterstanden bij nutsbedrijven kunnen leiden tot afsluiting van energie en water.
- Verkeersboetes zien mensen vaak niet als hoge prioriteit, maar bij onbetaald blijven worden ze veel hoger. Bij voortgaande wanbetaling kan niet alleen jouw auto in beslag genomen worden, maar ook je bedrijfsauto van je baas. Dat kan jou je baan kosten! Ook kan justitie je met toestemming van de kantonrechter laten gijzelen totdat je betaald hebt.
- Zes maande achterstand bij de zorgpremie kan leiden tot bronning bij de werkgever of uitkeringsinstantie met daar boven op een bestuurlijke boete van €30/mnd.
- Bij belastingsschulden kan de belastingdienst bankbeslag leggen op je salarisrekening zelfs tot je maximale roodstand. Ze hoeven geen rekening hoeven te houden met een beslagvrije voet zoals bij loonbeslag.

Dit zijn allemaal levensbedreigende schulden, die ertoe kunnen leiden dat je in een onstuitbare negatieve spiraal terecht komt.

Hierna volgt een voorbeeld van iemand met een bovenmodaal inkomen en 36 maanden verlaagde levensstandaard met prioriteit aan de eerste levensbehoeften.

	Soort	Schuld	Rente	Min/mnd	Aflossing/mnd	Na 13 mnd	16 mden	25 mndn	32 mndn	36 mndn
1	Huurachterstand	€ 720,-			€ 65,-	Betaald				
2	Energieachterstand	€ 300,-			€ 25,-	Betaald				
3	Waterachterstand	€ 80,-			€ 10,-	Betaald				
4	Zorgpremie achterst	€ 400,-			€ 35,-	Betaald				
5	Postorder (Wehkamp)	€ 372,00	18%	€ 15,00	€ 15,00	Betaald				
6	Privé (lening familie)	€ 550,00	0%	€ 20,00	€ 20,00	€ 185,00	Betaald			
7	Bank (roodstand)	€ 1.980,00	19%	€ 40,00	€ 40,00	€ 40,00	€ 225,00	Betaald		
8	Persoonlijk krediet	€ 2.369,00	16.9%	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00	€ 275,00	Betaald	
9	Auto financiering	€ 7.200,00	6.9%	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 534,00	Betaald
	Totaal	€ 13.971,00		€ 384,00	€ 534,00	€ 534,00	€ 534,00	€ 534,00	€ 534,00	€ -

Schuldverminderingplan met prioriteit aan de kleinste schulden

Deze methode wordt aanbevolen door Willow Creek (budgetcourse), Dave Ramsey (2006) en Dr Phil. Maak je niet druk om de hoogte van de rente. Misschien weet je dat niet eens. Want dat is wiskunde en als je daar goed in was, dan zou je niet in de schulden zitten. Maar begin liever met de kleinste schulden, want dat geeft je het snelste resultaat. Als je aan de lijn gaat doen en de eerste week gewicht verliest, dan is zo'n eerste resultaat een aanmoediging om vast te houden aan je dieet. Als je meteen een paar kleine schulden kunt afbetalen, zul je gemotiveerd worden om meer af te betalen. Er begint innerlijke bereidheid te groeien om je oude gedrag te gaan veranderen om uiteindelijk de overwinning te behalen. Je gaat je hele extra afloscapaciteit inzetten op de kleinste schuld. Ondertussen ga je door met betalen van het minimum verschuldigde bedrag aan de andere schuldeisers. Zodra de kleinste schuld is afbetaald, doe je hetzelfde met de volgende. Dit werkt als een sneeuwbal. Elke keer als je een schuld hebt afbetaald, heb je meer afloscapaciteit om sneller de volgende af te betalen. Tegen het eind heeft de sneeuwbal het effect van een lawine gekregen, waardoor je schuldenvrij wordt.

Voorbeeld schuldverminderingplan				Bij bovenmodaal inkomen en 26 maanden lage levensstandaard					
www.zelfjeschuldenregelen.nl				Betalingsplan en datum van afbetaling					
Soort	Schuld	Rente	Min./mnd	Extrabetaling	Na 3 mndn	Na 6 mnden	15 mnden	22 mnden	26 mnden
				€ 150,00					
Postorder	€ 372,00	18%	€ 15,00	€ 165,00	Betaald				
Privé	€ 550,00	0%	€ 20,00	€ 20,00	€ 185,00	Betaald			
Bank (rood)	€ 1.980,00	19%	€ 40,00	€ 40,00	€ 40,00	€ 225,00	Betaald		
Pers. Lening	€ 2.369,00	16.9%	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00	€ 275,00	Betaald	
Autofinanciering	€ 7.200,00	6.9%	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 534,00	Betaald
Totaal	€ 12.471,00		€ 384,00	€ 534,00	€ 534,00	€ 534,00	€ 534,00	€ 534,00	€ -

Prioriteit geven aan afbetaling van de schuld met de hoogste rente.

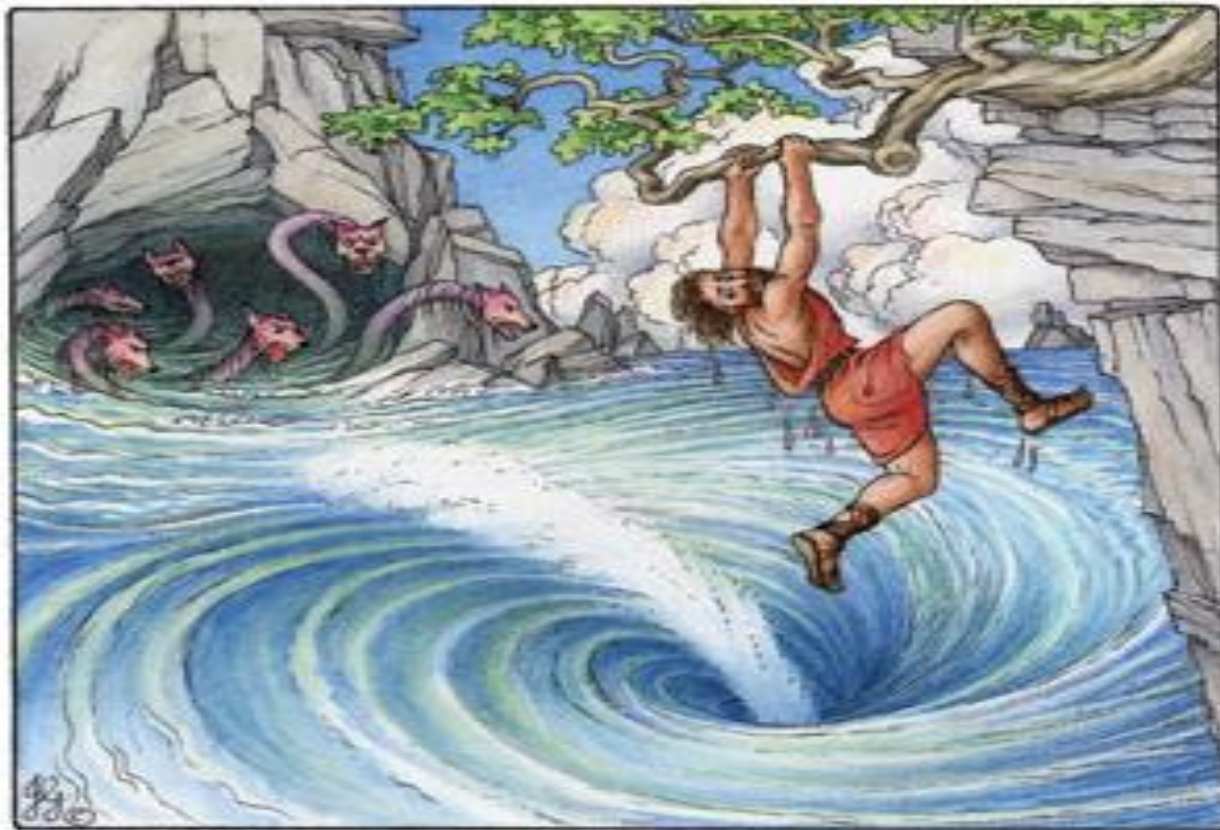
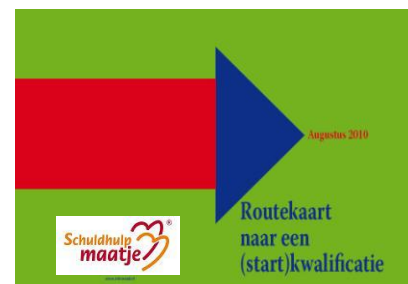

Ben je wel goed in wiskunde dan kan het voordeliger zijn om prioriteit te geven aan de schuld met de hoogste rente. Geef in ieder geval hoge prioriteit aan aflossing van creditcards of comfortcards (met woekerrentes tot 18%). Want dat is een belangrijke voorwaarde om in aanmerking te komen voor schuldsanering. Want als er complicaties mochten optreden bij de uitvoering van je schuldverminderingplan moet je kunnen terug vallen op een sanering, waarbij de schuldeisers niet 100% betaald kunnen worden.

Voorbeeld schuldverminderingplan				Bij een bovenmodaal inkomen en 25 maanden lage levensstandaard					
www.zelfjeschuldenregelen.nl				Betalingsplan en datum van afbetaling					
Soort	Schuld	Rente	Min/mnd	Extra betaling	Na 10 mndn	12 mnden	20 mnden	24 mnden	25 mnden
				€ 150,00					
Creditcard	€ 1.980,00	19%	€ 40,00	€ 190,00	betaald				
Postorder	€ 372,00	18%	€ 15,00	€ 15,00	€ 165,00	Betaald			
Pers. Krediet	€ 2.369,00	16.9%	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00	€ 200,00	betaald		
Autofinanciering	€ 7.200,00	6.9%	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 259,00	€ 409,00	Betaald	
Privélening	€ 550,00	0%	€ 20,00	€ 20,00	€ 20,00	€ 20,00	€ 20,00	€ 170,00	Betaald
Totaal	€ 12.471,00		€ 384,00	€ 534,00	€ 534	€ 534	€ 534	€ 534	

5. Herstart of doorstart

Bij problematische schulden heb je een routekaart nodig, om een juiste koers te varen, zonder toe te geven aan verleidingen of in valkuilen terecht te komen. Het lijkt soms wel op een laveren tussen Scilla en Charibdys uit het oeroude verhaal van de Odyssee van Homerus (8^e eeuw BC).

De Scilla zijn de slangen in deze consumptiemaatschappij, die je verleiden tot onverantwoorde uitgaven, en je daarna op de klippen laten lopen om belaagd te worden door schuldeisers. Charibdys is een draaikolk die je opzuigt en daarna krachtig weer uitspuugt, zoals de bureaucratie van de sociale zekerheid en de schuldhulpverlening. Met dwangregeltjes zuigen ze je naar binnen, maar mocht je niet precies in het systeem passen, dan word je weer hardvochtig teruggeworpen middenin de maalstroom van de ongebreidelde invorderingscompetitie van deurwaarders en dwangcrediteuren.

Valkuil van een kansrijke kwetsbare anno 2011

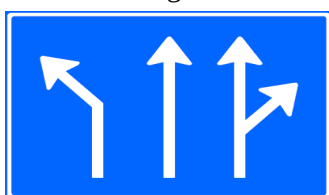
Gertjan was in zo'n valkuil terecht gekomen. Hij had jaren gewerkt in de interieurbouw, was werkloos geraakt. Hij maakte meteen een doorstart als ZZP-er in de steigerbouw. Maar een strenge winter zonder inkomen deed hem de das om. Zijn koophuis moest verkocht worden. Hij werd dakloos met enkel een zwerversuitkering. De sociale dienst wijst hem op werk in Helmond, maar het is ploegendienst en zonder auto ongeschikt. Hij krijgt een strafkorting: vier weken helemaal geen uitkering. Hij heeft een schuldenpakket van ongeveer €70.000,- met vier schuldeisers, waaronder de belastingdienst, die bankbeslag heeft gelegd op de roodstand van zijn bankrekening. Voor schuldsanering zou zijn inkomen minstens op bijstandniveau moeten zijn gebracht. Hij lijkt beland in een doolhof zonder uitgang, of in een vicieuze cirkel. De sociale dienst oefent bureaucratische druk uit, waardoor hij slachtoffergedrag is gaan vertonen. Werkgevers ruiken slachtoffergedrag op afstand, waardoor sollicitaties steeds op niets uitlopen. Hij raakt steeds dieper in de put. Is er geen routekaart om deze vicieuze cirkel te doorbreken en uit de doolhof te ontsnappen? Voor een perfecte routekaart is plaatsing in de juiste volgorde erg belangrijk, om de stenen met een domino-effect in de goede richting te laten vallen.

	Routekaart in de juiste volgorde	Kantttekeningen
1	Zorg dat je ergens staat ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie (GBA). Ga woonruimte (huurkamer) zoeken in een huis waar inschrijving in GBA mogelijk is, liefst met een normaal huurcontract, zodat er geen schijn is van een gemeenschappelijke huishouding. Voor tienermoeders is een traject van begeleid wonen een gebruikelijke route.	Een kamer huren bij een familielid of vriend. nb: met een normaal huurcontract en tegen een marktconforme huur (€ 400/mnd). Anders verdenken ze je van samenwonen. Je hospita zal toestemming nodig hebben van de verhuurder. Ze zal haar huurtoeslag kwijtraken. Woningcorporaties staan onderhuur vaak niet toe, maar samenwonen meestal wel.
2	Elk werk aanpakken hoe gering ook. Dan behoort je een aanvullende bijstanduitkering te ontvangen van tot ongeveer € 850 /maand.	ook als oproepkracht achter een vuilniswagen, ook al vind je het nut twijfelachtig en de administratieve rompslomp erg vervelend.
3	De belastingdienst op de hoogte brengen van het inkomen met verzoek om loonbeslag te leggen met de juiste beslagvrije voet, dus gecorrigeerd naar hoogte van huur, en zorgpremie; die dus tijdig opgeven aan de belastingdienst.	Zodra de belastingdienst beslag heeft gelegd op de uitkering, worden de eerdere beslagen van andere deurwaarders opgeschort. Je moet zelf de sociale dienst erop attenderen dat dit ook daadwerkelijk gaat gebeuren.
4	Aanmelding bij de unit schulddienstverlening (GKB) voor een schuldsanering. Je moet rekening houden met een half jaar wachttijd.	De wachttijd benutten door zoveel mogelijk te werken, ook al levert het netto niets op. De rechter moet straks een goede indruk krijgen
5	Schuldhelp overeenkomst met stadsbank (GKB), unit SDV	Je moet elk extra inkomen opgeven!! Dus ook belastingteruggave of uitbetaling van uitkering met terugwerkende kracht! Als iemand anders jouw jaarafrekening aan het energiebedrijf betaalt geldt dat niet als inkomen, maar wel als dit bedrag eerst op jouw rekening komt.
6	Stadsbank (GKB), unit SDV gaat drie maanden onderhandelen met schuldeisers	Hier merk je zelf niets van. Het kan geen kwaad om je klantmanager te bellen over de voortgang.
7	Als de onderhandelingen mislukken dan kan de stadsbank je doorgeleiden naar de rechtbank voor wettelijke schuldsanering	Eventueel kan een dwangakkoord aangevraagd worden bij de rechtbank, maar je kunt ook via de GKB toelating tot de WSNP vragen.
8	Wettelijke schuldsanering duurt normaliter drie jaar, waarna je een schone lei krijgt	Je moet zoveel mogelijk je best doen om werk te vinden en geld te verdienen voor de schuldeisers, hoe nutteloos je dat zelf ook vindt zonder volledige baan. Geen nieuwe schulden maken!
9	Vier jaar na startpunt kun je schuldevrij zijn	Schuldevrij worden is voorlopig je enige doel!

Valkuilen in het voortraject

Een echtpaar was kort na elkaar beiden ontslagen. Hun krediet van 25.000 euro was meteen problematisch geworden. De gemeentelijke kredietbank (GKB) had een wachtlijst van drie maanden. Ze waren wanhopig toen ze mijn advies kwamen vragen. Als ze niet tijdig deskundige hulp hadden kunnen vinden, waren ze apathisch verzonken in slachtoffergedrag. Van hun salarisrekening was de schuldaflissing gewoon doorgegaan. Huur en zorgpremie waren onbetaald gebleven. Na drie maanden was hun situatie rampzalig geweest. De kredietbank had hen weer een half jaar laten wachten, omdat ze een creditcardschuld hadden. Ze waren ontruimd en dakloos geworden. Jeugdzorg zou zich hebben ontfemd over hun baby. Zonder inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie krijg je geen schuldsanering meer.

Voorsorteren op een sanering

Op mijn advies hebben ze een andere bankrekening genomen, zodat de aflossing van hun krediet niet meer automatisch door de bank kon worden geïnd. Ze hebben prioriteit kunnen geven aan huur, energie en zorgpremie. Hun creditcardschuld hebben ze afgelost met de ontslagvergoeding. Na drie maanden konden ze meteen de sanering in.

Verleidingen bij de sociale zekerheid

Een vakman had 20 jaar gewerkt met ongeveer netto €1400/maand. Zijn vrouw had € 700/mnd WAO; ze hadden 2 kinderen. Hij raakte zijn baan kwijt. Pas na 3 maanden kwam de WW uitkering. Hij had zijn creditcard gebruikt ter overbrugging. Korte tijd later verliest de vrouw na een herkeuring haar WAO uitkering. Ze zouden eigenlijk de schuldsanering in moeten maar de bureaucratie en de afhankelijkheid schrikt hem af. Hij probeert het zelf op te lossen met hennepsteelt. Hij wordt na de eerste oogst gepakt, krijgt een taakstraf en moet een flink bedrag aan justitie betalen wegens vermeende winst (plukse wet). Dat geld heeft hij natuurlijk niet meer. Hij is nog dieper in de schulden geraakt. Zijn huwelijk is op de klippen gelopen. Maar met dit soort schulden komt hij vijf jaar lang niet in aanmerking voor wettelijke schuldsanering. Zijn ex met kinderen ook niet.

Afkopen van schulden vlak voor WSNP?

Ik zie mensen wanhopig hun laatste eigen kracht gebruiken om uit de sanering te blijven, zoals Maurits. Hij is al twee jaar met schuldhulpverlening bezig. De gemeentelijke kredietbank (GKB) is tot overeenstemming kunnen komen met de 14 van de 16 schuldeisers. Twee wilden niet meewerken. De GKB heeft bij de rechter een dwangakkoord aangevraagd samen met WSNP. Het dwangakkoord is afgewezen. Binnenkort volgt de hoorzitting van de rechtbank omtrent toelating tot de WSNP. Met behulp van een familiecrediet heeft hij alle schuldeisers een voorstel gedaan van 25% tegen finale kwijting, maar twee ervan hebben gewoon niets van zich laten horen. Maurits overweegt om die veertien gewoon te betalen tegen finale kwijting, omdat het negentig procent van de schulden betreft. Maurits doorbreekt daarbij de paritas creditorum, de eis in het faillissementsrecht om alle schuldeisers procentueel evenveel te betalen. Maar het is niet wettelijk verboden, het is geen onrechtmatige daad en het is ook niet strafbaar. De enige sanctie is, dat hij dan niet zal worden toegelaten tot de WSNP. Maurits moet de afweging maken of hij het risico wil lopen dat die beide onwillige schuldeisers straks misschien alsnog honderd procent betaling gaan eisen en dat via beslaglegging op loon of uitkering gaan invorderen. De stadbank (GKB) zal hem waarschijnlijk niet meer willen helpen en alsnog toelating tot de WSNP wordt ook twijfelachtig. Maar misschien hebben die 2 schuldeisers de schuld inmiddels als oninbaar afgeschreven en hoort hij er nooit meer iets van. Dan heeft hij toch maar 3 jaar schuldsanering weten te voorkomen, terwijl hij het geploeter van de laatste 2 jaar meer dan zat is.

Doorstart voor particulieren

Dat komt allemaal omdat we in Nederland een systeem hanteren van dubbele uitzondering. Je bent verplicht met een minnelijke regeling te beginnen, als je in aanmerking wilt komen voor wettelijke schuldsanering (WSNP), die weer een uitzondering is op faillissement, dat in het systeem nu eenmaal de hoofdregel is, waarvan de rest is afgeleid. Daarom begin ik met bespreking van de hoofdregel.

Faillissement

Als je niet meer in staat bent, om aan je financiële verplichtingen te voldoen kun je failliet gaan. De rechtbank heft alle beslagen op. Een curator verkoopt je bezit en gaat dat verdelen onder de schuldeisers. Denk niet dat je na opheffing van het faillissement schuldevrij bent geworden. Dat is alleen zo in het Angelsaksische recht (Leach 2007). Maar volgens Nederlands recht kunnen de schuldeisers je voor de restschuld levenslang blijven achtervolgen. Ze kunnen beslag blijven leggen op je toekomstig inkomen (loonbeslag) en vermogen (boedelbeslag en bankbeslag).

Je zou kunnen emigreren naar Engeland. En volgens Europese regelgeving is een Engelse gerechtelijke faillissementsuitspraak ook geldig in de rest van Europa, zelfs inclusief Zwitserland. Dan kun je een jaar na de gerechtelijke uitspraak volledig schuldevrij zijn. Maar Engeland heeft een drempel gelegd voor bankruptcy toerisme. Je moet een bepaalde tijd in Engeland gewoond hebben.

Omzetting?

Als een schuldeiser je faillissement heeft aangevraagd, dan is de griffie van de rechtbank verplicht om je per aangetekende brief te wijzen op de mogelijkheid om binnen veertien dagen bij de rechtbank een aanvraag in te dienen voor wettelijke schuldsanering. Ga meteen met die brief naar de stadbank (GKB), laat dit doen door een gespecialiseerd bureau of een advocaat. Als de aanvraag niet meteen aan alle formaliteiten voldoet, dan kun je info nasturen, zoals de vereiste gemeentelijke (GKB) verklaring dat minnelijke regeling onmogelijk is, maar eigenlijk blijkt dat reeds overduidelijk uit de faillissementsaanvraag. De brief met aanvraag WSNP moet binnen zijn voor de behandeling van de faillissementsaanvraag. Dan heeft WSNP voorrang. Maar mocht je het vergeten hebben en toch failliet verklaard worden, dan kun je na afloop van het faillissement alsnog wettelijke schuldsanering (WSNP) aanvragen. Mocht jezelf je eigen faillissement hebben aangevraagd, dan zou omzetting van het faillissement naar wettelijke schuldsanering (WSNP) later wel mogelijk kunnen zijn.

Wettelijke schuldsanering

Wettelijke schuldsanering voor particulieren (WSNP) biedt een mogelijkheid om de levenslange achtervolging door schuldeisers te beperken tot een periode van drie of maximaal vijf jaar. Maar dan moet de financiële puinhoop niet te wijten zijn aan kwade trouw. Onder toezicht van een bewindvoerder moet je verplicht sparen op een boedelrekening. Na drie jaar verdeelt de bewindvoerder het spaarbedrag onder de schuldeisers, waarna je een schone lei krijgt. Tijdens die saneringsperiode moet je rondkomen van een minimaal leefgeld. De rechtbank bepaalt dat vrij te laten bedrag meestal op 95% van de bijstandnorm. Alles daarboven heet je aflossingscapaciteit of je draagkracht voor een schuldregeling.

De moraliteitstoets: goede of kwade trouw

Voor toelating tot de wettelijke schuldsanering toetst de rechter of de schulden of het onbetaald blijven daarvan aan kwade trouw te wijten is.

Faillissement of wettelijke schuldsanering

De elektronikawinkel van Huseyin ging ten onder aan ruzie met de huisbaas over een lekkage, zijn weigering huur te betalen en daarop volgend faillissement. De voorraad werd weggehaald door een schuldeiser uit de gokwereld. Uit angst was hij intussen ondergedoken bij een weduwe. Haar christelijke levensovertuiging heeft hem zo geraakt, dat hij zijn levensstijl radicaal heeft veranderd en van zijn gokverslaving is afgekomen. Huseyin heeft de rechtbank verzocht om het faillissement om te zetten in wettelijke schuldsanering. Ondanks de vermoedens van kwade trouw bij de curator, heeft de rechtbank hem vanwege de ommekeer in zijn leven toegelaten tot de wettelijke schuldsanering (WSNP) met drie jaar later een schone lei.

Stabilisatie

Klaas had vijfentwintig auto's op zijn naam staan, waarvoor hij steeds een shot heroïne had kunnen scoren. Als zwerver was hij een onvindbare katvanger geweest. Nu was hij afgekickt, al twee jaar clean en getrouwd. De schuldeisers hadden hem weer kunnen vinden. De Belastingdienst had loonbeslag gelegd vanwege achterstallige motorrijtuigenbelasting. Zijn baan als taxichauffeur raakte hij kwijt toen Justitie zijn rijbewijs ging innemen wegens onbetaalde verkeersboetes. Het Bossche gerechtshof heeft hem het onbetaald laten daarvan in deze omstandigheden niet als kwade trouw aangerekend. Met als bijkomende argumenten dat er een bedrag aan schulden was afbetaald en hij geen drugs meer gebruikte. Na toelating tot de WSNP kreeg hij drie jaar later een schone lei.

Virtueel geld

Rinus had bij het openen van een bankrekening een creditcard opgedrongen gekregen, omdat die nu eenmaal bij het pakket hoorde. Bij zijn echtscheiding, heeft hij die gebruikt om hotelkosten te betalen. Het Amsterdamse gerechtshof heeft hem dit niet als kwade trouw aangerekend. Hij is toegelaten tot de wettelijke schuldsanering (WSNP).

Omar had in Marokko aan zijn familie even laten zien hoe gemakkelijk het is om met een bankpasje geld uit de muur te toveren. Het Amsterdamse gerechtshof heeft hem dit als kwade trouw aangerekend en daarom toelating tot de WSNP geweigerd.

Zelfredzaamheid of fraude?

Ex-ondernemer Joop werkte nu via uitzendbureaus. Tussentijds vroeg hij een WW-uitkering. Voor aanvulling tot bijstandniveau werd hij heen en weer verwezen tussen UWV en gemeente. Hij nam een krantenwijk om er voor te zorgen dat hij tenminste zijn huur kon blijven betalen. Toen startte hij een klussenbedrijf en werd op zijn WW-uitkering voor 20 uur gekort. In werkelijkheid had hij veel minder opdrachten, wat hij aanvulde met extra krantenwijken. Na einde van de WW kreeg hij een gemeentelijke bijstanduitkering voor zelfstandigen (IOAW). De gemeente rekende niet met werkuren, maar met de bedrijfswinst volgens de jaarlijkse aangifte inkomstenbelasting. De dienstverlening aan het plaatselijk dagblad werden door UWV en belastingdienst niet beschouwd als een verkapt dienstverband. En door de hoge betalingen aan het doorlopend krediet had hij jaarlijks een negatief bedrijfsresultaat. Dus vermeldde Joop bij de jaarlijkse opgave van zijn inkomsten aan de gemeente geen bijverdiensten. Na ontdekking van de neveninkomsten uit de krantenwijk eiste de gemeente 15.000 euro terug en gaf de zaak wegens fraude in handen van Justitie. Deze zelfredzame ondernemer had al het mogelijke gedaan om zijn schuldeisers 100% af te betalen. Nu bleef hem niets anders over dan wettelijke schuldsanering (WSNP) aan te vragen. Hij meent te goeder trouw te hebben gehandeld toen hij de opbrengst van zijn krantenwijk tot zijn bedrijf had gerekend. Hij beschikt over een brief van de belastingdienst dat zijn handelswijze niet als belastingfraude wordt beschouwd. De civiele rechter heeft hem voorlopig geweigerd, zolang de bijstandfraude nog hangt. Hij is tenslotte naar het buitenland gevlucht.

Criminaliteit

Kees werd de schone lei later alsnog ontzegd wegens achteraf gebleken kwade trouw, toen de bewindvoerder bij de financiële afwikkeling van de sanering verzwegen inkomsten had ontdekt, namelijk winst uit een illegale hennepkwekerij.

Minnelijk traject

Ter ontlasting van de rechtbanken ben je verplicht om eerst te proberen om zelf een minnelijke schuldenregeling te treffen. Op basis van je draagkracht kun je schuldeisers vragen om akkoord te gaan met een gespreide betaling. Of je vraagt of ze genoeg willen nemen met betaling ineens van een kleiner bedrag, onder voorwaarde dat ze de rest kwijtschelden. Je zou aan een vriend, familielid of een diaconaal fonds kunnen vragen om dat geld voor te schieten. Een redelijk voorstel kun je berekenen aan de hand van je draagkracht. Je gaat het wettelijk verplichte spaarbedrag van drie jaar verdelen over de schuldeisers in verhouding tot de grootte van hun vordering. De belastingdienst heeft altijd recht op een dubbel deel.

De stadsbank

Het treffen van een minnelijke regeling staat beschreven op www.zelfjeschuldenregelen.nl. Je kunt er ook een gespecialiseerd particulier adviesbureau voor inschakelen. Bij mislukking wil de rechtbank objectieve duidelijkheid hebben over de reden daarvan. Daarvoor moet je een gemotiveerde verklaring (art 285 fw) overleggen van de gemeente, vaak gedelegeerd aan de kredietbank (GKB, stadsbank).

Wachttijden

Een verzoek om schuldregeling kun je in de regel beginnen bij een gemeentelijke afdeling sociale zaken. Die kan je vertellen of je rechtstreeks naar een bepaalde gemeentelijke kredietbank moet (stadsbank, GKB), of dat je in hun gemeente moet beginnen bij een gespecialiseerde afdeling van maatschappelijk werk, of bij een of ander ingehuurd particulier bureau. In veel gemeenten moet je rekening houden met wachttijden van 2-6 maanden.

Crisisinterventie

Intussen kun je te maken krijgen met een stapeling van beslagen en andere invorderingsmaatregelen. Slechts weinig gemeenten beschikken over goed crisismanagement. Soms hebben ze dat uitbesteed aan de stadsbank (GKB), maar bij een wachttijd van zes maanden zul je allang dakloos geworden zijn

voor je aan de beurt bent. Als schuldenaar moet je het tijdens de wachttijd zelf maar uitzoeken, of je kunt een particulier bureau inschakelen.

Stabilisatietraject

De GKB probeert die tussenperiode te overbruggen met verwijzing naar hulpverlening zoals verslavingszorg, of budgetteringscursussen. Soms zijn er vrijwilligers om je te helpen je administratie op orde te brengen. Vaak zijn er eerst een aantal interventies nodig om de crisis te beheersen. Met een aantal grote schuldeisers heeft de NVVK conventanten gesloten, dat ze invordering zullen opschorten zodra de GKB een stabiliseringcontract heeft gesloten met de schuldenaar. Maar dat is niet overal het geval en soms is een schuldenaar om wat voor reden daartoe niet bereid. Dan wordt hij overgeleverd aan een vrije val van invorderingsmaatregelen, die tot totale ontreding leiden.

Stapel van invorderingsmaatregelen.

- Je dreigt ontruimd te worden wegens drie maanden huurachterstand,
- of afgesloten van water, gas en licht wegens betalingsachterstand.
- Want de belastingdienst had bankbeslag gelegd tot de maximale roodstand.
- en andere schuldeisers hadden reeds loonbeslag gelegd (beslagvrije voet 90% bijstandnorm).
- of Justitie had je gegijzeld wegens een onbetaalde verkeersboete.
- Schuldregeling was niet op gang gekomen wegens wachtlijsten.
- Want je inkomen ontbrak, omdat je verwijtbaar ontslagen zou zijn, dus zonder WW en met korting op bijstand, of je zou onrechtmatig ontslagen zijn, dus zonder WW en ook geen bijstand.
- Of andere oorzaken, zoals echtscheiding en ziekte, gecombineerd met consumptief krediet.

Voorlopige voorziening

De NVVK heeft met een aantal grote schuldeisers convenanten gesloten, dat zij hun invorderingsactiviteiten zullen opschorten zodra er met de schuldenaar een stabiliseringstraject is vastgelegd. Sinds 1/1/08 is het mogelijk een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank om bescherming te bieden tegen dreigende afsluiting van energie en water, huuropzegging of ontruiming en beëindiging zorgverzekering nog voor de wettelijke schuldsanering van toepassing is. In geval van hoge nood kun je een wachtlijst bij de stadsbank proberen te doorbreken door

zelfstandig een verzoek in te dienen bij de rechtbank, die je dan mogelijk die voorlopige voorziening treft in afwachting van de verklaring van de gemeentelijke kredietbank (GKB of stadsbank). Zo'n spoedeisend verzoek kun je beter overlaten aan een gespecialiseerd bureau, als dat tenminste over een certificaat beschikt (rechtbank Maastricht juni 2008).

Moratorium

Bij dreigende afsluiting van energie of woningontruiming kun je sinds 2008 de rechtbank een spoedbeslissing vragen om dit tijdig te stoppen. Maar dan moet je wel reeds voldoen aan de meeste andere vereisten voor toelating WSNP. Wat heb je daaraan zolang je nog op de wachtlijst staat?

verboden te vissen

De aanvraag

De aanvraag loopt via de sociale dienst en de gemeentelijke kredietbank (GKB), die namens de gemeente een verklaring moet meesturen waarom de minnelijke regeling is mislukt.

De minimale levensstandaard

Na toelating tot de WSNP wordt je inkomen afgeroomd tot het vrij te laten bedrag. Dat bedraagt net iets minder dan de bijstandsnorm. Onder loonbeslag was je gewend te leven van ongeveer 90% van de bijstandsnorm. Dus ga je er meestal iets op vooruit. De bewindvoerder gebruikt daarvoor een calculator, die je zelf kunt downloaden van internet.

Rapport Berekening VTLB Calculator (versie 1.2.1) zie: <http://www.wsnr.rvr.org/>
 Voorbeeld van twee verschillende personen:

	Berekeningsversie	01-01-2008	01-01-2008	
	Berekening uitgevoerd op	06-08-2009	10-08-2009	
	Naam schuldenaar	Pietje Puk	Piet Paaltjens	
	Insolventienummer schuldenaar			
	Algemene gegevens			
	Woonsituatie	Geen partner	Geen partner	
		Zonder kinderen	Zonder kinderen	
	Geboortedatum	01-01-1950	01-02-1957	
	Leeftijd	59	52	
	Inkomsten (netto/mnd)	Schuldenaar 1	Schuldenaar 2	
	Loon uit dienstbetrekking		€ 1192,-	
	Uitkering WWB	€ 844,56		
	Vakantiegeld (berekend uit bovenstaande)		€ 58,79	
	Totaal inkomen (inclusief VT)	€ 886,21	€ 1250,79	
	Berekening beslagvrije voet 475d	Schuldenaar 1	Schuldenaar 2	
	90% bijstandnorm incl. VT	€ 793,98	€ 793,98	
	Verhoging i.v.m. zorgpremie	€ 121,32	€ 120,-	
	Aftrek zorgtoeslag	€ - 57,-	€ - 53,95	
	Normpremie bijstandsinkomen	€ - 53,95	€ 66,05	
	Correctie ziektekosten	€ 10,37	€	
	Verhoging i.v.m. woonkosten			
	Kale huur per maand	€ 367,10	€ 418,00	
	Minimum normhuur	€ - 184,85	€ - 184,85	
	Ontvangen huurtoeslag	€ - 43,00	€	
	Correctie woonlasten huurwoning	€ 139,25	€ 233,15	
	Beslagvrije voet 475d Rechtsvordering	€ 943,60	€ 1093,18	
	Beslagvrije voet 475d excl. VT	€ 906,28	€ 1055,86	
	Nominaal bedrag			
	Reserveringstoeslag	€ 44,11	€ 44,11	
	Arbeidstoeslag		€ 44,11	
	Zorgverzek. eigen risico per maand	€ 7,75	€ 10,-	
	Zorgverzek. max. verplicht eigenrisico	€ 12,50	€ 12,50	
	Nominaal bedrag	€ 64,36	€ 110,72	
	Beslagvrije voet + nominaal bedrag	€ 1.007,96	€ 1203,90	
	Maandelijks te reserveren vakantiegeld	€ - 39,39	€ - 41,46	
	Vrij te laten bedrag schuldenaar	€ 968,57	€ 1162,44	
	Te behouden vakantiegeld over 12 mndn	€ 472,68	€ 497,56	

Minnelijke regeling door GKB

Je kunt pas toegelaten worden tot de wettelijke schuldsanering (WSNP), als naar de mening van de gemeente (vaak gemandateerd aan GKB, stadsbank) gebleken is, dat via een regeling met alle schuldeisers geen minnelijke schikking mogelijk is. Bijvoorbeeld een regeling van gespreide betaling, maar in het geval je afloscapaciteit onvoldoende is om 100% te betalen, een schikking dat ze gezamenlijk akkoord gaan met minder dan 100 procent van hun vorderingen, onder kwijtschelding van de restschuld. Bij dergelijke problematische schulden wordt dit onderhandelen met schuldeisers meestal gedaan door vertegenwoordigers van een gemeentelijke kredietbank (GKB, stadsbank). De

vereniging van deze banken (NVVK) heeft in overleg met een groot aantal schuldeisers een code vastgesteld voor dergelijke onderhandelingen. Daarbij is afgesproken dat de schuldeisers akkoord zullen gaan met een minnelijke regeling, onder voorwaarde dat de schuldenaar aan dezelfde financiële verplichtingen voldoet als bij wettelijke schuldsanering, ook al zou dat betekenen dat zij uiteindelijk slechts een klein percentage van hun vordering uitbetaald krijgen. Bij inkomsten op het niveau van de bijstand ligt dat percentage vaak beneden de vijf percent. Toch heeft zo'n regeling voor de schuldeisers een voordeel, omdat de kosten van bewindvoering uitgespaard worden. Soms is een stadsbank (GKB) bereid een krediet te verstrekken om alle schulden over te nemen. Dan wordt een marktconform rentepercentage berekend van ongeveer 15%, waaruit de kosten van de regeling betaald worden. Soms verstrekt de stadsbank geen krediet, maar treedt op als intermediair tussen schuldenaar en schuldeisers om een werkbare afbetalingsregeling tot stand te brengen. Ook dan berekent de stadsbank de bemiddelingskosten door in de betalingsregeling. De schuldenaar betaalt niet meer dan de wettelijke afloscapaciteit, waardoor de kosten feitelijk worden gedragen door de schuldeisers. Als een minnelijke regeling is mislukt, dan is aan de gemeentelijke kredietbank (GKB of stadbank) het privilege voorbehouden om daarvoor een verklaring af te geven aan de rechtbank. Kleinere gemeenten hebben geen eigen kredietbank. Ze hebben die taak uitbesteed aan een stadsbank van een nabijgelegen grote stad, of ze hebben dat regionaal geregeld. Zonder zo'n verklaring kun je niet toegelaten worden.

Verleidingen en valkuilen tijdens de WSNP

Een oom geeft je €500 om iets leuks te doen. Daarvan denk je eindelijk eens op vakantie te kunnen gaan. Via de bewindvoerder komt het uiteindelijk ter ore van rechter-commissaris. Je wordt uit de WSNP gezet zonder schone lei. Het jachtseizoen van deurwaarders wordt heropend. Je mag tien jaar niet meer in WSNP. Vlucht je ten einde raad naar het buitenland?

Een gescheiden bijstandmoeder wordt lastig gevallen door stalkende ex. Ze vlucht naar een blijf van mijn lijfhuis, onbekend voor de bewindvoerder. Ze wordt uit WSNP gezet zonder schone lei. In een ander landsdeel komt ze in een traject voor begeleid wonen. Ze vraagt opnieuw WSNP aan. De rechter vraagt haar: wat gaat u doen als uw ex u weer belaagt? Slaat u dan weer op vlucht? Dan kan ik u niet toelaten tot de WSNP. Ze is aangewezen op jarenlang beschermingsbewind, meestal door een particulier bureau..

Beschermingsbewind

Er zijn twee soorten bewindvoerders

- Saneringsbewindvoerder WSNP, die zorgt voor de belangen van schuldeisers
- Beschermingsbewindvoerder, die opkomt voor de belangen van de schuldenaar, die betalingsregelingen treft met de schuldeisers en het inkomen beheert van de schuldenaar

Beide soorten bewindvoering worden meestal uitgeoefend door particuliere bureaus. Sommige advocatenkantoren hebben ook een afdeling voor saneringsbewind. Beschermingsbewind kan ook uitgeoefend worden door een familielid of vriend, te benoemen door de kantonrechter.

Particuliere bureaus

Particuliere schuldbemiddelingsbureaus bestonden al voor de wet van 1998. Sommige hebben zich aangesloten bij de code van de NVVK, terwijl andere dat bewust niet gedaan hebben. Ze werken meestal wel ongeveer volgens die code, maar ze willen de vrijheid houden om er in een enkel geval op onderdelen van te kunnen afwijken, om zodoende iemand te kunnen helpen, die anders in de puree blijft zitten. Bijvoorbeeld: de code zegt dat alle schuldeisers precies hetzelfde behandeld moeten worden volgens de wettelijke regels. Soms lukt het om overeenstemming te bereiken met bijna alle schuldeisers, behalve met die ene tandarts, die erop staat dat zijn rekening van €175,- volledig betaald wordt. Volgens de code strandt dan de minnelijke regeling ook al gaat het om een paar honderd euro op een totaal schuldenpakket van €20.000,-. Dan zou verwezen moeten worden naar de mogelijkheid van een gerechtelijk opgelegd dwangakkoord. Een particulier bureau zal adviseren om die tandartsrekening te laten betalen door een familielid of een diaconie. Hetzelfde geldt voor de behandeling van dwangcrediteuren zoals woningcorporaties en nutsbedrijven, die het machtsmiddel van woningontnuiming en afsluiting ter beschikking hebben, terwijl ze eigenlijk gewoon concurrente crediteuren zijn, die niet bevoordeeld mogen worden. Sommige gemeenten geven hiervoor bijzondere

bijstand, vooral als er kleine kinderen bij betrokken zijn, maar ook een diaconie zou hier eventueel kunnen bijspringen. De diaconie neemt dan de vordering over in de wetenschap dat ze in de schuldregeling uiteindelijk slechts een gering percentage zal terugkrijgen. Het centraal justitieel incassobureau (CJIB) is ook een schuldeiser, die altijd 100% betaald wenst te worden en daarmee een minnelijke schuldregeling onmogelijk kan maken. Tot 2008 werden in de WSNP de verkeersboetes gewoon in de regeling meegenomen tenzij de rechter kwade trouw heeft onderkend bij het onbetaald blijven daarvan. Bij strafrechtelijke boetes is de WSNP rechter veel strenger. Het hangt er ook vanaf of de schuldenaar reeds zijn best heeft gedaan om boetes te betalen. Maar de rechter heeft al eens iemand toegelaten, omdat justitie zo onhandig was geweest om het rijbewijs van de man in te nemen, waardoor hij zijn beroep als taxichauffeur niet meer kon uitoefenen en het onbetaald blijven van de boetes hem dus niet verwijtbaar was. Sinds 1/01/08 wordt bij toelating tot de WSNP de invordering door het CJIB drie jaar gestopt, waarna de helft alsnog moet worden betaald.

Particuliere bureaus kunnen ook goed werk doen bij kleine ondernemers of freelancers. Want bij toelating tot de WSNP moeten die hun bedrijf opheffen en proberen in loondienst te gaan, ook al heerst er in hun beroep grote werkloosheid; of kunnen ze als freelancer veel meer bijdragen aan de schuldregeling. Maar dat inkomen wordt nu eenmaal te onzeker en riskant geacht. Vaak lukt het een particulier bureau wel om een werkbare oplossing te vinden, die formeel volgens de code NVVK of rechtspraak van de WSNP onmogelijk zou zijn.

Het is particuliere bureaus wettelijk verboden om van de schuldenaar een honorarium te vragen voor hun bemiddelingsdiensten bij een schuldregeling, hoe arbeidsintensief dat werk ook is. Ze mogen wel een bedrag vragen voor budgetbeheer. In voorkomend geval geven gemeenten voor het salaris van dergelijk beschermingsbewind ook bijzondere bijstand, als het inkomen tenminste onder de norm valt. Veel bureaus laten zich sponsoren door derden, bijvoorbeeld een familielid of een diaconie, of ze brengen hun kosten in rekening bij de schuldeisers.

Sinds 1/1/08 bestaat er een vrijwillige certificeringmogelijkheid van particuliere schuldbemiddelingsbureaus. Een ongecertificeerde diaconie kan wel op naam van een cliënt onderhandelen met schuldeisers, maar bij mislukken daarvan kan dit niet meer als argument gebruikt worden voor de aanvraag van wettelijke schuldsanering. Daarvoor zal alsnog een stadbank (GKB) moeten worden ingeschakeld, die eerst het minnelijk traject zal moeten overdoen.

Een particulier bureau kan ook goede diensten bewijzen als het schuldenpakket formeel niet problematisch genoeg is, omdat de wettelijk berekende afloscapaciteit hoger is dan de maandelijks aflossingsverplichtingen. Zo kan het voorkomen dat een bejaarde met een klein pensioen daardoor nog twintig jaar zou moeten leven op een minimale levensstandaard, terwijl zijn buurman met een iets hogere schuld of een iets lager pensioen er met een saneringsperiode in drie, of zelfs één jaar vanaf zou komen. Een familielid of een diaconie zou hierbij te hulp kunnen schieten door een saneringskrediet ter beschikking te stellen voor onderhandelingen met schuldeisers om hun risico op het overlijden van de schuldenaar over te nemen, opdat ze genoeg nemen met een percentage ineens tegen finale kwijting, waardoor de schuldenaar één korter lopende schuld aan de diaconie overhoudt.

Je eigen schuldsanering voorbereiden

Voorafgaand aan een schuldregeling moet de schuldenaar zelf betalingsregelingen treffen met de actieve schuldeisers, of daarvoor een particulier adviesbureau inschakelen. De GKB doet dat niet. Voor crisisinterventies ben je aangewezen op sociale raadslieden. Soms doet de GKB iets. De GKB biedt schuldbemiddeling met een over drie jaar gespreide betaling van verplicht spaarbedrag van alles boven de 90% bijstandnorm, waarna de restschuld wordt kwijt gescholden. De GKB biedt soms de mogelijkheid van afkoop van schulden met een saneringskrediet. Schuldbemiddeling en afkoop kan ook via een particulier adviesbureau met beschermingsbewindvoering. Bij weigerachtige schuldeisers is beroep op de rechter mogelijk voor een dwangakkoord. Bij mislukken minnelijk traject volgt verwijzing naar rechtbank voor wettelijke schuldsanering WSNP. Het grote voordeel van WSNP is dat meteen alle beslagen worden opgeheven en onbekende schuldeisers publiekelijk worden opgeroepen. Bij alle andere regelingen worden beslagen slechts opgeheven op vrijwillige basis en bovendien kunnen er onverwacht nog weer vergeten schuldeisers opduiken. Nadeel van WSNP is dat er een postblokkade is van een jaar en verder dat sommige gemeenten, zoals Eindhoven, weigeren individuele schuldhulpbegeleiding door maatschappelijk werk te betalen.

6. Stabilisatie van slachtoffers

Minister Donner deed op het congres van de sociale alliantie op 23/11/10 de volgende uitspraken: Verhoging van het sociaal minimum zou het zekerste recept zijn om een veel groter aantal mensen permanent in een uitkeringssituatie te brengen en armoede structureel te maken. Een realistischer ambitie is om de kans op armoede terug te dringen en de uitweg uit armoede te verbreden. Arbeid is geen panacee, maar zonder arbeid komt men er niet uit (conclusie SCP “uit de armoede werken”). Het gaat er niet om mensen te bevestigen in wat zij niet kunnen, maar te stimuleren in wat zij wel kunnen. Het gaat er niet om ze als slachtoffer in bescherming te nemen, maar ze als zelfstandig persoon op eigen benen te zetten. De essentie van waardigheid van mensen is dat zij verantwoordelijk zijn, en niet slachtoffer, geen object van hulp, maar subject.

Hoe ontstaat slachtoffergedrag?

Hans waren onverwacht de vreselijkste dingen overkomen. Tenslotte hadden criminelen onder bedreiging van zijn vrouw hem zijn auto met sleutels en kentekenbewijs afhandig gemaakt. Wegens vermeend valse aangifte had de politie geweigerd proces-verbaal op te maken. In een soortgelijk ander geval verklaarde een politiecommandant mij dat dit terughoudende beleid berust op richtlijnen van het openbaar ministerie (Justitie). Tegen zijn wil was Hans katvanger geworden voor de motorrijtuigenbelasting en voor verkeersboetes. Ze zijn hun huis uitgevlucht, ver weg naar een ander deel van het land, naar een camping, waar hij nu nog woont. Werken lukte niet meer; ziekte werd later WAO. Zijn vrouw werd ernstig ziek en is na enkele jaren overleden. Hij had gedacht re-integratiehulp te krijgen van uitkeringsinstantie UWV, maar hij kwam in een bureaucratische

warwinkel terecht, waarbij fouten gemaakt werden, waarvan hij de schuld kreeg.

Blaming the victim

Er werd nu een fors bedrag verrekend op zijn uitkering. Bij maatschappelijk werk vond hij niet de hulp, waar hij behoefte aan had, noch voor zijn vrouw, noch voor zijn schulden. Vijf dagen na haar crematie verzuimde hij een afspraak, waarop hij aanvullende informatie over zijn schulden had moeten geven. Later is hij bij maatschappelijk werk woedend dwars door de gesloten deur naar binnen gestormd. Daarna werd hij als ongemotiveerd afgeschreven. Het UWV is nu 285 euro/maand gaan inhouden. Daarbovenop heeft een deurwaarder voor 221 euro/maand beslag gelegd, zonder rekening te houden met de beslagvrije voet, omdat hij in geen van beide gevallen de ingewikkelde inlichtingen-formulieren had teruggestuurd. Hij kon de zorgpremie niet meer betalen met als gevolg 30 euro bestuurlijke boete per maand. Hij leefde van de voedselbank, durfde geen post meer te openen. Hij kon toch niet betalen. Hij was volstrekt apathisch geworden en ging gebukt onder een loden last. Door bijzondere omstandigheden is hij niet aan de drank of drugs geraakt, zoals verschillende van zijn campinggenoten.

Oliepeil

Dat is de beknopte versie van wat Hans mij vertelde op mijn diaconaal spreekuur in ons kerkgebouw dat fungeert als het uitdeelpunt van de voedselbank. Het lijkt wel of er een vloek over uw leven ligt. Ja, dat kun je wel zeggen, was zijn antwoord. Ik kende hem nog helemaal niet. Daarom ben ik begonnen met eerst zijn geestelijk oliepeil te onderzoeken. Toen hebben we samen onze afhankelijkheid van Jezus Christus beleeden. Daarna heb ik hem afstand laten nemen van die vloek en die tenslotte in Jezus naam verbroken.

Toen pas ben ik brieven gaan schrijven aan het UWV en aan de deurwaarder met informatie over de hoogte van zijn huur en zorgpremie met het verzoek om de beslagvrije voet in acht te nemen met de juiste correctiefactoren. We hebben samen zijn thuisadministratie op orde gebracht, en belastingaangiftes gedaan met behulp van de vooringevulde informatie van de belastingdienst. Een half jaar na zijn hernieuwde aanmelding bij de stadsbank (GKB) had hij vlot de sanering in gekund, als er geen andere complicaties waren geweest, namelijk betreffende zijn huisvesting.

Herstelprincipe

Ondertussen heeft Hans mijn overlevingscursus 'geld, schulden en bureaucratie' gevolgd. Het onderdeel stabilisatie heeft hij zelfs een aantal keren herhaald, waarbij zijn verwerkingsproces steeds dieper ging. Hij durfde te onderkennen, dat hij te lang en te optimistisch had gedacht het zelf wel te kunnen oplossen. Onderkennen van het eigen aandeel is vaak het begin van een herstelproces.

Slachtoffergedrag

Hans heeft mij veel geleerd over slachtoffergedrag. Je wilt niet geloven dat ze je niet helpen, dat ze je laten vallen als een baksteen, dat de verzorgingsstaat geen veiligheid biedt. Dan volgt wanhoop, controleverlies en agressief gedrag. Woede plus zelfmedelijden zijn het recept om in een depressie te verzinken, gevolgd door slachtoffergedrag, dat meestal destructief is. Ze gaan zelfmedicatie toepassen: nicotine, blowen, alcohol, gokken, porno etc. Ze raken gewend aan de slachtofferrol. Hans vertelde dat het zelfs veilig voelt, geborgen in de ellende. Want daar weet je hoe het toegaat. Dan kun je mopperen op alles en iedereen. Angst voor verandering. Onbekendheid zie je als gevaar. Kortom slachtoffergedrag is verslavend.

De crisis als hefboom

Een diaconaal werker loopt het risico ditzelfde slachtoffergedrag over te nemen. Zoals die diaken, die zich bij mij beklagde over onbarmhartigheid van de sociale dienst die bijzondere bijstand voor huurachterstand had geweigerd aan een alleenstaande vrouw, onder het motief dat ze haar drie jaar geleden ook al eens hadden geholpen en dat ze nu eerst maar eens wat aan haar alcoholprobleem moest doen. De diaken vertelde trots, hoe zij met diaconaal geld energieafsluiting hadden voorkomen, maar dat de huurachterstand voor de diaconie een te groot bedrag was geweest. Ik gaf de sociale dienst groot gelijk, maar ik vertelde hem dat ik in het begin ook dit soort fouten had gemaakt. Ik heb ontdekt hoe belangrijk het is om een crisis te gebruiken als hefboom voor een geestelijke ommekeer. Pas als ze op straat zou zijn beland, zou deze alcoholiste misschien bereid zijn om pastoraal-psychologische hulp te zoeken voor de onderliggende zielenpijn, die ze met verslavende alcoholische zelfmedicatie gewend was te onderdrukken. Deze diaken had met zijn barmhartige hulpvaardigheid die crisis met een half jaar vertraagd. En het had hem ook nog veel energie gekost, net zoveel als trekken aan een dood paard.

Zalig wie snakt naar Adem

Zalig, wie snakt naar Adem/Geest, want voor hem is het hemelse koninkrijk (Mat 5: 3). Bij een crisis roepen ze HELP! Dat moment ga ik benutten als een hefboom om de onderliggende psychische problemen aan te pakken. Want zodra de spanning van dreigende deurwaarders is geweken, bestaat er grote kans dat ze na een saneringstraject gewoon weer terugvallen in het oude ontkenningsgedrag. Als ze niets hebben geleerd en geen knop hebben omgezet, zal dweilen met de kraan open het voorspelbare nazorgperspectief zijn.

Schuldhulpmaatje

Op het eerste gezicht lijkt het schuldenrecht te ingewikkeld voor een leek. Diaconale vrijwilligers zouden zich moeten kunnen beperken tot signaleren en doorverwijzen naar professionele instanties. Maar de sociale kaart is zeer uitgebreid en ingewikkeld geworden, plaatselijk erg verschillend en tenslotte voortdurend aan verandering onderhevig. Signaleren blijkt lastig zolang er een groot taboe op schulden blijft rusten. Een vrijwilliger merkt het pas als er een flinke crisis is ontstaan. Steeds meer kerken zijn hun gebouwen beschikbaar gaan stellen als uitdeelpunt van een voedselbank. Een goed getrainde diaconaal werker zou daar spreekuur kunnen houden. Hij ontmoet dan mensen die verstrikt zijn geraakt in de bureaucratie en tegelijkertijd op de huid worden gezeten door deurwaarders. Hij ontdekt dat het besteedbaar inkomen van voedselbankklanten ver onder de bijstandsnorm is gezakt. Want het verkrijgen van een sociale uitkering duurt veel langer dan een deurwaarder bereid is te wachten. Er zijn maar weinig mensen met een financiële buffer van drie maanden. Daardoor worden ze vaak tot zulke hoge betalingsverplichtingen gedwongen, dat er geen geld overblijft voor voedsel. En als een diaken geld geeft, dan blijkt dat naderhand weer gekort te kunnen worden op hun uitkering. Hoe moet het dan?

Verleidingen en valkuilen

Een schuldhulpvrijwilliger kan pas goed functioneren, als hij ontdekt heeft dat zijn klant niet anders is dan hij zelf. Een schuldhulpvrijwilliger moet leren begrijpen hoe schulden ontstaan. Anders schiet hij te gemakkelijk in een veroordelende houding. Voor iedereen is het in deze westerse maatschappij moeilijk om een goede koers te varen langs een route vol met consumptieve verleidingen dwars door een mijnenveld met bembommen, hinderlagen en valkuilen, zoals Scilla en Charibdys. Iedereen kan zomaar in een valkuil terechtkomen, zoals de financiële professionals zelf in 2008 bij de hypotheekcrisis hebben moeten ervaren (Wijffels 2009). Veel banken hadden onvoldoende buffer en moesten gered worden door de overheid. Maar als een bijstandmoeder in zo'n valkuil terecht is gekomen, wie redt haar dan?

Eigenwaarde

Een bureaucratische instantie verwacht van een schuldenaar eigen verantwoordelijkheid. Hij behoort de aanwijzingen en instructies van de hulpverlener stipt op te volgen. Meestal zijn de problemen veel complexer dan alleen financieel. Vaak heb je te maken met meer dan tien instanties met eigen regeltjes, die onderling niet aansluiten of zelfs tegenstrijdig zijn. Tegelijkertijd word je belaagd door deurwaarders die om het hardst proberen je te beroven van je laatste euro, waardoor je geen huur of zorgpremie meer kunt betalen. Dan wordt de zorgpremie rechtstreeks bij je werkgever of uitkeringsinstantie geïnd en krijg je maandelijks een bestuurlijke boete van 30 euro. Intussen dreigt Jeugdzorg je kinderen in een pleeggezin te plaatsen, als je niet snel zorgt dat de leefsituatie verbetert. De schuldenaar blijft zelf verantwoordelijk en moet zelf de regie voeren om veilig te navigeren tussen die verschillende instanties en deurwaarders, waartussen hij vaak zelf de coördinatie moet verzorgen. Dat is een onmogelijke taak voor wie er zelf emotioneel bij betrokken is. Bovendien wordt er van alle kanten aan je getrokken. Je hebt een adviseur nodig die aan jouw zijde staat. Een schuldhulpmaatje zou een eerste hulp bij schulden kunnen zijn, mits hij goed is opgeleid en onder supervisie staat van een professionele coördinator. Hij moet regelmatig voor advies kunnen terugvallen op sociale raadslieden en het juridisch loket, en kunnen doorverwijzen naar de juiste professionals. Een schuldhulpmaatje is zelf geen schuldhulpverlener. Hij helpt een schuldenaar slechts met die zaken die de reguliere hulpverlening verwacht van de schuldenaar om zelf te doen.

Impulsief gedrag

Je ziet vaak impulsief gedrag, instant behoefte bevrediging, gebrek aan zelfbeheersing. Hun behoefte is de bestrijding van de emotionele pijn, nu op dit moment, met voorbij zien van de gevolgen van deze zelfmedicatie voor de lange termijn.

Als ze weer eens een tegenslag hadden, gingen ze altijd de stad in om te winkelen. thuisgekomen kregen ze ruzie, omdat de een van de ander gedacht had dat die de energierekening betaald zou hebben. Die rekening lag er dus nog en ze hadden dat geld nu aan iets onnozels besteed. Onder dit gedrag zat erg veel pijn van trauma's uit het verleden.

Frans had na vier maanden werkloosheid eindelijk met terugwerkende kracht zijn uitkering van het UWV ontvangen. Het geld is niet gebruikt om achterstallige huur en andere schulden te betalen. Hij heeft in één avond het totale bedrag vergokt. De spanning was de voorafgaande maanden zo hoog opgelopen, dat die zich in één keer moest ontladen. Er zat veel pijn onder.

Woede en wanhoop

Vaak zitten mensen vol woede om wat hen is overkomen. Ze worden gek van al die schuldeisers. Ze zijn wanhopig geworden en agressief. Ze beginnen om zich heen te slaan, wie hun maar het eerste in de weg komt. Of ze zijn weggezakt in apathie, blijven in bed liggen en maken geen post meer open. Mensen met problematische schulden zeggen bijna allemaal: 'ik ben het slachtoffer geworden van externe omstandigheden', zoals ziekte, echtscheiding, ontslag, bureaucratie in de sociale zekerheid, agressieve werkwijze van schuldeisers, incassobureaus en deurwaarders, zelfs gijzeling door justitie wegens een simpele verkeersboete. Heel vaak is dat ook voor 95% de feitelijke waarheid. Maar ze gaan voorbij aan hun eigen aandeel. Ze ontkennen dat eigen aandeel of durven het niet onder ogen te zien. Het leidt tot een slachtoffermentaliteit en een slachtoffergedrag met destructieve effecten: van ongeopende enveloppen (= ontkenning) tot alcohol en drugs (= zelfmedicatie ter pijnbestrijding). De combinatie van boosheid plus zelfbeklag is een perfect recept voor het ontstaan van een depressie. De wachtlijsten bij de gemeentelijke schulddienstverlening (GKB) en de schuldhulpverlening van maatschappelijk werk (Welzijn) versterken dit slachtoffergedrag. De bureaucratie in de sociale zekerheid en in de schulddienst- en schuldhulpverlening hamert op de eigen verantwoordelijkheid van burgers, die zich ondertussen slachtoffer voelen. Werkgevers ruiken dit slachtoffergedrag op afstand, waardoor schuldenaren geen baan meer vinden. Dat versterkt weer hun negatieve gevoelens: een exponentieel versnellende neergaande spiraal. Voor herstel van de eigen kracht is het essentieel, dat mensen hun eigen aandeel onder ogen durven zien.

Het waardevolle moment van de crisis

Een crisissituatie is een gevaar maar ook een kans. Het is een 'momentum', dat gebruikt moet worden, voordat het voorbij is. Als een schuldenaar niet tijdig de knop in zijn denken weet om te zetten, blijft hij in slachtoffergedrag hangen ook al doorloopt hij een schuldsanering. Dan bestaat grote kans op recidive. Chinezen gebruiken voor het woord *crisis* een combinatie van twee karakters: het eerste karakter betekent *gevaar* en het tweede *kans*. Een crisis is vaak een belangrijke hefboom voor een radicale ommekeer. Verslaafden moeten vaak diep vallen voor ze echt geholpen kunnen worden.

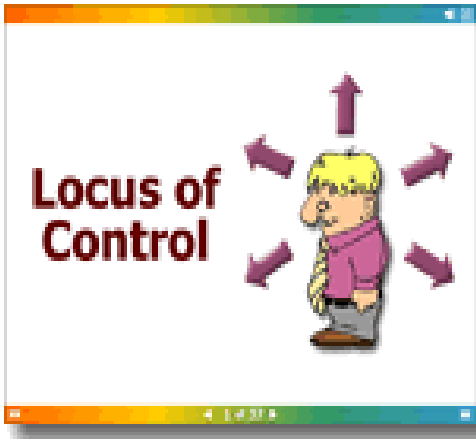
Convenanten in plaats van Faillissementsbescherming

In Nederland is een schuldhulpverlener tijdens een stabilisatietraject aangewezen op vrijwillige medewerking van schuldeisers om het dossier gedurende die periode stil te leggen. Daartoe hebben de gemeentelijke kredietbanken (GKB) convenanten gesloten met de belangrijkste schuldeisers. Maar daarmee is niet gegarandeerd dat er gedurende de stabilisatieperiode geen onverwachte invorderingsacties meer zullen plaatsvinden. Binnen deze juridisch instabiele situatie moet een sociaal psychologisch hulpverlener proberen de eigenwaarde van de schuldenaar weer op peil te brengen. Daartoe zal deze schuldenaar vooral met zichzelf in het reine moeten komen. Hoe doe je dat?

7 Focustraining: aandacht voor je innerlijk

Focussen is een natuurlijke methode, om je aandacht te geven aan je eigen innerlijk beleven (Gendlin 1996).

Waar maak ik me toch zo druk om?
Wat is er onbewust aan de hand?

Externe locus of control bij slachtoffergedrag

Waar zoek je de oorzaak van je problemen?
Blijf je anderen de schuld geven?
je ex, die je in de steek heeft gelaten
en geen alimentatie betaalt voor de kinderen
of je ex, die je steeds maar blijft achtervolgen
of Jeugdzorg, die je kind wil afpakken
of je werkgever die je onterecht heeft ontslagen
of het UWV dat zo traag is met je uitkering
of Justitie die je wil gijzelen voor een verkeersboete

Zou je naar je eigen aandeel durven kijken
hoe gering dat ook moge zijn

Slachtoffer

Ben je dan geen slachtoffer?
Ja, zeker wel!
Dat vraagt ook om erkenning!

Maar wat ga je daarna doen?
Ga je slachtoffergedrag blijven koesteren?
Of wil je er weer boven op komen?

Zou je het aandurven
om de pijn in je innerlijk te gaan onderzoeken?

Innerlijk beleven

Wat is het toch,
dat jou zo van streek maakt?

Wat is er zo moeilijk aan
om naar de pijn in je innerlijk te kijken?

Of ben je innerlijk zo beschadigd
dat al je aandacht naar de veroorzaker uitgaat?

Ben je aan zoveel kanten beschadigd
dat je denkt dat alle ellende van buiten komt?

Je neemt alles en iedereen de maat
De Bijbel gebruik je om anderen de les te lezen
Ze moeten

Chaos ordenen door ruimte te maken.

Structuur toont feiten in

een creatief proces van inventariseren en integreren

Ga alles eens op een rijtje zetten

Niet zozeer wat die ander gedaan heeft,
maar wat het met jou doet in je innerlijk
Wat is het eerste dat bij je opkomt?
Kun je dat verwelkomen?
niet, dat de feiten zo fijn is,
maar dat jouw gevoel daarover er mag zijn!
dat het gehoord mag worden.

De archiefkast

Zou je het voorlopig apart kunnen zetten
in een soort archiefkast,
om het later terug te kunnen vinden,
zodra je het nodig mocht hebben.

Zo ga je steeds door met onderzoek van je innerlijk
Elk onderwerp dat boven komt, proef je even
Duik er niet in, maar geef het een plek in je archief
Misschien is er nog een algemeen achtergrondgevoel?
Ook even proeven, dan in het archief.

Overwegen in je hart

Kun je nu het meest dringende uit het archief pakken
en dat overwegen in je hart?
Wat is 'overwegen in hart' eigenlijk?
Maria bewaarde al deze woorden
die overleggende in haar hart (Luc 2: 19)
De Emmaüsgangers zeiden tegen elkaar:
was ons hart niet brandende in ons (Luc 24: 32)
Van angst kun je hartkloppingen krijgen
of je krijgt spanning in je keel,
of druk op je borst
of je darmen of je blaas kunnen leeglopen
Sommigen noemen dat onderbuikgevoelens
Engelsen spreken van guts (= darmen).

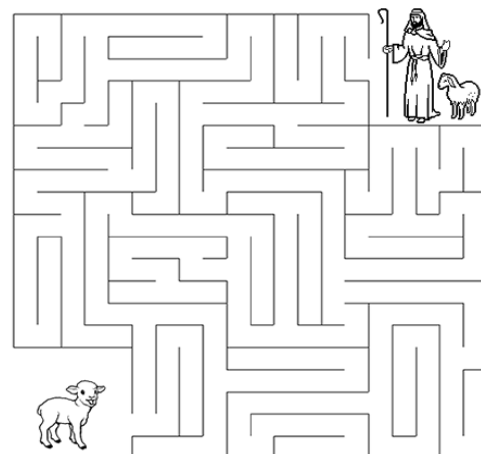
Ontferming

Jezus was met ontferming bewogen
toen hij de mensen zag dwalen in de wildernes
moe en afgemat als schapen zonder herder (Mat 9:36)

Letterlijk staat er: Hij kon het voelen in zijn darmen

Zelfempathie

Zou jij met ontferming kunnen kijken
naar je eigen innerlijk?
naar je eigen gedrag?

Zelfempathie

Als jij denkt aan je problemen of je verslaving
en aan je machteloosheid,
Wat heb je dan nodig,
om juist nu present te zijn bij jezelf?
Hoe dan? Schrijf op wat je te binnen schiet
Kun je aardig zijn voor jezelf?
Nu, op dit moment?
Vriendelijk? Geduldig? Vergevend?
Accepterend? Ondersteunend?

‘overwegen in je hart’ is je aandacht richten (focussen) op je innerlijk

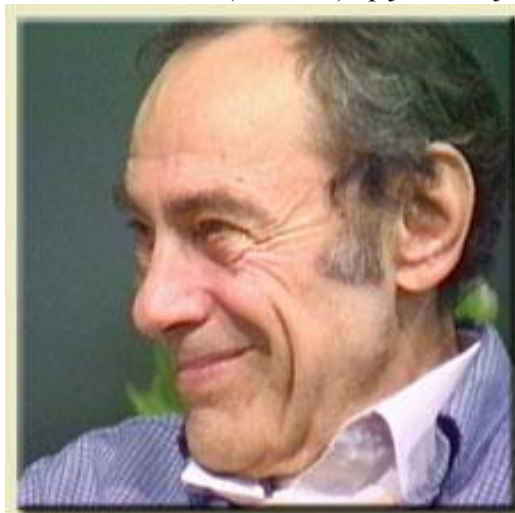
Wat is focussen eigenlijk?

Richt je aandacht op iets wat je bezig houdt
Kun je het ergens gewaarworden in je lichaam?
ergens tussen je onderbuik en je keel
Het zal zeer vaag zijn
Je kunt er nog geen woorden aan geven
maar je kunt er wel aandacht aan geven

Dan ben je aan het focussen

De zes stappen van Gendlin voor focustraining

1. Ruimte maken
2. Aandacht voor je innerlijk (felt sense)
3. Handvat vinden voor je gevoelde zin (felt sense)
4. Resoneren of het klopt
5. Bevragen
6. Afronden

Gendlin heeft focussen niet uitgevonden. Hij heeft alleen de waarde van een bestaand verschijnsel ontdekt en daarna een trainingsprogramma ontwikkeld voor mensen bij wie dit natuurlijk vermogen in onbruik is geraakt.

Focusoefening

Kies een onderwerp uit je archief
Richt je aandacht erop
Kun je het ergens gewaarworden in je lichaam?
ergens tussen je onderbuik en je keel
Kijk eens of het ergens een gevoelde zin oproept
Beschrijf hoe het voelt: strak, hard, open, kleur, of ...?
Symboliseer met een zin, beeld, gebaar, herinnering, of
Controleer of dat klopt met de gevoelde zin (felt sense)
Wat is er zo erg aan? Wat zou het nodig hebben?
Hoe zou het voelen als het probleem was opgelost?

Focussen is een natuurlijk proces

Je aandacht richten op je impliciete gevoelens aangaande een bepaalde situatie
Je benoemt gebeurtenissen slechts om je innerlijke beleving te onderzoeken
Wat je daarbij nu ervaart krijgt je volle aandacht
ook als je het nog niet in woorden kunt omzetten.
Je hebt er een vaag lichamelijk gevoel over
Je zoekt naar woorden voor dat vage gevoel
Je gaat telkens na of die woorden precies passen
Vanuit die beleving kan nieuwe inhoud ontstaan
Soms weet je dan ineens er wel woorden aan te geven
Vaak kun je de verschuiving ook lichamelijk voelen.

Ah...., dat was het is dus!

Groepswork

Focussen kan ook in groepsverband,
bijvoorbeeld in een AA groep (Suzanne Noël 2010)
De groepsleider geeft de focusinstructies
De leden noteren hun gevoelservaringen op papier
om die in hun eigen archief een plek te geven
In deelrondes kunnen leden daaruit putten
De leden kunnen opeenvolgend elkaar beluisteren
Beluisterd worden werkt helend

De kracht van luisteren

Niet oordelende aanwezigheid van de luisteraar
Spiegelen van gevoelens
Controleren met de gevoelde zin (felt sense)
Empathie van de luisteraar
Ondersteun de zelfempathie van de focusser
Spiegelen van wat kan opluchten
De kracht van iets (desidentificatie):
Er is iets in jou, dat het heel erg vindt
opdat je niet meer overweldigd wordt door gevoelens

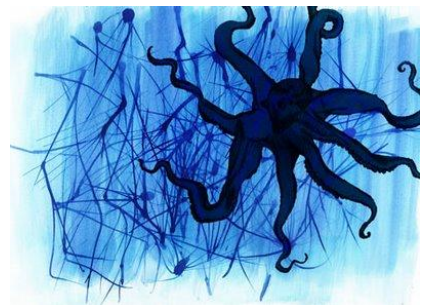
De criticus en andere blokkades

De criticus
Wat is dat?
De innerlijke stem van een oordelende ouder / autoriteit
De criticus leren behandelen als een vriend
Afstand en nabijheid ervaren
De juiste afstand vinden
Angst is een vruchtbare focusplek

Valkuilen voor de focusbegeleider

In discussie gaan met de focusser,
Of hem inhoudelijk raad gaan geven
in plaats van geduldig luisteren naar het innerlijk van de focusser
Je eigen verstand aan het werk laten gaan,
in plaats van aandacht voor je eigen innerlijk beleven

Wat dan wel?

De focusbegeleider houdt het focusproces in de gaten
Hij laat het proces voorwaarts bewegen
met kleine stapjes, dat zijn ook stapjes
op de ontdekkingstocht naar de betekenis van je 'implicit
intricacy', impliciete complexiteit, je 'murkey edge' mistige kant, wat nog onduidelijk is
steeds toetsend aan het lichamelijk ervaren gevoel (felt sense)
Back to the body, zoals Gendlin dan zegt.

Desgewenst kun je een aantal focusworkshops volgen, die op verschillende plaatsen worden aangeboden.
Zie www.focussen.nl/

8. Karakterontwikkeling vanuit een Bijbels perspectief

Karaktervruchten (Gal 5: 22,23)

1. Liefde
2. Vreugde, blijdschap, humor
3. Vrede
4. Geduld, lankmoedigheid
5. Vriendelijkheid
6. Goedheid
7. Trouw, Vertrouwen, geloof
8. Zachtmoedigheid, nederigheid
9. Zelfbeheersing, zelfdiscipline

Verleidingen / bedreigingen

Zelfbeheersing rot weg bij doelloosheid & chaos,
Nederigheid rot weg door afgunst,
Vertrouwen rot weg bij slachtoffergedrag,
Goedheid rot weg door zelfmedicatie bij frustraties,
Vriendelijkheid rot weg door drift,
Geduld rot weg door opgefokt gedrag en egoïsme,
Vrede rot weg door bezorgdheid te koesteren,
Vreugde rot weg door boosheid + zelfbeklag,
Liefde rot weg door verbittering en wrok,

Groeimogelijkheden

maar groeit door doel en structuur in je leven
maar groeit door besef van je eigen aandeel
maar groeit als je een crisis als kans beschouwt
maar groeit bij hoop op bevrijding en genezing
maar groeit door zegenen van je tegenstanders
maar groeit door provocatie achterwege te laten
maar groeit door ruimte te maken in je innerlijk
maar groeit bij doorleving van een rouwproces
maar bloeit op in een vergevingsproces

Toegeven aan verleidingen doet vruchten wegroten

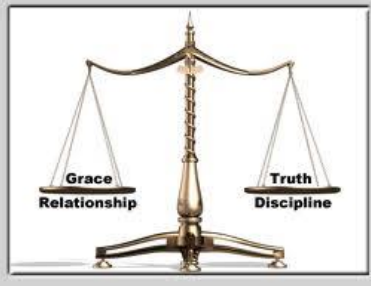

Snoeien om te groeien

Je laten snoeien door het Woord geeft groei van veel vruchten (Joh 15:3)

9 Zelfbeheersing

Verleidingen (bedreigingen) bij zelfbeheersing	Ontwikkeling van zelfbeheersing
 Doelloosheid in je leven. Door ongericht op van alles reageren, ontstaat een structuurloos levenspatroon van verwardheid, chaos en desoriëntatie. Vol met triggers voor autisme, ADD, ADHD, psychose, bipolaire disorder, borderline en schizofrenie. Infobesitas Infobesitas is zoiets als obesitas, vraatzucht, maar dan met informatie. Je snakt naar meer, terwijl je het helemaal niet nodig hebt. Zodra je het gezien hebt, ben je het ook weer vergeten. Je wordt er doodmoe van. Infobesitas kan het begin vormen van een burn-out. Er zijn geen rustmomenten meer in een informatiemaatschappij, als je multitaskend door het leven gaat, namelijk met veel dingen tegelijkertijd bezig bent. Tot rond het 25^e jaar, als het brein volgroeid raakt, is het moeilijker zaken te verbinden en staat het concentratievermogen op een lager pitje. De smartphone is het mobiele infuus voor de informatiejunk, die het als volgt uitdrukte: 'Ik merk dat ik me steeds minder goed kan concentreren. En ik heb vaak een vol hoofd, al twijfel ik soms of het aan infobesitas ligt of met mijn persoonlijkheid te maken heeft'. 	 Doel Hoe kun je een negatieve spiraal stoppen? Hoe kun je in evenwicht komen? Wees attent op de eerste fase van verleiding: doelloosheid! Paulus vergeleek zich met een atleet, die als doel heeft om de onvergankelijke erekrans te winnen. Al wie aan een wedstrijd deelneemt beheerst zich in alles (1 Cor 9: 24,25). Paulus' doel was om Jezus te leren kennen in al zijn opstandingskracht en daaraan deel te mogen hebben (Filip 3: 8-10). Stel je een concreet doel voor ogen. Ethiek Rond 1900 dachten Still en Bouman dat kinderen met gedragsproblemen een 'moreel ethisch defect' hadden. In 1908 adviseerde psychiater Schreuder ouders: 'Wees flink, rustig en beslist, houdt voet bij stuk, zonder hard en streng te zijn'. In 1940 adviseert Chorus in zijn proefschrift: 'tucht en discipline, vaste en consequente gewoontevorming, klare lijnen in werk en plichten, concrete scherp afgebakende opdrachten met regelde controle'. Ruimte maken Als je einddoel te complex is, ga het dan verdelen in overzienbare stapjes. Want kleine stapjes zijn ook stapjes. Het is goed om je doelen eerst te gaan inventariseren. Maak een lijstje. Kies er dan een concreet doel uit, dat op dit moment de meeste aandacht vraagt. Beloof de andere doelen, dat ze op een ander moment ook aandacht zullen krijgen. Dit is een psychologische oefening, een soort brainstormen met jezelf. Ruimte maken in je ziel. Het is een manier om orde te scheppen in de chaos in je denken (Gendlin1996).
Chaos Bij gebrek aan zelfbeheersing ontstaat een patroon van instant behoeftebevrediging. Is ADHD een modeverschijnsel of zou het een gevolg kunnen zijn van de toenemende dynamiek en complexiteit van onze maatschappij? Tweeverdieners en bijstandmoeders moeten erg goed kunnen organiseren. Als mensen, of hun kinderen zoveel spanningen niet kunnen verdragen, slaat hun denken op hol, woorden schieten te kort. Denken in beelden gaat sneller en als dat ook niet meer helpt, klappen ze dicht. Of ze krijgen een kortsluiting in hun hersenen, zoals bij een epileptische aanval. Of ze gaan symptomen vertonen van psychiatrische 	Desoriëntatie voorkomen Dyslectici hebben moeite met leren lezen en met spelling. Ze hebben vaak een slecht korte termijn geheugen en weinig begrip voor tijd. Maar ze zijn vaak erg goed in ruimtelijk denken. Dat biedt snelheid, totdat het zoveel wordt dat ze er niet meer uitkomen. Gedesoriënteerd klappen ze dicht. Wetenschappers zeggen dyslexie tegenwoordig reeds bij baby's te

ziektebeelden zoals autisme, PDD-NOS, asperger, angststoornissen, bipolaire stoornis (manische depressiviteit), borderline, maar ook dyslexie en ADHD. Dat wordt dan weer medisch bestreden met psychofarmaca, zoals Ritalin. In 1994 en 2001 zijn de criteria voor ADHD bijgesteld. Nu zou bijna vijf procent van de kinderen ADHD hebben (Bolt 2010). Veel moderne voedingsmiddelen bevatten kunstmatige kleurstoffen en smaakversterkers. Vaak vermindert ADHD gedrag aanzienlijk bij vermijding van deze stoffen.

Desoriëntatie en dyslexie

Iedere baby begint zijn denken met het verwerken van beelden en klanken. Bij 20% van de mensen blijft het denken in beelden dominant. Het gaat vele honderden malen sneller dan denken in de volgorde van klanken. Onbekende beelden wekken verwarring. Peuters ontwikkelen de gave om een object van verschillende kanten te bekijken, totdat ze het object herkennen. Dat werkt razendsnel en onbewust. Het lijkt op raden, maar het is gewoon een vergelijking met reeds bekende objecten. Bij concrete onderwerpen werkt dat prima. Bij abstracte symbolen zoals letters leidt het tot verwarring en desoriëntatie. Vooral woorden zonder concrete betekenis zijn voor dyslectici echte struikelblokken die tot desoriëntatie leiden (Davis 1998). Nederlandse scholen zijn meestal niet ingesteld op beelddenkers. Daardoor ontstaan dyslexie en dyscalculi. Leren lezen vergt zoveel concentratie, dat zulke kinderen er hoofdpijn van krijgen. Door de dwangmatigheid van het lezen, krijgen ze geen begrip van de inhoud. Desoriëntatie is de oorzaak dat ze fouten gaan maken en zich steeds onzekerder voelen. Ze kunnen het niet meer volgen. Bij te veel indrukken reageren ze met dagdromen, laten zich gemakkelijk afleiden, of ze worden hyperactief (ADD, ADHD). Of ze klappen dicht, zoals je dat ziet bij autisten. Of ze gaan dingen waarnemen, die er in werkelijkheid niet zijn, zoals bij psychoses, bipolaire disorder, borderline en schizofrenie. Denken in beelden is dus een gave, maar bij onopgehelderde verwarring kan dat tot een bedreigende desoriëntatie leiden.

Veel dyslectici zijn succesvolle ondernemers. Ook kunnen ze artist zijn of uitvinder, zoals Leonardo da Vinci, of wetenschapper, zoals Einstein. Ook Winston Churchill was dyslectisch. Als ze hun gave niet hebben leren gebruiken, maar zich voortdurend afgewezen hebben gevoeld, worden ze wanhopig of crimineel.

kunnen vaststellen in de hersenen.

Ervaringsdeskundige Ronald D. Davis beschrijft in zijn boek (1994, 1998) hoe het gewoon een speciale manier van denken is, namelijk in beelden. Als het onderwijs hier geen rekening mee houdt, worden ze vatbaar voor dyslexie.

Beelden en structuren

Ierland kent een traditie waarbij het denken in beelden dominant is. Het onderwijs op de Gaelscoil in Roscommon speelt daarop in. Vanaf groep 1 leren kinderen op een beeld georiënteerde manier Irish als een tweede taal. Mijn Ierse kleinzoon (5j) kon me voor een Iers woord geen Engelse vertaling geven, maar het me wel uitbeelden. In groep 3 leren ze eenvoudige gedichten te maken in stafrijm en komen ze reeds in aanraking met kegelsneden en kubussen. In groep 7 krijgen ze vragen zoals hoeveel oppervlakken heeft een kegel. Zo leren ze structuren te herkennen om daarmee hun eigen denken te kunnen structureren.

Een dyslecticus bouwt zijn inzicht op uit indrukken van de werkelijkheid. Hij vormt zich een beeld, dat zich gedurende het proces steeds verder ontwikkelt. Hij verwerkt die indrukken automatisch en onbewust in patronen, zoals wiskunde en grammatica, mits hij die geleerd heeft en erop georiënteerd is. Vanuit die patronen kan hij ontbrekende gegevens succesvol invullen. Je zou het raden kunnen noemen, maar het is gewoon een toepassing van hun gave van dyslexie. Het aanleren van een goede oriëntatie is belangrijk. Anders kan zich een persoonlijkheid ontwikkelen die bij de minste trigger gedesoriënteerd raakt en waandenkbeelden beleefd. Zelf heb ik op een ouderwets gymnasium mijn gave mogen leren structureren met Latijnse en Griekse grammatica, stereometrie en analytische meetkunde.

Toepassing

In mijn diaconale schuldhulp praktijk komt mijn gave goed van pas. Op mijn spreekuur bij de voedselbank zie ik mensen met zeer complexe problemen, waar de reguliere schuldhulpverlening geen raad mee weet en deze mensen als ongemotiveerd afgeschreven heeft. Uit hun onsamenhangende verhalen blijkt ik ontbrekende gegevens te kunnen peuren, door gebruik te maken van relevante juridische en psychologische structuren als referentiekader.

8 Nederigheid

Verleidingen bij nederigheid en zachtmoedigheid	Ontwikkeling van nederigheid
Externe locus of control De schuld buiten jezelf zoeken Je kunt je zachtmoedigheid kwijtraken door arrogant gedrag, zelfverhoging, afgunst. Als je hieraan stelselmatig toegeeft, leidt dit tot een houding van controle en dominantie, met als mogelijke tragedies: verdeeldheid en kerkscheuring. Het grote schisma in 1054 tussen de kerk van Rome en die van Constantinopel is te wijten aan een gebrek aan nederigheid van de bisschoppen van Rome en hun streven naar het primaat van het leiderschap in de katholieke kerk (Hans Küng 2001). Overtreding van het tiende gebod <i>‘gij zult niet begeren wat uw naaste toebehoort’</i> behoort ook tot de verleidingen. Als je om die begeerte te bevredigen ook nog leningen afsluit, dan leidt tot het dienen van de Mammon, of de geldwolven, aan wie je tienden (rente) moet betalen. Paulus noemt hebzucht een vorm van afgoderij (Col 3:5). Als je hieraan toegeeft, ontstaat moordende concurrentie, monopolistisch gedrag, dictatuur met de daarop volgende tragedies van geweld, en totale oorlog van allen tegen allen. Individualisme We leven in een individualistische maatschappij waarvan de economie op hebzucht en krediet is gebaseerd. Met een verval aan moreel besef. We zijn vergeten dat krediet oorspronkelijk vertrouwen betekent. We laten ons makkelijk verleiden tot het maken van schulden die bij de minste tegenslag een problematisch karakter krijgen.	Locus of control Je kunt niet altijd de schuld blijven geven aan anderen, zoals je vriendin / vrouw die je in de steek heeft gelaten, of je stalkende ex, of de bureaucratie van de uitkeringinstantie, of de bank die een te hoge hypothecaire lening heeft verstrekt, of de ondernemers, de reclame en de financiers die je verleid hebben om op de grote voet te leven. Probeer eens nederig en eerlijk naar jezelf te kijken, wat jouw aandeel is geweest in het ontstaan van de problemen. Misschien vind jij het erg moeilijk om naar je eigen innerlijk te kijken en ben jij iemand die min of meer vergeten is, hoe je bij je eigen gevoelens kunt komen. Misschien is je innerlijk erg beschadigd. Misschien leg jij de focus van aandacht meestal buiten jezelf. Je zoekt de oorzaak van je moeilijkheden vooral in omstandigheden en bij andere mensen. Misschien gebruik je vaak theorieën om je gedrag en je gevoelens te verklaren, en geef je op basis daarvan interpretaties van andermans gevoelens en motieven. Misschien ben je zelfs gewend om op zo'n manier de bijbel te gebruiken. Je laat je overspoelen door emoties, of je vermijdt die juist, of je blijft steken in rationalisaties of steeds terugkerende emoties. Ga leren om je aandacht te richten op je impliciete gevoelens aangaande een bepaalde situatie, dan benoem je gebeurtenissen slechts, om daaruit je innerlijke beleving verder te onderzoeken. Moreel besef Paulus roept op <i>om de ander uitnemender te achten dan jezelf</i>. (Fil.2:3). Je hoeft je dan niet meer af te meten aan je omgeving, zoals tieners doen als ze nog op zoek zijn naar hun identiteit. Maar omarm liever je ware identiteit als een geliefde zoon/dochter van God en als een rentmeester van Gods inkomstenbronnen. Dan durf je ook weer naar je eigen innerlijk te kijken. Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het beloofde land in bezit nemen (Mat 5: 5). Ze zullen de rust binnengaan (Hebr. 4:1-13).

7 Vertrouwen, trouw, geloof

Verleidingen bij geloofsvertrouwen	Ontwikkeling van vertrouwen
Waar is God als het pijn doet? 	Pijn is een belangrijk signaal, dat je ook positief kunt duiden. Yancey beschrijft in 'where is God when it hurts'(1990) hoe leprozen lijden aan het missen van een pijnsignaal, waardoor ratten 's nachts hun vingers af kunnen knabbelen zonder dat ze het merken. Maar wat moet je als je in een vreselijke situatie zit, zoals destijds de NAZI slachtoffers in het vernietigingskamp Sobibor? Dan mag je best klagen! Laat je niet in de slachtofferrol trekken! Want dat werkt destructief! Breng je ellende bij de Heer! One lamentation a day keeps the devil away! (Keizer 2005).
Bij Lepra ontbreekt het pijnsignaal Het pijnsignaal is van levensbelang Wantrouwen Wantrouwen koesteren Twijfel Twijfel koesteren Godloochening Blasfemie Twijfel is de valstrik van geloof, trouw en (zelf)vertrouwen. Als je twijfel gaat koesteren dan baart dat ongeloof, dat als een bolwerk kan gaan vastzitten. De daarop volgende tragedie is blasfemie en spotternij, tenslotte de tweede dood. 	 Zalig wie snakt naar Adem (= Geest), want voor hem is het hemels koninkrijk. Mat 5: 3 Problematische schulden kunnen een belangrijk signaal zijn om je levensstijl te gaan herzien. Wie kan er chinees lezen? Voor het begrip crisis gebruiken ze 2 karakters. Crisis = gevaar + kans Het gevaar is duidelijk. Maar durf je een crisis ook als een kans te zien? Gebruik de crisis als hefboom voor verandering

6 Goedheid

Verleidingen bij goedheid	Goedheid in ontwikkeling
Zelfmedicatie bij ongenoegen om frustraties af te reageren Nicotine, Blowen Harddrugs Alcohol Gokken Porno De zesde vrucht van de Geest betreft goedheid, morele zuiverheid. Onlustgevoelens ten gevolge van frustraties brengen je in verleiding van onreine gedachten, of je gaat troost zoeken in aankopen om jezelf te verwennen. Zelfs als de problemen zijn opgelost, blijken sommigen niet te kunnen omgaan met de ontstane vrijheid en beginnen weer opnieuw met overdadig consumeren. Het is tragisch dat schulden verslavend blijken te kunnen werken. Regelmatig afreageren met roken, agressief rijgedrag, alcohol, drugs, gokken, gameverslaving, koopziekte, porno, e.d. is eigenlijk een vorm van zelfmedicatie die ook nog verslavend werkt. Met als tragedies: overspel, zelfmoordgedachten, zelfmoord(pogingen).	Hoop ontdekken Verslaving aanpakken bij de oorsprong De frustraties zijn heel begrijpelijk, als je het traumatische verleden van iemand te horen krijgt. Maar al jouw onrecht heeft Jezus voor jou gedragen. Stop die pijn niet langer weg; want dan kan hij op de meest ongelegen momenten door iemand anders aangeraakt worden en tot uitbarsting komen. En dan loop je het risico weer in de fout te gaan. Probeer die vicieuze cirkel te doorbreken door elke keer als je ermee geconfronteerd wordt, die pijn niet te ontlopen. Maar ga pastorale hulp zoeken om die pijn te verwerken en tenslotte aan de voeten van Jezus te brengen. Hij heeft al het onrecht gedragen, dat jou is aangedaan. Dat is pas goedheid! Amazed by grace Neem mijn juk op je en leer van Mij, want mijn juk is zacht en mijn last is licht. Mat 11:29 Aandacht voor de onderliggende pijn Het 12 stappenplan van de anonieme alcoholisten (AA), gecombineerd met focussen is heel geschikt om de onderliggende problemen te verwerken. Zie www.recoveryfocusing.com

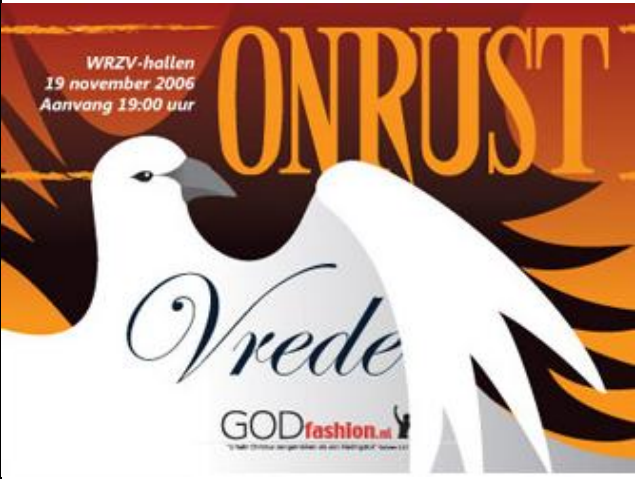
5 Vriendelijkheid

Verleidingen bij vriendelijkheid	Ontwikkeling van vriendelijkheid
 Afwijzing, hardheid. Als je afwijzing en hardheid gaat koesteren wordt het drift, die tragisch kan ontaarden in lichamelijk geweld.	Ik was in het bezit van een halskettinkje met de zegen van Aäron gegraveerd op het hangertje. Op zekere dag was het kettinkje kapot en lag het in mijn nachtkastje. Toen het bij een inbraak was gestolen werd ik behoorlijk kwaad, totdat ik me realiseerde wat de dief gestolen had. Ik heb hem in gebed diezelfde zegen toegewenst. Mijn kwaadheid smolt weg als sneeuw voor de zon. De bijbel zegt: Zegen wie u vervloeken (Luc 6:28); dat baart vriendelijkheid. Zelf heb ik intussen een nieuw kettinkje met eenzelfde hangertje gekocht.

4 Geduld

Verleidingen bij geduld	Ontwikkeling van geduld
 De vierde vrucht is geduld of lankmoedigheid. De bijbehorende verleidingen zijn irritatie en opgefokt gedrag. Wees je bewust, dat gekoesterde irritatie tot egoïsme en psychisch geweld kan leiden.	 Niet provoceren Paulus schrijft aan vaders: probeer of verbitter uw kinderen niet (Efese 6:4). Is je gebed: Heer, geef me geduld, maar wel liefst meteen, want nu heb ik het nodig? Of breng jij je kinderen in gebed bij de Heer en ga je op die manier leren geduld oefenen. Denk aan de gestage druppel, die een steen uitholt. Besef de kracht van geduld!

3 Vrede

Verleiding bij vrede	Ontwikkeling van vrede
 Angst Ik ben zo bang weer een psychose te krijgen, want dat heb ik al eens gehad. Als je die bezorgdheid blijft koesteren dan volgt de psychose vanzelf. Valkuil Verzinken in slachtoffergedrag • Je raakt gewend aan de slachtofferrol • Het voelt zelfs veilig • Geborgenheid in de ellende • Want daar weet je hoe het toegaat • Dan kun je mopperen op alles en iedereen • Angst voor verandering • Onbekendheid als een gevaar • Slachtoffergedrag werkt verslavend • Slachtoffergedrag is destructief. 	De vredesformule Het koesteren van zorgen is zonde. Want het geeft blijk van wantrouwen in God. Gods nabijheid is de sleutel tot vrede. John Haggai (2001) heeft een methode ontwikkeld (praise + poise + prayer = peace), waarbij je door lofprijzing, balans en gebed steeds meer vrede in je hart kunt krijgen. Maar het begint met het erkennen van je probleem, dat je bezig bent om je zorgen te koesteren. Slachtoffer Ben je dan geen slachtoffer? Ja zeker wel! Erkenning daarvan is belangrijk! Maar God heeft je niet geschapen als slachtoffer. Jezus heeft voor jou de overwinning behaald. De bijbel zegt: <i>Werpt al uw bekommernis op de Heer, want Hij zorgt voor u</i> (1 Petrus 5:7). Petrus grijpt hier terug op David (Psalm 55: 23a), maar vers 23b draait hij om naar een waarschuwing: <i>Wordt nuchter en waakzaam, uw tegenpartij, de duivel gaat rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij zal verslinden</i> (1 Petrus 5:8). Breng je zorgen bij de Heer; dat brengt vrede in je hart; want anders kom je in de speeltuin van de duivel terecht en worden je problemen alleen maar groter; zie ook Fil. 4: 6,7. Crisis Een crisis is een ideale gelegenheid om angst te overwinnen. Durf je te duiken in het zwembad? Durf je ook van de hoge duikplank? Zou je ook durven duiken van een dertig meter hoge toren? De meesten mensen durven dat niet, tenzij misschien in een crisissituatie. Er was brand ontstaan op een olieplatform ergens op zee. Binnen een mum van tijd stond alles in lichter laaie. Op één na is de hele bemanning omgekomen. Die ene is van dertig

Clearing a space

meter hoogte de brandende zee ingedoken, is onder de vlammen doorgezwommen en door reddingswerkers in veiligheid gebracht. In een crisis blijkt een mens tot meer in staat dan hij ooit had gedacht.

Ruimte maken

Voor sommige getraumatiseerde mensen ligt het veel gecompliceerder. Door de inhoud van dit boek kun je sterk herinnerd worden aan wat je meegemaakt hebt. Misschien zul je eerst individuele pastorale of psychologische therapie nodig hebben om met je angsten te leren omgaan. Angsten vermijden is onverstandig. Want de geschiedenis herhaalt zich. Wie zich het verleden niet kan herinneren, is gedoemd om het te herhalen (George Santayana). Ook Palmer (2002) laat zien hoe belangrijk het is om gevoelige kwesties uit je verleden te verwerken. Als je dat niet doet, kunnen ze je leven gaan beheersen als een soort demonische stemmen (Frederiksson 1985). Ga angst liever beschouwen als een vindplaats om je verleden onder ogen te zien en te verwerken. Ga er eens rustig bij zitten en vraag aan het kleine kind in je binnenste wat het toch is, dat op dit moment zo angstig aanvoelt. Soms zit dat in je onderbewuste en zul je daarbij hulp nodig hebben van een therapeut, maar vaak kun je zelf proberen om eens stil te staan bij die angst. Zeg eens tegen dat angstige gedeelte in je innerlijk, om even wat op te schuiven, of je vraagt dat angstige gedeelte; hoe zou je graag willen dat ik bij je ben? Dan kan het volwassen deel van je innerlijk ernaast op het bankje gaan zitten en troost bieden aan het 'kleine kind', dat zoveel te verduren heeft gehad. Gendlin (1996) noemt dat clearing a space, ruimte maken. In therapie kan jouw volwassen deel leren om zelf het getraumatiseerde deel te troosten en te zegenen. Laat die 'demonische' stemmen (Frederiksson 1985) niet met elkaar in gevecht gaan, maar onderken de aanwezigheid van dit soort spanningen.

Het onderkennen hoeft niet te betekenen, dat je het met ze eens bent. Maar het onderkennen kan je helpen om het trauma te verwerken.

Het verleden zelf kun je niet veranderen, maar de betekenis ervan in het heden wel degelijk.

2 Vreugde, blijdschap, humor

Verleidingen bij blijdschap	Ontwikkeling van blijdschap, humor
De tweede vrucht van de Geest is blijdschap, vreugde, humor. De daarbij behorende verleiding is depressiviteit. Als je zulke depressieve gedachten gaat koesteren, kweek je wanhoop. Op het eind van ambtelijke loopbaan heb ik me onrechtvaardig behandeld gevoeld. Ik was behoorlijk kwaad. In diezelfde periode volgde ik een pastorale cursus waarbij aan de orde kwam dat boosheid plus zelfbeklag kan leiden tot depressiviteit. Als dat als een bolwerk gaat vastzitten, ontstaat slachtoffergedrag, dat zeer destructief kan zijn tot zelfmoord toe. 	Humor Hebreeuws kent voor humor geen apart woord naast blijdschap. Paulus schreef Grieks maar dacht Hebreeuws. Dus hoort humor ook tot de tweede vrucht van de Geest. Gotspe Let op de vasthoudendheid van de Kananese vrouw (Mat 15: 27) hoe ze op Jezus' aanvankelijke afwijzing reageerde met een brutale en ongehoorde maar tegelijkertijd humoristische grap: de hondjes mogen toch wel mee-eten van de kruimels die kinderen op de grond laten vallen. Verheug je in de verdrukking Wie lof offert baant de weg naar blijdschap. Jacobus schrijft: <i>verheug je als je in verdrukking zit, want dat werkt volharding uit</i> (Jac. 1:3). In mijn loopbaanincident realiseerde me dat ik op de grens van depressie balanceerde. Ik heb mezelf aangepakt en ben gestopt met mijn zelfbeklag. Ik heb mijn ellende in gebed bij de Heer gebracht. Hij heeft me de weg gewezen met als gevolg: blijdschap.

1 Liefde

Verleidingen bij liefde	Ontwikkeling van liefde
Niet vergeven, verbittering, wrok, haat, moord De eerstgenoemde vrucht van de Geest is liefde. De verleiding of valstrik die hierbij hoort is niet vergeven. Dat kan bitterheid worden. Gekoesterde bitterheid gaat vast zitten en kweekt haat, wrok. Haat richt zich tenslotte tegen jezelf. Soms eindigt het met reuma. Er zijn een aantal gevallen bekend van genezing, nadat de wrok werd onderkend en door de confidant beleden en weggedaan. Daarmee wil ik overigens niet zeggen, dat elke geval van reuma veroorzaakt wordt door wrok!! Soms eindigt bitterheid in moord. Voor sommigen, met name voor incestslachtoffers, is vergeving niet zo eenvoudig. Tenzij je eerst ruimte geeft aan een rouwproces, kan vergeving een dood woord zijn geworden, dat zelfs averechts werkt, omdat de pijn dan niet verwerkt kan worden en blijft vastzitten en een bolwerk wordt. Ze hebben eerst erkenning nodig dat het misbruik inderdaad heeft plaatsgevonden. Boosheid en verdriet moeten ruimte krijgen om tot echte vergeving te kunnen komen. Dan werkt het bevrijdend en baart liefde. <i>Als er vergeving is, kan er genezing zijn</i>	Zelf ben ik als vierjarige kleuter ontzettend geplaagd door een cholerische oom. Dat voorval kon ik me wel herinneren. Maar mijn moeders houding was weggevaagd uit mijn bewuste geheugen. Haar glimlach had ik als kleuter niet kunnen verdragen. Dat had ik verdrongen naar mijn onderbewuste. Gendlin noemt zo iets an implicit intricacy, een impliciete complexe vaagheid. Daar in mijn binnenste heeft het vijftig jaar verborgen gezeten, zonder dat ik het wist. Bij elke ontmoeting met een cholerisch persoon, was ik gespannen. Die behoefde mij maar iets in de weg te leggen, of ik reageerde als door een wesp gestoken. Dan kon ik niet meer rationeel denken en niet meer normaal reageren. Dan werd ik overspoeld door gevoelens (angsten?), waar ik geen weet van had. Tijdens een pastorale training kwam het verlangen in mij boven om het te weten te komen. Wat verdrongen was geweest naar het onderbewuste, dat wilde weer aandacht krijgen. Mijn bewuste denken had het niet kunnen verdragen en was het vergeten. Maar diep in mijn hart was het blijven vastzitten en het had mijn karakter misvormd. Ik was vijfenvijftig toen ik mijn innerlijk aan het verkennen was over wat er zich op vierjarige leeftijd had afgespeeld, toen die oom mij zo geplaagd had. Toen kwam naar boven hoe mijn moeder erbij gelachen had. Er kwam een vreselijke haat op naar mijn moeder met wie ik het nooit had uitgepraat en die al jaren dood was. Ik wilde haar vergeven, maar ik kon het niet! Dat was vreselijk, dat onvermogen om te vergeven, terwijl ik het wel wilde. Toen realiseerde ik me, hoe ik later in de hemel mijn moeder zou tegenkomen. Hoe zou ik mijn moeder in haat kunnen ontmoeten ten overstaan van de Heilige, die zit op de troon? In mijn wanhoop bracht ik dat verdriet in gebed bij de Heer. Op dat moment sloeg mijn haat plotseling om in diepe liefde voor mijn moeder. Ik dacht dat ik haar daarmee vergeven had. Maar in een aantal pastoraal therapeutische sessies kwam drie jaar later nog boven water hoe verraden ik me had gevoeld, ook al had zij me tenslotte wel uit de greep van die oom verlost. Weer twee jaar later kwam het diepe verdriet pas te voorschijn. Nadat ik die gevoelens had toegelaten heb ik echt vergeving kunnen uitspreken en kwam er rust in mijn hart.

Rouw en boete zijn herstelprocessen

Ontkenning en isolering

Ontkenning is meestal je eerste reactie bij een trauma. Het drama moet nog tot je doordringen. Op vierjarige leeftijd overkwam mij iets wat ik helemaal niet aankon op die leeftijd. Psychologen noemen dat dissociatie. Het bleef nog vijftig jaar in mijn onderbewuste wroeten. Het is eigenlijk een vorm van ontkenning, die een rouwproces blokkeert. Daar kun je een neurose aan overhouden.

Boosheid, zelfbeklag en depressie

De volgende fase in een rouwproces is machteloze woede en haat. En daarop volgt zelfbeklag. Als je daarin blijft steken loop je het risico in een depressie weg te zakken (Kübler -Ross 1988).

Slachtoffergedrag

Als je toch toegegeven hebt aan zelfbeklag en je eenmaal in een depressie zit, dan helpt de voorgaande wijsheid niet. Dan heb je de neiging om slachtoffergedrag te gaan vertonen. Vaak is dat erg destructief. In mijn schuldsaneringpraktijk kom ik veel voorbeelden tegen. En werkgevers ruiken slachtoffergedrag op afstand. Het lukt je niet om nieuw werk te vinden. Je voelt je nog meer slachtoffer en je gaat nog meer stinken. Je krijgt het gevoel de controle over je leven te hebben verloren. Je geeft de schuld van je ellende aan de boze buitenwereld. Tot een besef komen van je eigen aandeel is vaak het aanknopingspunt van herstel. Ben je dan geen slachtoffer? Zeker wel, erkenning daarvan is dan ook erg belangrijk! Maar God heeft je geschapen naar zijn beeld! En als je beschadigd bent, dan wil Hij je herstellen, Hij wil je weer gezond maken.

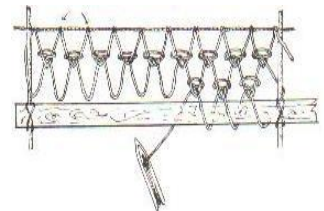
Vertreuren

Toen bij mij na vijftig jaar een trauma uit mijn onderbewuste boven kwam drijven, kwam er een vloedgolf van haat boven. Daarna diep verdriet. Meteen daarop sloeg de haat om in liefde. Het woord ‘verdriet’ is verwant aan een heel oud woord ‘throt’, dat gebrek betekent. Je lijdt gebrek. Je snakt naar Adem (Mat 5:3). Zalig wie treuren, want zij zullen verstroost worden (Mat 5:4). Dat geldt voor een slachtoffer, maar evenzeer voor een dader, die vrede moet zien te vinden met wat hij gedaan heeft.

Boeten

Zachëus was zo'n dader (Luc 19:1-10). Zachëus was belastinginspecteur voor de Romeinen. Hij werd uitgekotst door al zijn volksgenoten. In zijn eenzaamheid is hij nieuwsgierig geweest naar Jezus. Daarom klom hij in een boom. Jezus zag hem 'zitten'. Zachëus werd gegrepen door Jezus' liefde. Zachëus ging boete doen. Viervoudige herstelbetalingen aan wie hij te veel had afgeperst (Ex 21: 37). Boete doen is geen straf, maar het gaat om een herstelproces, net als bij vissers die hun netten boeten. Wanneer is het herstellende net sterk genoeg? Daarom vertelt Jezus meteen daarna de gelijkenis van de ponden (Luc 19: 11-27). Een paar dagen later herhaalt Jezus dit thema nog duidelijker in Mat 25.

Waakzaamheid

Jezus begint met de parabel van de tien bruidsmisjes (Mat 25: 1-13). Ze waren alle tien in slaap gevallen, omdat de bruidegom zo lang wegbleef. Wij leven in de eindtijd (Mat 24) en we wachten al tweeduizend jaar op Zijn wederkomst. Zou je daar niet slaperig van worden? Toen de bruidsmisjes wakker schrokken bij het gerucht van de komst van de bruidegom flakkerden hun olielampen. De wijze misjes hadden reserveolie bij zich om hun lampen bij te vullen. Maar ze mochten hun olie niet delen met de dwaze. Lange tijd heb ik dat een erg onchristelijke houding gevonden. Maar je kunt nu eenmaal geen Heilige Geest delen met een ander. Dan zou je door die ander leeggezogen kunnen worden. Maar je mag iemand wel de weg naar de markt wijzen. Alle tien de bruidsmisjes waren vervuld met de Heilige Geest. Ze hadden alle tien de geestesdoop ontvangen. Maar slechts vijf hadden voldoende reserveolie om verdrukking te overleven.

Vertrouwen of angst

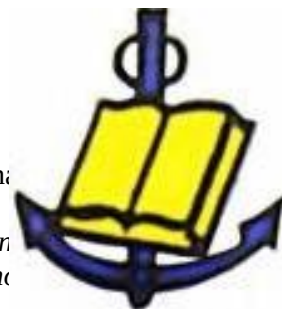
Mat 25: 14-30. De Heer is op reis gegaan en heeft zijn gehele vermogen aan ons in beheer gegeven. Aan een ieder van ons een stukje. Precies zoveel als je aankunt. Ga je daar in vertrouwen mee handelen, of begraaft je uit angst dat ene talent in de grond? Laat je die angst verlamdend op je inwerken? Of durf je die angst nieuwsgierig onder ogen te zien? Je kunt angst ook gebruiken als aanknopingspunt om je eigen innerlijk te onderzoeken en van daaruit vertrouwen te gaan aankweken. Er zijn ook radicale mensen die gewoon dwars door die angst heen durven breken, omdat ze gewoon uit gehoorzaamheid willen handelen en niet rebellen willen zijn.

g. Hoop doet leven

Het bewijsstuk

Jezus heeft alle schuld voor ons betaald, en de bewijsstukken aan het kruis genomen met die wijsheid doen, als je voor een rechtbank moet verschijnen?

Lucas 12 (NBV): **11** Wanneer ze jullie voor de synagogen en de autoriteiten en vraag je dan niet bezorgd af hoe of waarmee je je moet verdedigen of wat je met de heilige Geest zal jullie op dat moment ingeven wat je moet zeggen.'

Sjoerd was opgegroeid in een omgeving waar bijna iedereen een uitkering heeft. Dat werd beschouwd als basisinkomen. Bijklussen was nodig om rond te kunnen komen of om deel te kunnen hebben aan de welvaartmaatschappij. Al vanaf zijn vijfde levensjaar was hij verslaafd aan nicotine. Later ging hij blowen en tenslotte cocaïne. Daarom ging hij meehelpen bij de oogst van een hennepkwekerij; knippen noemen ze dat. Tenslotte begon hij voor zichzelf. Na de eerste oogst liep hij tegen de lamp en kreeg een taakstraf. Toen kwam hij iemand tegen, die hij vaag herkende, omdat hij zo leek op een oude schoolvriend, die door de heroïne zwerver was geworden. Het bleek hem werkelijk te zijn, maar nu helemaal opgeknapt en met een vrolijk gezicht. Dat gaf hoop, hij durfde zijn eigen leven onder ogen te zien. Er volgde een radicale ommekeer. Op gebed is hij vrij gekomen van cocaïneverslaving. Hij wilde gaan leven volgens bijbelse normen en waarden. Zijn geweten begon te herstellen. Hij is gestopt met zwart werken, hoewel zijn oude omgeving hem nu lui vond. Hij kon nauwelijks rondkomen van zijn WAO-uitkering. Hij had een persoonlijk bankkrediet waarbij hij alleen maar rente betaalde zonder af te kunnen lossen. En Justitie had loonbeslag gelegd vanwege de plukse wet. Hoe dat verlopen is heb ik beschreven in onderstaande parabel.

Matteüs 11: 28 Kom naar mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan, dan zal ik jullie rust geven. **29** Neem mijn juk op je en leer van mij, want ik ben zachtmoedig en nederig van hart. Dan zullen jullie werkelijk rust vinden, **30** want mijn juk is zacht en mijn last is licht.'

Parabel van een span ossen

Twee ossen liepen samen onder hetzelfde juk. De oudere os had al een aantal jaren onder een juk gelopen, samen met Jezus. Nu moest hij deze jongere os wegwijzen maken in het koninkrijk van God. Hij vertelde aan de jongere os dat het bewijsstuk van zijn schulden was uitgewist. Want Jezus had dat aan het kruis genageld. Maar gisteren kreeg ik nog bericht van een deurwaarder, zei de jongere os, over een loonbeslag van 75 euro per maand vanwege een schuld van 16000 euro, die justitie van mij eist als opbrengst van hennepenteelt, terwijl ik mijn taakstraf al heb uitgediend. De oude os had rechten gestudeerd en schreef een keurige brief aan Justitie. Daarop ontving de jonge os een

oproep van de rechtbank. De oude os ging vroeg op pad om eerst thuis met de jonge os te bidden. Onderweg naar de rechtbank bedachten ze allebei wat ze de rechter zouden vertellen. Bij de rechter begon de jonge os allerlei onzin uit te kramen. De oude os werd de mond gesnoerd, omdat hij geen advocaat was. Maar er ontbrak een belangrijk stuk in het dossier. Daarom werd de zaak een maand verdaagd. Thuisgekomen bekende de jonge os hoe hij vanuit zijn oude mentaliteit de rechter enigszins om de tuin had willen leiden. De oude os beschreef de werkelijke gang van zaken in een faxbrief aan de rechter, maar ook dat de jonge os een ommekeer in zijn leven had doorgemaakt en sindsdien rechte voren trok. Een maand later ging de oude os weer op tijd naar de jonge os om eerst met hem te bidden, voordat ze naar de rechtbank zouden gaan. De jonge os vond dat overbodig. Want hij had zelf de gehele nacht geworsteld met God en hij had het helemaal aan Hem overgelaten. Het kon hem niets meer schelen of hij eventueel levenslang 75 euro per maand zou moeten betalen tot de gehele schuld

zou zijn afgelost. Hij had het probleem volledig aan de Vader overgelaten. Nu had hij er volmaakte rust over.

Op die dag had er een andere rechter dienst. Die voelde de jonge os behoorlijk aan de tand over het aantal oogsten en de waarde van de opbrengst. Gaandeweg het verhoor liep dat bedrag terug naar 2000 euro. Tenslotte vroeg de rechter naar de ommekeer in het leven van de jonge os, zoals dat vermeld stond in de faxbrief van de oude os. Want dat maakte ze niet elke dag mee. Tenslotte vroeg ze aan de ossen of die konden garanderen dat de jonge os voortaan in het rechte spoor zou blijven. Na enige aarzeling antwoorden de beide ossen dat niet te kunnen garanderen. De officier van justitie kreeg het woord. Hij begon 2000 te delen door 75 om te berekenen hoeveel maanden de jonge os nog zou moeten betalen. Hij stopte plotseling: Mevrouw de rechter, ik lijk wel een boekhouder. Als deze ossen hadden gezegd dat ze het konden garanderen, dan had ik ze niet geloofd, maar nu geloof ik ze. Ik stel kwijtschelding voor. Aldus heeft de rechter beslist. Buiten de rechtszaal stonden we te trillen op onze benen. We hadden de Heilige Geest aan het werk gezien. Dat werd pas mogelijk toen Sjoerd het probleem volledig had kunnen loslaten (Haggai 2001).

In die tijd was Sjoerd allerlei mensen behulpzaam waar iets geklust moet worden. Betaling weigerde hij. Enkele mensen hebben hem gesponsord door een bedrag over te maken naar de diaconie, waarmee zijn lening voor gemeentebelasting afbetaald kon worden en de diaconie een stukje van zijn banklening voor hem kon aflossen. Dat gaf hem zoveel moed dat hij al het mogelijke ging doen om die lening versneld af te lossen, ook al moest hij daarvoor de hele decembermaand op een houtje bijten.

Sjoerd had via een soort uitzendbureau een parttime baan als werkmeester bij taakgestraften. Vanwege zijn strafblad heeft Justitie aanvankelijk geweigerd om hem in vaste dienst te nemen. Sjoerd worstelde met de administratieve ellende van een nuluren contract met wisselende inkomsten die verrekend moeten worden met het UWV. Maar op een gegeven moment is hij van klagen overstapt naar het tellen van zijn zegeningen. Een paar dagen daarna kreeg hij bericht dat hij zoveel uren zal gaan krijgen, dat hij steeds minder afhankelijk zal zijn van zijn WAO-uitkering. Een dag later belde hij mij op: Jaap, heb je tijd? Want ik heb wat te vieren! Sjoerd had de remedie tegen zelfbeklag en je zorgen maken ontdekt: de waarde van het danken voor je zegeningen en van lofprijzing (Haggai 2001).

Oliecrisis

Ik had een hevig geëmotioneerde Marieke aan de telefoon gekregen. Hoe ze in de schulden dreigde te raken door slordigheden van haar werkgever. Tegelijkertijd had ze te kampen met lichamelijke problemen. Ik heb Marieke leren kennen als iemand die zich inzet voor de jeugd. En die wordt dan nu vreselijk aangevallen. Mijn eerste neiging is om voor haar in de bres te springen. Maar haar situatie was zo verwarrend, dat ik niet goed wist waar ik zou moeten beginnen. Na dat telefoongesprek heb ik eerst maar eens een juridische analyse gemaakt. Dat verslag van ons telefoontje heb ik haar gemaaild met de vraag of ik het goed had begrepen. Die nuchtere analyse bleek al rust te brengen bij Marieke. Ze kon me terugmailen met wat aanvullende feiten om mijn analyse te corrigeren. De grootste spanningen waren nu wat bedaard. Er kwam innerlijke ruimte bij Marieke. Ik heb haar uitgenodigd voor mijn cursus Bijbels rentmeesterschap. Want haar inkomen zou in ieder geval omlaag gaan. Leren budgetteren zou dan wel erg nuttig zijn.

Op mijn cursus hebben we de gelijkenis behandeld van de wijze en de dwaze meisjes (Mat. 25). Ze waren alle tien in slaap gevallen. En toen kwam onverwacht de bruidegom eraan. Hun olielampjes flakkerden, ze dreigden uit te gaan, van alle tien. De wijze meisjes hadden reserve olie bij zich; de dwaze niet! De wijze meisjes gaven geen olie aan de dwaze, toen die tekort kwamen. Konden ze niet of mochten ze niet? De dwaze meisjes moesten zelf maar naar de winkel gaan om olie te kopen. Lange tijd heb ik die houding erg onchristelijk gevonden. Maar langzamerhand ben ik het gaan begrijpen. Want als ik alle emoties en spanningen van Marieke in mij zou hebben opgenomen, dan zou ik leeggezogen zijn en zelf gebrek aan olie gekregen hebben. Het is me steeds duidelijker geworden, waarom ik geen olie mag weggeven. Want mensen gaan dan op mij leunen; en ik word leeggezogen. Daarom ben ik wat anders gaan

doen. Ik ben de weg gaan wijzen naar de oliewinkel. Met mijn cursus bied ik zeer gericht Gods Woord aan. Meer dan de helft van elke lesavond besteed ik aan thematische Bijbelstudie. Neem bijvoorbeeld de gelijkenis van de zaaier (Luc. 8). Jezus noemt daar vier groepen. Die op de rotsgrond, die langs de weg, tussen de distels en de goede aarde. Laat ik Marieke maar weer als voorbeeld nemen. Als ik haar zou moeten indelen dan zou ik zeggen. Dat is er vast eentje van de vierde groep. Of ze nu 30, 60 of 100-voud vrucht zal dragen, dat weet ik niet. Maar ze lijkt de neiging te hebben om voor honderdvoud te gaan. En nu gebeurt er deze ellende. Wat is daar aan de hand? Het lijkt er veel op dat ze tussen de distels verstikt dreigt te raken. Dat zijn de zorgen van alle dag, zowel lichamelijk, als op het werk, als dreigende schulden. Blijkbaar is het mogelijk dat een en dezelfde persoon te maken heeft met meerdere van die vier door Jezus onderscheiden groepen. In dit geval van Marieke dus tegelijkertijd zowel groep drie als groep vier.

Ik heb mijn talent mogen gebruiken om een schifting te maken tussen emoties en feiten. Dat verschaftte haar enige rust. Op de cursus heeft ze gretig zelf de olie opgezogen uit Gods Woord. Dat heeft haar gezuiverd zodat ze meer vrucht kan dragen (Joh 15:2,3 WV). Als je geen vrucht draagt, word je afgesneden en verbrand. Als je wel vrucht draagt, word je gesnoeid, opdat je meer vrucht draagt. Snoeien doet pijn, maar het levert wel meer vrucht op! Er zit een woordspeling in de Griekse tekst, die essentieel is voor het begrip, maar die heel moeilijk te vertalen is in het Nederlands. De Willebrord vertaling is er nog het meest in geslaagd. Voor snoeien staat er in Grieks 'katharizein', dat betekent zuiveren. Voor rein staat er 'katharos'. Jezus zegt zijn leerlingen: jullie zijn al zuiver door het woord dat ik tot je gesproken heb. Het Woord is een belangrijk zuiveringsmiddel en een bron van olie!

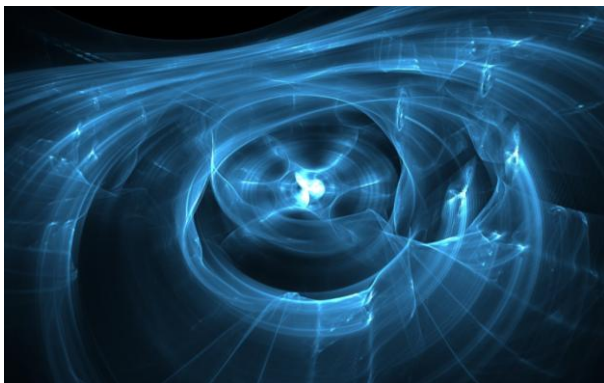
De werkelijkheid van Vader, Zoon en Geest

Matthew 28: 19 Complete Jewish Bible (David Stern) Therefore, go and make people from all nations into talmidim, immersing them into the reality of the Father, the Son and the Ruach Hakodesh.

Maak alle volken tot mijn leerlingen door ze onder te dompelen in de werkelijkheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest (Mat 28: 19). Ik was geschokt toen ik voor het eerst deze vertaling las van de Messias belijdende Jood David Stern. In zijn commentaar verklaart hij hoe de bijbel een Joods boek is. In de Joodse cultuur heeft een 'naam' een zeer wezenlijke betekenis. Het zegt iets over de werkelijkheid van iemand. Hoe kun je leerlingen onderdompelen in de werkelijkheid van Vader, Zoon en Geest? Veel van mijn klanten zitten in een slachtofferrol. Het is mij allemaal overkomen door de boze buitenwereld. Mijn baas heeft mij onterecht ontslagen, daarom krijg ik geen werkloosheidsuitkering, ik krijg zelfs geen bijstanduitkering van de sociale dienst. Het lijken de dwaze meisjes wel: het is mijn schuld toch niet, dat die bruidegom zo laat is!

Hoe moet ik zo iemand onderdompelen in de werkelijkheid van de Vader? Ik zeg tegen ze: Je bent geschapen door God de Vader, naar zijn beeld. En hier is de bijbehorende gebruiksaanwijzing: de bijbel. Hij heeft er ook nog een plaatje bij gegeven. Zijn Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond: Jezus. Jezus heeft laten zien hoe hij van slachtoffer overwinnaar is geworden. Dus dan eerst beginnen met onderdompelen in de werkelijkheid van de Zoon. Jezus is voor jouw schulden aan het kruis gegaan. Het bewijsstuk is aan het kruis genageld. Maar wat moet ik daarmee, als morgen de deurwaarder langs komt, of als de politie mij wil gijzelen wegens een onbetaalde verkeersboete?

Hoe moet ik iemand onderdompelen in de werkelijkheid van de Heilige Geest?

Marieke heeft het Woord opgezogen! Ze heeft haar olievoorraad aangevuld! Ze is zich nog meer bewust geworden een dochter van God te zijn, gekocht en betaald door het bloed van Jezus. Daarmee kwam ze in de rust, in de sabbatsrust. Toen is de Heilige Geest aan het werk gegaan in het hart van haar werkgever. De werkgever heeft zijn slordigheden erkend en de schuld kwijtgescholden. Marieke voelde zich op dat moment ondergedompeld in de werkelijkheid van de Heilige Geest.

Van doornenkroon naar gouden kroon

Angelie had moeite om haar echte identiteit als een dochter van God te aanvaarden. Na gebed kreeg ze een opdracht: 'ik moest iets leuks voor mezelf gaan kopen. Ik ging naar de winkel, en daar begon de strijd. Als ik opdracht had gehad om iets voor een ander te kopen, was dat geen enkel probleem voor

me geweest, maar voor mezelf... Ik zag allerlei leuke dingen, maar vond alles te duur. Uiteindelijk, omdat ik van mezelf niet naar huis mocht voordat ik iets gekocht had, ging ik voor een klein zeepbakje van 1 euro 50. Op het moment dat ik wist dat ik dit ging kopen voor mezelf, werd ik bijna ziek: ik kreeg het heet, voelde me misselijk en kreeg buikpijn. Nu wist ik het zeker: ik had echt een probleem! Ik zou een ander waard vinden om een cadeautje te geven, maar vond me zelf niet waardig, juist minderwaardig. Ik kocht het zeepbakje wel, omdat ik dochter wilde zijn en die kroon wilde kunnen dragen'. Daarna 'dwong' ik mezelf regelmatig om mezelf iets cadeau te doen, en na verloop van tijd merkte ik dat het steeds beter ging; er kwam overwinning. Tegelijkertijd ging ik door een moeilijke periode heen van opstandigheid en boosheid naar God. Ik besepte dat ik nooit dochter had kunnen zijn, ook niet in het natuurlijke, doordat ik na mijn geboorte in een adoptiegezin terecht kwam, en me daar nooit echt als kind, maar meer als gast voelde. Ik wist gewoonweg niet hoe het moest! Telkens ging ik

met mijn boosheid en verdriet naar de Vader. Onlangs tijdens de kerkdienst waarin we onze doornenkronen aan Jezus mochten geven, heb ik heel bewust de doornenkroon van gevoelens van minderwaardigheid afgezet. Ik voelde me niet langer minderwaardig, maar gelijkwaardig aan de ander! Ik begon in te zien dat juist minderwaardigheidsgevoelens vaak een probleem waren geweest en veel strijd hadden opgeleverd in het dagelijkse leven. Een paar weken later kwam er een oproep voor mensen die het gevoel hadden dat hun de kroon ontnomen was, om voor zich te laten bidden. Ik wist meteen dat ik mocht gaan. Al de hele ochtend zag ik een plas water voor me, en door mijn hoofd ging steeds de gedachte: alles moet onder water (zoals bij een doop). Ik ging op de oproep in en terwijl bij mij in gebed een gouden kroon op mijn hoofd werd geplaatst, zag ik nog even boven die plas water een babyarmpje uit komen, en vervolgens weer verdwijnen. Ik besepte op dat moment: ik moet het verleden achter me laten. Ik ben nu gekroond, ik ben waardig, omdat ik een dochter van God de Vader ben. Romeinen 8:19 zegt dat de schepping reikhalzend uitziend naar het openbaar worden van Gods kinderen. En deze zonen en dochters zullen herkend worden aan hun gouden kroon! Angelie had moeite om zichzelf een cadeautje van € 1,50 te gunnen. Angelie heeft haar echte probleem onder ogen durven zien en het aan de voeten van Jezus gebracht. Daardoor heeft ze ontdekt hoe ze een knop in haar denken kon gaan omzetten.

De knop omzetten

Nynke was door de sociale dienst beschuldigd van fraude wegens het opstrijken van een uitkering als bijstandmoeder, terwijl ze in werkelijkheid zou samenwonen met een man, die zelfs nog een paar maanden geleden haar kind had erkend. Ze had er nog zo voor gezorgd, dat er nooit kleren of een tandenborstel van hem in haar huis aanwezig waren. Ja, hij bleef wel eens bij haar slapen. Daarom was ze nu ook in verwachting van een kind van hem. Haar zus had haar anoniem aangegeven. En toen was de sociale recherche gaan posten bij haar voordeur, waaruit ze drie achtereenvolgende ochtenden haar vriend hadden zien verschijnen, op weg naar zijn werk. De sociale recherche had haar opgeroepen en haar flink onder druk

gezet: Meisje, als je even tekent, dan mag je terug naar je baby. Haar vriend stond buiten te wachten met haar kind. In haar nood had ze een verklaring getekend, dat ze samenwoonde. Met dat verhaal kwam ze bij mij om hulp.

Mijn eerste advies was: ga duidelijkheid scheppen in deze chaos. Ga trouwen met deze vriend, die de vader is van je ongebooren kind en die je eerste kind uit een andere relatie ook voor zijn verantwoordelijkheid wil nemen. Dat advies hebben ze gevolgd. Pas vier jaar later zijn ze tot bekering gekomen en waren ze zover dat ik hen mocht begeleiden naar een schuldsanering. Na vijf jaar deed deze fraude niet meer ter zake voor de rechter. Zeven jaar later deed ze mee aan mijn cursus. De derde avond vertelde ze hoe ze in de zomerse hitte vanaf haar balkon in de tuin van de burens naar een prachtig plastic zwembad had staan kijken. Ze had tegen haar dochtertje gezegd: zou jij dat ook niet willen hebben? Nee, mam, dat hoeft voor mij niet.

Ik heb Nynke voorgehouden, dat zij haar eigen jeugdproblemen had geprojecteerd op haar dochtertje. De rest van de cursus is ze weggebleven. Ik heb me suf gepeikerd hoe ik mensen als Nynke op mijn cursus kon bereiken? Een half jaar later belde Nynke me op: Jaap, ik ben gestopt met drinken. Ik heb gebroken met mijn ouders, waar ik elke maand op uitbetalingdag verwacht werd met een krat bier. Sindsdien ben ik bij een AA-groep. Nog een half jaar later vertelde ze mij dat ze gestopt was met roken. Het lichamelijke afkicken van nicotine was nog het gemakkelijkste geweest. En de psychische afhankelijkheid ging ze steeds te lijf met de gedachte, dat het maken had met haar jeugd en dat ze die frustraties niet meer wilde afreageren met roken, net zo min als met alcohol. Ze bleek de knop te hebben ontdekt en die daadwerkelijk te hebben omgedraaid. De rest van mijn cursus had ze niet meer nodig gehad. De schuldsanering is daarna voorspoedig verlopen en geëindigd met een schone lei.

Vloek?

Helaas kom ik soms ook mensen tegen die de knop niet kunnen vinden. Soms blijven ze hangen in destructief slachtoffergedrag, waarbij ze alle schuld bij anderen blijven leggen en weigeren hun eigen aandeel onder ogen te zien. Dan lijkt het wel alsof er een vloek over hun leven blijft hangen.

Zoals toen iemand na veel moeite een aanvullende bijstanduitkering had bemachtigd, die nodig is om voor schuldsanering in aanmerking te komen. Hij kreeg zelfs met drie maanden terugwerkende kracht uitbetaald. In plaats van het extra geld in te zetten voor de sanering ging hij van blijdschap eindelijk eens op vakantie. Voor straf werd hij een jaar lang uitgesloten van een sanering. Daarna blijkt de sociale dienst zich

vergist te hebben in de berekening en een bedrag van 700 euro terug te vorderen en dat met 50 euro per maand te gaan korten op zijn uitkering. Hij voelt zich driedubbel gepakt.

Een ander werd toegelaten tot de wettelijke schuldsanering, maar meteen kreeg opdracht om een rechtszaak te beginnen betreffende een der schuldeisers. Het leek een zeer eenvoudige zaak, die echter drie jaar later nog steeds was afgewikkeld. Hij kreeg wel een schone lei, maar de sanering kon niet financieel worden afgewikkeld zolang er geen uitspraak was in die andere rechtszaak.

9. De schuldendokter en het schuldhulpmaatje

a. De schuldendokter (Leach 2007).

Probleembehandeling

- Erkenning. Zolang een cliënt het probleem ontkent is er geen behandeling mogelijk. Als iemand zegt een probleem te hebben, dan is er ook een probleem, hoe subjectief dat ook moge zijn.
- Diagnose. Het is erg belangrijk om de ware oorzaak van het schuldenprobleem identificeren. Anders ben je bezig met symptoombestrijding. Overbesteding lijkt een belangrijke oorzaak, maar dat is vaak slechts het symptoom van een minderwaardigheidscomplex of van emotionele pijn.
- Prognose. Hoe kun je het echte probleem aanpakken? Een schuldendokter kan niet alles, soms kan hij beter verwijzen naar een parallel traject bij een pastoraal werker, psycholoog of psychiater. Onverantwoord gedrag komt vaak uit het onderbewuste, dat moet worden geherprogrammeerd.

Vaardigheden

- Actief luisteren betekent meestal stil zijn, maar toch je aandacht laten merken door een bevestigend 'Ja' of hummen, of een emotie te herhalen.
- Samenvatten of een verklarend antwoord is van belang op gebieden waar de kern van het probleem lijkt te liggen.
- Spiegelen is de eerste stap naar een prognose. Een cliënt zou nooit hebben beseft dat zijn problemen hun oorsprong hebben in zijn jeugd. Verklarend meedenken leidt tot aanmoediging of zelfs uitdaging van de cliënt om zijn aandacht te richten op de belangrijkste onderwerpen.
- De schuldendokter maakt een analyse, zeeft bewijzen uit, checkt die op geloofwaardigheid, zoekt nog meer bewijs etc.
- Een onderzoekende geest is nodig om onderliggende oorzaken te ontdekken en te raden of een schuldenaar wel alles verteld heeft.
- Een goede beschrijving van het probleem bergt vaak reeds de oplossing in zich. Daarom moet een schuldendokter helder kunnen formuleren, om brieven te kunnen schrijven aan schuldeisers of een toelichting te geven voor een rechtbank.
- En hij moet kunnen onderhandelen met schuldeisers.

Ethiek

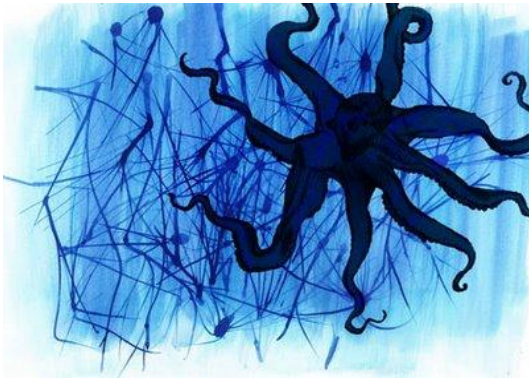
- Een schuldendokter moet een niet oordelende houding hebben. Hij negeert onderwerpen van goed of kwaad, omdat op die irrelevant zijn voor de behandeling. Hij praat daarmee het kwaad niet goed, maar hij erkent eenvoudig dat het op dit moment niet ter zake doet.
- Hij toont een houding van respect naar de cliënt, geeft geen mening over hem. Daardoor ontstaat wederzijdse acceptatie.
- Een schuldendokter moet objectief zijn. Maar als een cliënt zegt: 'Je begrijpt het niet', kun je beter antwoorden: 'help me alsjeblieft om het wel te begrijpen'.
- Vertrouwelijkheid en privacy moeten gewaarborgd zijn. Als een schuldendokter tevens pastoraal werker is, kan hij zich beroepen op zijn ambtsgeheim.
- Bij de behandeling behoort de cliënt centraal te staan en tijdsdruk vermeden te worden.
- Uit onderzoek is gebleken dat wat mensen communiceren slechts voor 8% bestaat uit woorden, voor 37% uit hoe het gezegd wordt en voor 55% uit lichaamstaal.
- Geduld is nodig om alles op een rijtje te zetten, de schulden, de inkomsten en de uitgaven.
- De schuldendokter staat aan de kant van de schuldenaar. Schuldeisers hebben hun eigen adviseurs

Integrale aanpak

- Een combinatie van juridische en psychologische kennis is ideaal.
- Denken in beelden werkt beter dan toepassen van regeltjes.

b. Spreekuur bij de schuldendokter

Zeg het eens, wat is er aan de hand?

Ik krijg meestal een mistig onsamenhangend verhaal te horen met een hoge emotionele lading.

- ik bied een luisterend oor (presentie)
- met gelatenheid hoor ik ze aan, (dat biedt mij ook zelfbescherming)
- ik probeer slachtoffergedrag te onderkennen, zonder te oordelen!
- ik stel zo nu en dan informatieve vragen. Heb ik het goed begrepen?
- ik stel gerichte vragen om het probleem juridische te kunnen plaatsen
- ik selecteer de feiten op juridische relevantie
- ik maak aantekeningen voor mijn juridische en psychologische analyse
- want een goede definitie van het probleem bergt de oplossing vaak reeds in zich.

Ik stel concrete vragen:

- gezinssituatie
- globaal wat het schuldenpakket is (totaal bedrag en aantal schuldeisers)
- de maandelijkse aflossingsverplichtingen
- netto inkomen (bruto minus loonbelasting)
- welke andere inhoudingen er zijn (verrekeningen, loonbeslag?)
- huur en huurtoeslag,
- zorgpremie en zorgtoeslag

Die gegevens heb ik nodig voor:

- een intake voor de voedselbank
- een steunaanvraag bij een diaconaal noodfonds.
- het berekenen van de aflossingscapaciteit met de VTLB calculator
- een juiste berekening van de beslagvrije voet bij loonbeslag (brief aan deurwaarder)

Wat is het acute probleem?

- Stagnatie bij de schulddienstverlening (GKB)? Wat is het knelpunt?
- Bankbeslag door de belastingdienst tot de maximale roodstand?
- Huurachterstand? Dreigende ontruiming?
- Energieachterstand? Dreigende afsluiting?
- Acties van deurwaarders (loonbeslag, boedelbeslag of dagvaarding)?
- Dreigende gijzeling door justitie wegens een onbetaalde verkeersboete?

Empathie

Meestal moet ik dan de bijbehorende emotionele verhalen aanhoren, waarbij de nadruk vaak ligt op het aandeel van anderen, zoals de ex die geen alimentatie betaalt, onterecht ontslag, stagnerende WW, of WWB, deurwaarders, problemen met jeugdzorg etc.

Ik begin met empathisch mededogen te tonen over al die ellende (present zijn). Ik erken hun slachtofferschap. Maar ik laat me er niet in meeslepen. En aan medelijken hebben ze ook niets.

Ik probeer te peilen hoe diep het slachtoffergedrag zit en wat de onderliggende pijn zou kunnen zijn. Onderdrukte pijn uit zich vaak in woede, wanhoop, zelfmedicatie (alcohol, drugs, etc).

Structureren

Ik ga structurerend samenvatten. Structuur toont feiten in. Soms doe ik dat achteraf per email, of bij een vervolgsessie. Vaak krijg ik daarna ook nieuwe belangrijke aanvullende informatie te horen. Deze methode helpt om het proces stapje voor stapje verder te brengen.

Stress reductie

Zo'n gestructureerde samenvatting heeft een stress reducerend effect op de cliënt. De cliënt voelt zich ook erkend als slachtoffer. Hij krijgt hoop op een oplossing. Hij ziet licht aan het einde van de tunnel. Daardoor ontstaat ruimte in zijn innerlijk om na te gaan denken over zichzelf en wat hem is overkomen. Hoe dat voelt in zijn eigen innerlijk. Hoe ermee zou kunnen gaan.

Eigen aandeel

Daarna ga ik voorzichtig vragen naar zijn eigen aandeel, hoe klein dat ook moge zijn. Het onder ogen durven zien van het eigen aandeel is het startpunt voor herstel, om verloren eigenwaarde terug te vinden.

Ontkenning en confrontatie

Als de cliënt in de ontkenning blijft hangen, niet eerlijk tegenover zichzelf durft te zijn, dan ga ik over tot confrontatie, bijvoorbeeld met eventuele verslavingen.

Ik bevraag welke pijn er onder schuil gaat.

Soms verwijs ik naar pastorale hulp, psycholoog of psychiater.

Ik vraag naar het sociaal netwerk.

- Heb je schulden bij familie en vrienden? Hoe voelt dat?
- Zou iemand uit die kring misschien bereid zijn een saneringskrediet te verstrekken om schulden eventueel met een percentage af te kopen?
- Zijn er nog meer problemen (jeugdzorg, vechtscheiding)?

Ik geef uitleg over de verschillende soorten van schuldregelingen.

- We overleggen samen welke het meest geschikt zou zijn en welke strategie daarvoor nodig is; hoe je daar naar toe kunt voorsorteren.
- Welke crisisinterventies noodzakelijk zijn op korte termijn, zoals voedselbank, correctie van het loonbeslag, beroep op een diaconaal noodfonds om woningontuiming of energieafsluiting te voorkomen.
- Welke tijdelijke betalingsregelingen getroffen zouden kunnen worden getroffen om de situatie te stabiliseren gedurende de wachttijd bij de reguliere schuldhulp.
- Verwijzing naar een schuldhulpmaatje voor de thuisadministratie.
- Ik ga met de cliënt naar het open spreekuur van de GKB voor hun visie deze zaak.
- In overleg met de cliënt verwijs ik naar de GKB of een particulier bureau, waarbij ik mijn analyse gebruik voor een warme overdracht.

Een goed opgeleid schuldhulpmaatje moet dit allemaal ook kunnen. Want zolang het wettelijk systeem van de reguliere schuldhulpverlening niet vereenvoudigd is of anderszins beter is gaan functioneren, zal hij toch een weg moeten vinden om met deze chaos om te gaan.

www.schuldhulpmaatje.nl

c. Het schuldhulpmaatje als eerste hulp bij schulden

Conclusies van een workshop EHBS op regiodag van de sociale alliantie op 13/11/09 te Roermond:

- **In het voortraject** kun je als schuldhulpvrijwilliger/buddy/maatje het meeste voor je klant betekenen door de wachttijd bij de reguliere hulpverlening positief te benutten, de administratie op orde te brengen, hoop te bieden en vooral present te zijn; waarmee je slachtoffergedrag voorkomt.
- **Onderken slachtoffergedrag.** Durf je klant ermee te confronteren. Help hem om zijn eigen aandeel onder ogen te durven zien. Dat is het startpunt naar herstel van zijn eigenwaarde, dus empowerment van zijn eigen kracht.
- **Laat geen energie uit je wegzuigen** door een ongezonde afhankelijkheidsrelatie met je klant, waarna je zelf in een slachtofferpositie terecht kunt komen.

Schuldhulp vrijwilliger

Wat voor kwaliteiten moet een geschoolde schuldhulp vrijwilliger in huis hebben?

- Slachtoffergedrag onderkennen, nooit oordelen, ze helpen hun eigen aandeel onder ogen te zien.
- Stressreductie, rouwproces, herstelproces van eigen kracht, hoop bieden, uitzicht op een oplossing.
- Inzicht in de werking van de bureaucratie van sociale zekerheid en schuldhulp (lokale sociale kaart)
- Inzicht in de grondbeginselen van het schuldenrecht
- De schuldhulp vrijwilliger gaat zelf *geen schulden regelen*, maar slechts motiveren en voorsorteren. Vaak zijn er plaatselijk vrijwilligersorganisaties actief in de schuldhulpverlening. Zo heeft Humanitas op veel plaatsen zogenaamde klapperprojecten, waar vrijwilligers mensen helpen om hun thuisadministratie op orde te brengen. Want eerder wil de reguliere schuldhulpverlening je niet helpen. Soms heten het formulieren brigades, die mensen helpen met het invullen van formulieren en belastingaangiftes ed. Soms heten het budgetbuddy's, soms schuldhulpmaatjes.

Wat kan een doorsnee schuldhulpvrijwilliger doen?

- doorverwijzen naar maatschappelijk werk, sociale zaken, GKB of een particulier bureau.
- iemand helpen om zijn administratie op orde te brengen.
- wachttijden overbruggen met noodhulp en voedselbank
- eenvoudig crisismanagement
- per brief schuldeisers op de hoogte stellen
- (voorlopige) betalingsregelingen treffen
- moreel ter zijde staan tijdens het saneringsproces

Praktische crisismaatregelen die de schuldenaar zelf moet doen, maar waarbij hij hulp kan gebruiken:

Bankrekening

Neem meteen een andere salarisrekening bij een andere bank, opdat je zelf weer kunt bepalen waar je inkomsten aan worden besteed. De oude bank zal wel boos worden en je laten registreren bij BKR als wanbetaler, maar dat zou binnenkort toch onontkoombaar gaan gebeuren, zodra je in een schuldsanering terecht komt. Dan kun je bijna nergens meer een bankrekening openen. Ben je reeds bij BKR geregistreerd als wanbetaler, meldt dan aan je eigen bank dat je bent aangemeld voor schuldhulpverlening en vraag een andere bankrekening, waarop je niet rood mag staan.

Huur, energie, water en zorgpremie

Geef absolute prioriteit aan betalen van de lopende huur en vergeet voorlopig de oude huurachterstand; hetzelfde voor energie en water en zorgpremie. Je kunt pas toegelaten worden tot een schuldsanering als je het laatste half jaar voldaan hebt aan je primaire levensverplichtingen: huur, energie, water, zorgpremie. Gebruik de wachttijden om aan die eis te voldoen.

Noodfonds

Bij acute dreiging van woningontruiming of energie- of waterafsluiting kon een Eindhovenenaar een beroep doen op het gemeentelijk noodfonds, dat beheerd wordt door het SMH (RK diaconie).

Voedselbank

Als je door deze openstapeling van schuldverplichtingen met je besteedbaar inkomen gezakt bent tot beneden ongeveer 60 procent van de bijstandnorm, dan kun je naar de voedselbank.

Stop het ‘gaten met gaten vullen’

Geen nieuwe leningen meer afsluiten, ook niet meer kopen op afbetaling. Verknip je creditcard en stuur de stukken terug. Geen postorderaankopen meer. Stadsbank en rechtbank eisen dat je minstens een half jaar gestopt bent met dit soort ‘gaten met gaten vullen’.

Opschorting van afbetaling consumptief krediet

Betalingen aan bankleningen en postorderbedrijven meteen opschorten, om daarmee ruimte te scheppen voor levensbedreigende vorderingen: huur, energie, water, zorg.

Schulddienst- en schuldhulpverlening

Ga hulp vragen bij de gemeentelijke afdeling sociale zaken, of de GKB, of maatschappelijk werk. In iedere gemeente is dat anders georganiseerd. Ze vragen daar een compleet overzicht van je schulden. De GKB zal je zaak pas in behandeling willen nemen, als je voldoende inkomen hebt voor de minimale afloscapaciteit. Je zult alle huur- zorg- en andere toeslagen of heffingskortingen en gemeentelijke inkomenondersteunende voorzieningen moeten hebben aangeboord.

Onderhandelen met schuldeisers

In die tussentijd moet je zelf maar zien hoe je moet overleven met al die schuldeisers. Schrijf alle actieve schuldeisers aan met de mededeling van je aanmelding voor schuldhulpverlening. Geef een globaal overzicht. Bijvoorbeeld: totaal 10.000 euro schuld en negen schuldeisers. Noem de hoogte van je netto maandinkomen, van je kale huur en van je zorgpremie, opdat ze daarmee het loonbeslag kunnen corrigeren. Je kunt het zelf narekenen met de VTLB calculator, zie <http://www.wsnprvr.org/>.

Dagvaarding voorkomen

Als je een dagvaarding wilt voorkomen, dan is het van belang om in onderhandeling te blijven met de deurwaarder. Biedt hem een bedrag overeenkomstig met een evenredige verdeling van je aflossingscapaciteit. Dat is al je inkomen boven de beslagvrije voet, dan wel het vrij te laten bedrag. Volgens de VTLB calculator zijn twee bedragen, die weinig verschillen. Als je dat bedrag op dit moment niet kunt missen, dan is het van belang om in ieder geval een voorstel te doen wat je wel maandelijks denkt te kunnen betalen aan deze nieuwe schuldeiser. Wacht geen akkoord af, maar ga meteen dat bedrag betalen. Een paar weken later krijg je een boze brief van de deurwaarder. Niets van aantrekken, gewoon dat bedrag maandelijks blijven betalen. Je hebt daarmee de schuld erkend en laten zien dat je bezig bent te betalen wat redelijkerwijs mogelijk is in jouw omstandigheden. De deurwaarder zal je dan niet dagvaarden, wegens een te verwachten afwijzing van de kantonrechter.

Justitie

Als Justitie begint te dreigen met gijzeling vanwege een onbetaalde verkeersboete, dan kan dat alleen met een machtiging van de kantonrechter. Ga naar de zitting en geef de rechter een schriftelijk overzicht van je schuldensituatie, zoals je aan alle schuldeisers hebt gedaan. Vertel de rechter dat jouw schuldsanering door een tussentijdse gijzeling bemoeilijkt wordt en dus contraproductief is. Waarschijnlijk zal de rechter dan de machtiging weigeren. Maar van sommige kantonrechters (bijv. Dordrecht anno 2009) wijzen de gijzelingsmachtiging altijd toe. Er staat geen beroep tegen open.

Weigering door de stadsbank

Als je problemen werkelijk zo ingewikkeld zijn, of sommige schulden niet goed te achterhalen zijn, dan zal een minnelijke schuldregeling onmogelijk zijn. Treur daar niet om, maar vraag meteen naar de nodige formulieren voor wettelijke schuldsanering, die via de GKB aangevraagd moet worden.

Voorlopige voorziening en moratorium

Als je tijdens de voorbereiding van het saneringstraject te maken krijgt met invorderingsmaatregelen, schakel dan een specialist in voor een spoedbeslissing van de rechter.

Dakloos

Als je dan toch op straat bent komen te staan, zorg dan dat je in ieder geval ergens bent ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie, anders strandt de wettelijke schuldsanering.

Valkuil

Als je extra inkomsten gebruikt voor vakantie i.p.v. afdracht aan schuldeisers, dan stopt de hulp!

Wat kun je concreet doen?

- a. **schuldhulpverlening** is te specialistisch voor de doorsnee vrijwilliger, maar hij komt er wel mee in aanraking. Volgens een onderzoek in 2006 door SGBO zou meer dan de helft van de hulpbehoevenden niet geholpen worden door de gemeentelijke kredietbanken (GKB) omdat ze niet voldoen aan de regels.
- b. **signaleren**
 - je kunt de nood signaleren, en bij huisbezoek het financiële taboe bespreekbaar maken.
 - gewoon naast de mensen gaan staan in hun nood is al erg belangrijk: present zijn
- c. **oorzaken** onderkennen
 - aanpassingsschulden, zoals bij echtscheiding, overlijden van partner, werkloosheid, lopend conflict met de werkgever, of slecht op elkaar aansluiten van regelingen, zoals ziektewet, WAO of bijstanduitkering; stagnatie van neveninkomsten: alimentatie ex-partner, huur-, zorg-, kindertoeslag, of hoge kosten verlenging van verblijfsvergunning.
 - overbestedingschulden: puberaal gedrag, gebrek aan zelfdiscipline, begeerte, hebzucht.
 - compensatieschulden: kooplust, gokken, drank, drugs, andere verslavingen.
- d. **administratie** van de cliënt helpen op orde te brengen; in steeds meer steden bestaat daarvoor een formulierenbrigade of zogenaamd klapperproject (o.a. Delft, Geldrop, Eindhoven)
 - ordenen van bankafschriften, loonstrookjes,
 - rekeningen, aanmaningsbrieven van incassobureaus en deurwaarders.
 - belastingaangifte (of doorverwijzing)
 - persoonlijk budgetadvies geven (zie www.nibud.nl)
- e. **doorverwijzen**
 - naar de gemeentelijke afdeling sociale zaken: unit schulddienstverlening, budgetwinkel, GKB
 - naar maatschappelijk werk, gespecialiseerd bureau schuldhulpverlening
 - naar sociale raadslieden, juridisch loket of advocaat
 - naar de voedselbank
 - naar een particulier schuldhulp adviesbureau
o.a. Zuidweg (gespecialiseerd in bedrijven), Modus Vivendi, Budgetteer, SVF, Myvesta.
 - naar de website: www.zelfjeschuldenregelen.nl
- f. **begeleiden** bij de gemeentelijke schulddienst- of schuldhulpverlening.
 - een goede formulering van het probleem bergt vaak de oplossing reeds in zich.
- g. **schuldeisers** (incassobureaus, deurwaarders) benaderen
 - dat de cliënt is aangemeld bij de gemeentelijke schulddienst- of schuldhulpverlening (cliënt nr....) en vragen om het dossier drie maanden stil te leggen; vaak lukt dat!
- h. **afsluiting van energie en water voorkomen**
 - je kunt proberen een diaconie of noodfonds te vinden dat zich garant zou willen stellen voor de betaling van de achterstand, voor het geval bijzondere bijstand geweigerd zou worden.

i. huurachterstand

- contact opnemen met de woningcorporatie om te zeggen dat eraan gewerkt wordt, vragen om voorlopig geen deurwaarder te sturen; eventueel garantstelling voor één maand huur door een noodfonds om een kostenverhogende dagvaarding te voorkomen.
- bij een dagvaarding per brief aan de kantonrechter vragen om een of twee maanden uitstel, om juridische hulp te kunnen organiseren; meestal lukt dat.

j. noodvoorziening

- de gemeente Eindhoven heeft sinds 2007 als experimentele noodvoorziening €80.000,- ter beschikking gesteld aan het particulier initiatief van de samenwerkende diaconieën (onder leiding van de RK) om in spoedeisende gevallen buiten de regels van de ambtelijke bureaucratie per geval maximaal €1500,- noodhulp te verstrekken. Er zijn meer gemeenten met zo'n regeling.

k. psychologische aspecten bij de cliënt onderkennen en verwijzen naar psychologische hulpverleners.

- herkennen waar het probleem zit, of de combinatie van problemen.
- erkennen en toelaten van boosheid op jezelf, of op anderen.
- zelfbeklag vermijden; want samen met boosheid leidt dat tot depressie en slachtoffergedrag.
- verdriet toestaan en jezelf vergeven voor de stommiteiten, die je begaan hebt.
- vergeven van de ander die jou wat aangedaan heeft.
- hoe dieper het berouw, des te beter is er genezing mogelijk.
- start een nieuw leven: dat betekent een ommekeer in je denken.
- leren om naar jezelf te durven kijken, naar je eigen aandeel erin
- i.p.v. de oorzaak van je problemen te zoeken bij anderen, instanties, of omstandigheden
- dus van een slachtofferrol naar een besef van eigen verantwoordelijkheid!

l. overname van belemmerende vordering door een noodfonds of een familielid, zoals die verkeersboete, of die ene weigerachtige schuldeiser; let op: altijd in overleg met de schuldregelaar!!

m. wettelijke schuldsanering

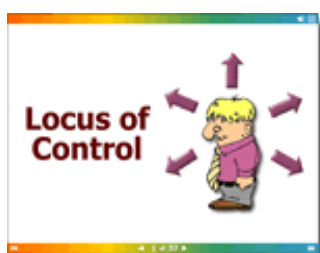
- begeleiding naar de rechtbank ter morele ondersteuning
- morele ondersteuning tijdens de saneringsperiode

n. een doorsnee hulpverlener kan soms als casemanager fungeren van de cliënt ter coördinatie bij instanties, **soms als beschermingsbewindvoerder** van de cliënt als tegenwicht van de saneringsbewindvoerder, die voornamelijk de belangen van de schuldeisers behartigt; of de hulpverlener zoekt anderen hiervoor.

Gebruik een crisis als hefboom voor verandering

Durf een crisis NIET op te lossen
 Gebruik een crisis liever als hefboom
 Anders verandert er niets
 Dan wordt nazorg straks dweilen met de kraan open
 Ze moeten echt zelf een knop omdraaien
 Help ze met zoeken naar die knop
 Ga hoop bieden: over drie jaar een schone lei
 Meeleven tonen aan het slachtoffer
 Ben je de kluts kwijt?

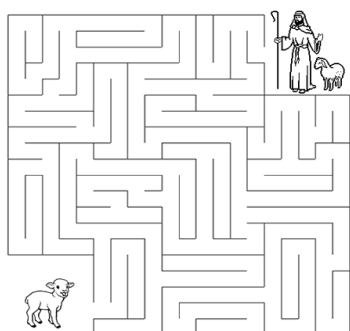
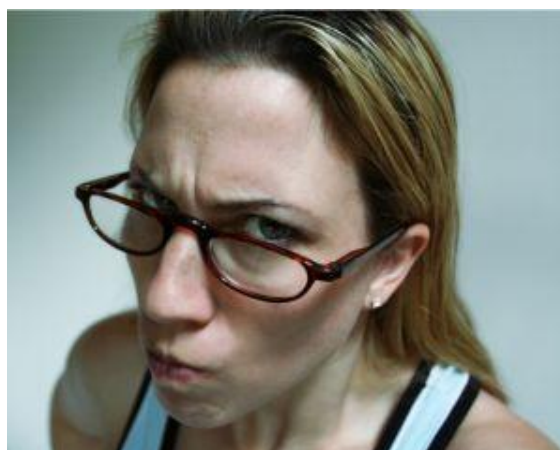

Externe locus of control

Ze leggen de schuld meestal bij anderen
 Ze betwisten allerlei vorderingen
 Ze zitten vol met wraakgevoelens
 Ze willen juridische procedures die duur en zinloos zijn
 Biedt ze de hoop op een schuldsanering
 Maak ze bewust van hun externe locus of control

Voorzichtig confronteren

Blijf je anderen de schuld geven?
 je ex, die je in de steek heeft gelaten
 en geen alimentatie betaalt voor de kinderen
 of je ex, die je steeds maar blijft achtervolgen
 of Jeugdzorg, die je kind wil afpakken
 of die hypotheekadviseur, die ...
 of je werkgever die je onterecht heeft ontslagen
 of het UWV dat zo traag is met je uitkering
 of Justitie die je wil gijzelen voor een verkeersboete
 Denk erom dat je dan helemaal vast komt te zitten.
 Zou je naar je eigen innerlijk durven kijken?
 Dus eens kijken wat het jou doet in je eigen ziel.

Psychologische aspecten

Ontferming, empathie, presentie
 Technisch ruimte maken: thuisadministratie
 Psychisch ruimte maken: stress reductie
 Angsten worden dan beter beheersbaar
 Hoop bieden: over drie jaar is een schone lei mogelijk
 Contrast laten zien tussen huidige ellende en een schuldvrije toekomst
 Hulp bieden om aandacht te geven aan eigen innerlijk
 Zelf empathie bij de schuldenaar bevorderen
 Verlies ombuigen naar overwinning

Verdwaald in de wildernis?

Jezus was met ontferming bewogen toen hij de mensen zag dwalen
 moe en afgemat, als schapen zonder herder in de wildernis
 Letterlijk staat er: Hij kon het voelen in zijn darmen

Zou jij met ontferming kunnen kijken naar je eigen innerlijk?
 en dan met net zo'n ontferming naar degene voor wie je maatje mag zijn?

Wat kun je doen als schuldhulpmaatje?

Zelf empathie van de schuldenaar ondersteunen

Slachtoffermentaliteit ombuigen naar een houding van overwinnaar

De houding van een overwinnaar

Je kunt het heft weer in handen krijgen

Schuldsanering zet deurwaarders op afstand

Beschouw een bewindvoerder als je dienaar

Maar je moet je wel aan zijn regeltjes houden

Anders kan een bewindvoerder zijn werk niet doen

Durf jezelf te leren kennen,

Ontdekken waarom je altijd zo doet

Besef van je eigen aandeel is het begin van herstel

Houd daarom een helder doel voor ogen:

Over drie jaar schuldenvrij

Een helder doel bevordert zelfbeheersing.

Zelfbeheersing voorkomt terugval

Valkuilen voor een schuldhulpmaatje

Trekken aan een dood paard

Ze moeten zelf HELP roepen

Anders krijg jij de schuld!!

Je laten meezuigen in het zelfbeklag van de schuldenaar

Denk erom: tenminste eentje zal er nuchter moeten blijven

Geld gaan geven uit je eigen zak

Dat verdwijnt in een bodemloze put!

Ga liever verwijzen naar professionele hulp

Veelgestelde vragen van schuldhulp vrijwilligers

Vragen	Antwoorden
--------	------------

Preventiefase

1. Inspelen op een crisis

Preventie lijkt onmogelijk vanwege het grote taboe dat rust op het spreken over geld en schulden. Wat kun je toch nog doen?

Wees attent op crisissituaties, zoals werkloosheid, overgang naar bijstand, ziekte, echtscheiding. Elke belangrijke inkomensachteruitgang kun je benutten om mensen te benaderen met neutrale informatie, zoals verwijzen naar www.simpelhuishoudboekje.nl, waar mensen privé en zonder schaamte praktische hulp vinden om de tering naar de nering te zetten.

2 Voedselbank

Bij de voedselbank intake komt iemand voedselhulp vragen, en hij heeft een inkomen op bijstandniveau met normale huur- en zorgtoeslagen etc. Hoe kun je doorvragen waar het echte probleem zit?

Vertel gewoon dat hij met deze gegevens niet in aanmerking komt. Vraag daarna of hij misschien schulden heeft, en hoe hoog zijn maandelijkse aflossingsverplichtingen zijn? Het doet er niet toe, of hij die ook werkelijk nakomt; want hij zal wel achterstand hebben. Vraag ook naar leningen in de privésfeer. Gebruik de crisis als hefboom voor openhartigheid.

3 Emoties

Je merkt dat een bijstandmoeder geen zorgverzekering meer heeft. Ze had ruzie gekregen met de verzekeraar, omdat die haar zoontje van haar polis hadden geschrapt, nadat haar het ouderlijk gezag was ontnomen. Het kind was in een internaat geplaatst en later bij de biologische vader. Ze verdacht de vader van misbruik en was in juridisch gevecht gewikkeld om haar kind terug te krijgen. Ze wilde het kind weer op haar polis terughebben. Om de een of andere onduidelijke reden had de zorgverzekeraar de polis nu helemaal beëindigd. Ze was zo kwaad dat haar dat niets kon schelen. Ze kreeg van de sociale dienst opdracht zich te verzekeren; anders zou haar bijstanduitkering worden ingetrokken.

Begin met begrip te tonen voor haar emotie, zowel verdriet t.a.v. haar kind, als haar woede naar de verzekeraar. Dan daalt bij haar de stress. Biedt aan om met haar mee te gaan naar het kantoor van de zorgverzekeraar. Ga naar het loket van nieuwe aanmeldingen. Meld haar gewoon aan voor een zorgverzekering. Dat lukt waarschijnlijk probleemloos. Als alles geregeld is, vraag je terloops of het kind ook kan worden bijgeschreven. Doet de verzekeraar dat, dan is de moeder tevreden. Weigert de verzekeraar dat, dan heeft de moeder in ieder geval weer een verzekering. En als je dan weer buiten staat, hoor je geduldig de woede aan van de moeder. Als de moeder alleen was gegaan dan was ze aan de balie weer opnieuw begonnen met ruzie maken over haar kind. Hier kan een buddy echt het verschil maken.

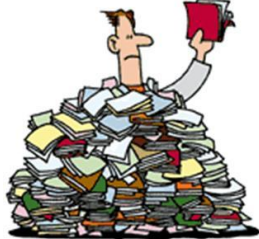
4 Dictatuur van de automatisering

Bij de aanvraag van een WW uitkering via internet word je gevraagd naar vorige werkgevers. De cliënt weet dat niet meer precies. Zonder invulling van dat veld weigert het programma verder te gaan. En zonder deze digitale intake, krijg je geen mondeling intakegesprek. En de datum van de intake is maatgevend voor het starttijdstip van je uitkering. Ga je veel energie steken om die bureaucratie te doorbreken. Of zou het simpeler kunnen?

Een aanvraag voor een WW of bijstand-uitkering begint in principe op internet. Maar het programma stopt, als je geen gegevens over je vorige werk invoert. Die gegevens kun je gewoon ter plaatse schatten, of eventueel verzinnen, zodat je cliënt tenminste een oproep krijgt voor een intakegesprek. Laat hij dan beginnen met excuus aan te bieden voor eventuele gemaakte fouten bij het invullen van de gegevens op internet. Die loopbaangegevens heeft het UWV nauwkeuriger in het eigen systeem staan, dan je cliënt zelf op de hoogte is.

5 Ongeopende enveloppen

Wat doe je als iemand zijn post niet durft te openen?

Een crisis begint met ontkenning. Ze durven het niet onder ogen te zien. Ze weten dat ze toch niet kunnen betalen. Die pijnlijke confrontatie ontwijken ze. Ga begrip tonen voor hun wanhoop en radeloosheid. Bied hoop, maar geen valse hoop. Neem ordners mee en een perforator. Ga samen met hen de administratie ordenen. Dat vermindert stress.

6. Verslavingen

Moet ik bij een cliënt ook informeren naar verslavingen? Is nicotine ook erg, of blowen?

Aftasten of er sprake is van verslavingen. Nooit oordelen. Het is meestal een uit de hand gelopen zelfmedicatie om emotionele pijn te onderdrukken! Overweeg pastorale hulp. Inschatten in welke mate de verslaving een dominante factor is voor de financiële problemen. Zo ja, dan verwijzen naar professional. Maar een buddy blijft ook dan belangrijk om een cliënt gemotiveerd te houden.

7 Controleverlies

De cliënt jammerd over al het onrecht dat hem is aangedaan. Wat zou de echte oorzaak zijn? Welke tactiek kun je toepassen om zijn eigen aandeel ter sprake brengen?

Hoor uitvoerig aan welk onrecht hem allemaal is aangedaan. Bevraag hem. Dan krijg je vaak meer details te horen. Gebruik die zakelijke gegevens voor je analytisch verslag. Door jouw luisterend oor zal de stress dalen. Daarna is er misschien zoveel vertrouwen ontstaan, dat je hem tenslotte kunt vragen of hijzelf misschien ook een stukje veroorzaakt heeft, al was het maar 1%. Omdat je een luisterend oor had, durft hij het nu misschien te vertellen. Vraag of hij het zichzelf zou kunnen vergeven. Dat is een startpunt voor zijn herstel. Heb er trouwens begrip voor als dat niet meteen lukt.

8 Omgaan met stress

	Je cliënt zegt terloops, dat hij zo kwaad is op zijn ex, dat hij haar wel kan vermoorden. Hoe kun je reageren op een manier die de stress vermindert in plaats van vermeerderd?	Op het eerste gezicht heb je de neiging om te schrikken, en zo snel mogelijk te verwijzen naar een psychiater. De cliënt heeft onbewust jouw schrik bemerkt. Dat verhoogt zijn stress. Ik heb meegemaakt dat hij drie dagen later zijn ex daadwerkelijk heeft vermoord, dus een week voor de afspraak met een psychiater. Als ik niet geschrokken was, dan was het wellicht anders gegaan. Ik had aandacht moeten geven aan zijn gevoelens.
---	--	--

9 Deurwaarders

Bij het samenstellen van een schuldenoverzicht stuit je op onbegrijpelijke brieven van deurwaarders met onvoldoende gegevens, of de cliënt betwist de vordering. Wat doe je?	Je belt of mailt de deurwaarder met vermelding van het dossiernummer. Je vraagt om welke schuldeiser het gaat; en je vraagt om een specificatie. In dit stadium kun je beter vermijden om in discussie te gaan. Vraag feitelijke gegevens. Sommige deurwaarders zijn zelfs bereid om je advies te geven.
---	---

10 Beslagvrije voet en VTLB

Heb je de VTLB calculator op internet kunnen vinden? Durf je die te gebruiken om de beslagvrije voet te berekenen voor je cliënt, ook al begrijp je niet welke berekeningsmethoden eraan ten grondslag liggen?	De VTLB calculator kun je downloaden op internet: www.wsnr.rvr.org Je kunt ook een toelichting downloaden, maar die heb je niet meteen nodig. Vul de gegevens van je cliënt in. Er rolt vanzelf een beslagvrije voet uit en een VTLB, vrij te laten bedrag. Je weet nu ongeveer zijn wettelijke afloscapaciteit; dat is het spiegelbeeld van VTLB.
---	--

11 Wanneer zijn schulden problematisch?

Een cliënt jammert over zijn hoge schuldenlast en over de geweigerde schuldhelpverlening, terwijl zijn buurman wel een sanering krijgt. Je berekent het VTLB en concludeert dat er voldoende afloscapaciteit is, om tot in lengte van jaren rente en aflossing te kunnen betalen, ook al zal hij nog jarenlang op bijstandniveau moeten blijven leven. De buurman heeft vergelijkbare schulden, maar met louter AOW, blijkt hij onvoldoende afloscapaciteit te hebben. Hij kan na drie jaar, of mogelijk zelfs na één jaar een schone lei krijgen. Om welke moraliteit gaat het in dit geval? Hoe ga je hier mee om?	Volgens de Nederlandse wet zijn schulden pas problematisch als je besteedbaar inkomen daalt onder het VTLB van de WSNP. Dat is het ijkpunt voor de GKB. De buurman met louter AOW en dus met een lagere afloscapaciteit blijkt bij vergelijkbare schulden wel in aanmerking te komen voor een minnelijke schuldsanering, die gebaseerd is op dezelfde uitgangspunten als de WSNP. De jammerende cliënt zou je kunnen helpen met het advies om de broekriem verder aan te halen en daarmee meer afloscapaciteit te scheppen om een schuldverminderingplan te kunnen uitvoeren. Het is een Bijbelse norm om je schulden 100% te betalen. Breng hem niet in de verleiding, om snel nog wat extra schulden te maken, om daarna met drie jaar sanering een schone lei te kunnen krijgen. Mogelijk zelfs na één jaar, als er geen inkomensverhoging te verwachten is en er te weinig ruimte is voor het salaris van de bewindvoerder.
--	--

12 Zorgpremieachterstand

Alleenstaande moeder, waarvan de kinderen getrouwd en het huis uit zijn, heeft een baantje van 20 uur/wk. Ze vindt het niet de moeite waard om de bureaucratie een aanvullende uitkering te vragen. Ze besteedt ze liever energie aan werk zoeken. Intussen heeft ze een zorgpremie achterstand van €600 opgelopen. Ze doet een beroep op de diaconie. Ze blijkt een waardeloze oude auto te hebben, maar die toch verzekering, belasting en benzine kost. Ze zegt die nodig te hebben om haar kinderen en kleinkinderen te kunnen bezoeken. Wat adviseer je de diaconie?

Je zou kunnen beginnen met meedogen tonen over haar situatie, maar haar ook moeten durven vragen om zich te realiseren, dat diaconaal betalen van de zorgpremie in feite subsidiering van de auto betekent. Als dat pastoraal gewenst is, dan moet de diaconie dat vooral niet nalaten. De diaconie kan ook gewoon niets doen. Want na verloop van tijd is de kans groot dat de zorgverzekeraar beslag legt op de auto. De diaconie zou ook de achterstand kunnen betalen onder voorwaarde dat ze tering naar de nering zet en bijvoorbeeld de auto verkoopt. Je kunt haar helpen om een schuldverminderingplan op te zetten.

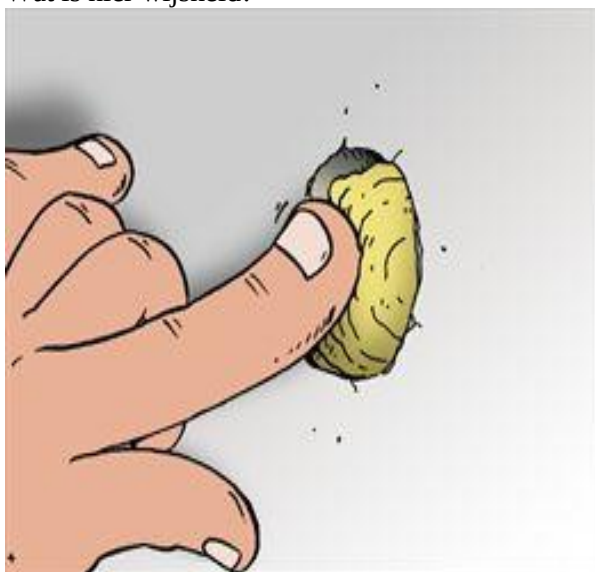
13 Sanering voorkomen door interventie

De cliënt heeft niet eens zo'n groot schuldenpakket, maar nauwelijks afloscapaciteit. Hoe kun je sanering voorkomen? Of zou sanering juist goed zijn? Casus Jan op blz. 5 cursusboek.

Snelle crisisinterventie met behulp van een diaconaal noodfonds kan iemand de ellende van een schuld-sanering besparen. Gebruik de crisis wel als hef-boom om de cliënt zijn eigen aandeel te laten onderkennen. Pastorale bijstand in zijn herstelproces.

14 NIBUD

Heb je het NIBUD persoonlijk budgetadvies gevonden op internet? Hoe kun je daarmee je cliënt een spiegel voorhouden over zijn uitgavenpatroon? Durf je te adviseren om de reserveringsbedragen tijdelijk te negeren, totdat hij de tering naar de nering heeft gezet? Of is dat een gedrag van onverantwoord 'gaten met gaten vullen'? Wat is hier wijsheid?

Op www.nibud.nl kun je een persoonlijk budgetadvies voor je cliënt maken. Dat is alleen geschikt om bezuinigingsmogelijkheden op het spoor te komen. Voor een korte overgangsperiode om de tering naar de nering te zetten, kun je adviseren om tijdelijk niet te reserveren voor onverwachte grote uitgaven. Daarmee schep je ruimte voor urgente betalingen. Voor een defecte wasmachine kun je vaak bijzondere bijstand vragen, of desnoods een bijdrage van een diaconaal noodfonds. Gebruik de crisis als hefboom om de cliënt zijn eigen aandeel te laten onderkennen. Chinezen schrijven crisis als gevaar + kans

Hulpverleningsfase

15 Woningontruiming

De cliënt komt je vertellen dat hij volgende week uit huis gezet zal worden? Wat doe je?

Blijkbaar is er een ontruimingsvonnis. Zoek professionele hulp bij GKB of een gespecialiseerd schuldhulp adviesbureau of een gespecialiseerde advocaat. Iemand op bijstandniveau kan tegen gereduceerd tarief procederen. Vraag voor de eigen bijdrage bijzondere bijstand, of bijdrage diaconaal fonds.

16 Saneringsnoodzaak onderkennen

Voormalig ondernemer heeft nog een bedrijfskrediet openstaan van €40.000. Verder een persoonlijk krediet van €15.000. Hij heeft een betalingsachterstand van €1.000 opgelopen, waarna de bank ineens de hoofdsom opeist. Is het zinvol om bij het noodfonds €1.000 te vragen?

De bank onderkent een onontkoombare schuldsanering. De bank grijpt deze betalingsachterstand aan, om die af te dwingen, dus om de ontkenning te doorbreken. De bank wil die vordering uiteindelijk afschrijven. Ga zo snel mogelijk professionele hulp inschakelen bij GKB of een particulier schuldhulp adviesbureau.

17 Ontkenning doorbreken

Een bijstandmoeder komt op mijn spreekuur bij de voedselbank klagen over hoge incassokosten van het energiebedrijf. De achterstand was ontstaan door dierenarts kosten voor haar zieke kat.

Ik heb de crisis gebruikt om de noodzaak te benadrukken, om de toring naar de nering te gaan zetten. Ik heb haar schuldsanering aanbevolen. Door de wekelijkse voedselpakketten had ze aanmelding voor schuldsanering steeds kunnen uitstellen.

18 Laaggeletterden

Een cliënt komt bij je uithuilen, omdat hij opdracht heeft gekregen van de professionele schuldhulpverlening (GKB), om zelf zijn schuldeisers schriftelijk te berichten dat hij op de wachtlijst is geplaatst bij de GKB. Hij is laaggeletterd en weet helemaal niet hoe dat moet, of is gewoon te zenuwachtig.

Meer dan de helft van de bevolking is niet in staat om zelfstandig zo'n brief te schrijven!

Ga brieven of mailtjes schrijven:

Geachte deurwaarder,
de heer J .. met uw dossiernummer ... heeft zich voor schuldregeling aangemeld bij de GKB (adres ..), waar hij bekend is onder cliëntnr, (of bij particulier adviesbureau). U zult t.z.t. bericht ontvangen van de GKB, (of dat schuldhulpbureau).

Ik verzoek u om in de tussentijd kostenverhogende maatregelen te vermijden.

19 Schuldvermindering

Zijn er schulden, die voor je cliënt emotioneel wel problematisch zijn, maar die niet onder de WSNP norm vallen. Zou je hen dan kunnen helpen met een schuldverminderingplan? Of laat je dat <i>liever</i> over aan de professioneel particulier schuldhulp adviesbureau? Wie betaalt de kosten daarvan?	Wat voor de cliënt problematisch is, kun je het beste maatgevend achten voor je houding. Maar ga niet hun verantwoordelijkheid overnemen. Want dan zou je van helper dader kunnen worden. Zorg dat in ieder geval de vaste lasten betaald worden. Verlaging van de levensstandaard om afloscapaciteit te scheppen. Als je het liever overlaat aan een professional, dan zou je beschermingsbewind kunnen adviseren, waarvan de kosten betaald kunnen worden uit bijzondere bijstand, of sponsoring door diaconie.
--	---

20 Kantonrechter

Je cliënt is gedagvaard voor de kantonrechter (rechtbank, sector kanton). Durf je een brief te schrijven met verzoek om 2 maanden uitstel? Wat doe je intussen? Ken je het juridisch loket?		Geachte rechter, J.X.... is door deurwaarder gedagvaard onder nummervoor de rechtszitting van dd ... Hierbij vraag ik namens mijn cliënt twee maanden uitstel, opdat ik juridische bijstand voor hem kan gaan zoeken. Groeten, naam, adres, telef. nr. Vraag verder advies bij het juridisch loket.
--	---	---

21 Dossiernummer

Een bijstandsmoeder had van één zelfde deurwaarder 2 brieven gekregen met 2 vorderingen van 2 verschillende schuldeisers. Ze had een betalingsvoorstel gedaan dat ze echt niet meer kon missen dan €35/mnd. Ze had één dossiernummer vermeld in de brief. Ze was hevig verontwaardigd toen ze voor de andere schuld van die zelfde deurwaarder een dagvaarding kreeg. Ze had hem toch de situatie uitgelegd. Hij was toch akkoord gegaan? Wat is hier misgegaan?	De bijstandsmoeder had twee brieven met twee verschillende zaaknummers moeten schrijven. Voor elk van beiden had ze afzonderlijk een betalingsvoorstel moeten doen. Als je zelf voor zo'n cliënt zo'n brief schrijft, zorg dan dat je eerst haar VTLB hebt berekend, of grof geschat. Vermeld in de brief het voorlopig geschatte totaal bedrag aan schulden, aantal schuldeisers, haar netto maandinkomen. Doe een minimaal voorstel van misschien € 10. Zolang je in onderhandeling bent, maak je het de schuldeisers moeilijk om gerechtelijk te dagvaarden. Ga intussen zo snel mogelijk professionele hulp zoeken.
---	--

22 Dreigend faillissement

Je cliënt zit in een hopeloze situatie. Jij denkt dat WSNP de enige oplossing is. Maar de GKB heeft een wachtlijst van een half jaar. Zonder GKB geen WSNP! Een schuldeiser dreigt via een advocaat met een faillissement. Wat doe je?	Vraag deskundig advies bij een professioneel schuldhulp adviesbureau, of de sociale raadslieden, of bij de GKB. Faillissement kan soms een goede oplossing zijn om wachtlijsten van de GKB te doorbreken en aan te sturen op wettelijke schuldsanering voor particulieren (WSNP).
---	--

23 Faillissement

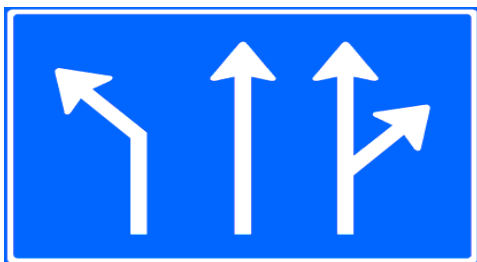
Je cliënt is gedagvaard voor een faillissement. De GKB doet niets. Wat doe jij als vrijwilliger?

Vraag je cliënt naar de aangetekende brief van de griffier van de rechtbank waarin hij geattendeerd wordt op de mogelijkheid van aanvraag WSNP. Breng de GKB hiervan op de hoogte met verzoek om binnen 14 dagen de verklaring aan de rechtbank te geven dat minnelijk traject onmogelijk is gebleken. Of vraag advies bij een schuldhulp adviesbureau. Of schrijf om te de termijn veilig te stellen een brief aan de rechtbank: Geachte rechter, hierbij verzoek ik toelating tot de WSNP... zie bijgevoegd schulden-overzicht en uittreksel GBA. Je hebt kans dat de rechter voorlopig toelaat in afwachting van de verklaring van de GKB. Dat geeft druk op de GKB.

24 Onverwachte werkloosheid

Een voorgangerechtpaar had barmhartigheid betoond aan een kinderrijk uitgeprocedeerd asielzoeker gezin en een jaar lang in hun onderhoud voorzien met behulp van 2 bankleningen op basis van beider arbeidsinkomen. Later werd eerst de vrouw ontslagen, daarna de man. Ondertussen hadden de asielzoekers het generaal pardon niet durven afwachten en waren met de zuiderzon verrokken. Het echtpaar meldde zich bij de GKB en werd op een wachtlijst van drie maanden geplaatst. De bank ging door met het bij voorrang op ieders salarisrekening inhouden van rente en aflossing. Ze konden hun huur, energie en hun zorgpremie niet meer betalen. Zijn broer had dit al twee keer voor hen betaald. Noodgedwongen waren ze hun creditcard gaan gebruiken om voedsel en luiers te kopen. De man zou een ontslagvergoeding krijgen, maar dat was volstrekt onvoldoende om die grote bankschulden af te lossen. Ze waren bang op straat terecht te komen met hun baby. Ze hadden bij geruchte gehoord dat je bij een schuldsanering altijd je auto moet verkopen, maar die kon hij met zijn vrijwilligerswerk als voorganger toch echt niet missen. Hoe kun je als vrijwilliger dit echtpaar goed voorsorteren op een sanering?

Slim voorsorteren op een sanering

Begin met voedselpakketten te regelen bij de voedselbank. Dit is een specialistische zaak, die je beter kunt overlaten aan een particulier schuldhulp adviesbureau, een advocaat, of sociale raadslieden. Lukt dat niet? Laat ze dan elk een nieuwe betaalrekening openen bij een andere bank, opdat ze zelf weer baas worden over hun inkomsten, zodat ze daarvan de vaste lasten kunnen betalen. Een nieuwe bankrekening is mogelijk zolang ze nog niet als wanbetaler geregistreerd staan bij BKR. Hun oude banken zullen boos worden, maar dat worden ze een paar maanden later toch. Gebruik de ontslagvergoeding om de creditcard 100% af te lossen. Anders zou de GKB ze een half jaar in de wacht zetten, om ze af te leren van een creditcard te leven. Hetzelfde beleid voeren ze voor postorders. Betaal die eventueel ook bij voorrang af. Betaal bij voorrang de broer terug. Want privéschulden zijn heel moeilijk in een sanering mee te nemen. Het is wettelijk toegestaan om bij voorrang enkele schuldeisers 100% te betalen, als het opeisbare vorderingen betreft. Dan kan een faillissementscurator ze niet terugdraaien (Pauliana). Laat de auto tegen markt prijs op naam zetten van het kerkbestuur, dat daarna die auto in bruikleen geeft voor pastoraal werk. Bij de intake bij de GKB waren nog slechts de vorderingen van de beide banken onbetaald. Een minnelijk traject kon snel van start. Na drie jaar werd de rest kwijt gescholden. Zonder deze voorsortering was hen bij de intake medegedeeld dat ze eerst zes maanden zonder creditcard moesten leren leven. Ze zouden intussen dakloos zijn

25 Bovenmodale problematische schuld

Na zes maanden wachttijd wilde de GKB een echtpaar niet helpen met een schuldsanering, omdat het problematisch karakter van hun schulden niet was vast te stellen. Hun beider netto maandinkomen bedroeg € 3000,-. Om oude schulden af te kunnen lossen hadden ze een paar jaar geleden hun hypotheek verhoogd tot 130% van de waarde van hun woning gekregen met een dure verzekering. Ze kwamen nu maandelijks €300 te kort. De GKB had hen voor individuele begeleiding verwezen naar maatschappelijk werk, met vier maanden wachttijd. Ze waren niet urgent zolang ze woonruimte hadden.

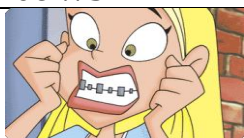
Eerst: de tering naar de nering zetten

Je kunt proberen hen te helpen om hun eigen aandeel in de ellende onder ogen te durven zien. Ze zullen echt met spoed de tering naar de nering moeten gaan zetten tot een levensstandaard van bijstandniveau.

Ze zullen auto moeten verkopen. Intussen kunnen ze het beste een salarisrekening te openen bij een andere bank. Dat kan nu nog, zolang ze niet bij BKR als wanbetaler geregistreerd staan. Daarna zouden ze de betalingen aan de hypotheekbank kunnen gaan verminderen tot een niveau van hun draagkracht. De bank zal wel niet meteen het huis in de veiling doen, omdat het dan te weinig opbrengt. Zodra ze een huurwoning hebben, kunnen ze de schuldsanering in, waarna ze drie jaar later schuldevrij kunnen zijn.

26 Nieuwe schulden in de WSNP

Je cliënt zit al 2 jaar in de WSNP. De tienerdochter heeft een beugel aangemeten gekregen.

Dat blijkt niet geheel vergoed te worden door de zorgverzekeraar. Er is een schuld ontstaan. De jaarafrekening van de energie is erg hoog uitgevallen. Een tweede nieuwe schuld. De bewindvoerder rapporteert aan de rechter-commissaris. Er dreigt beëindiging van de WSNP zonder schone lei. Kan het noodfonds iets doen?

Je kunt voor die eigen bijdrage aan de beugel bijzondere bijstand vragen bij de sociale dienst. Lukt dat niet, vraag dan via de saneringsbewindvoerder aan de rechter-commissaris of dit bedrag uit de boedelrekening betaald kan worden; vaak lukt dat. Zo niet, vraag dan een bijdrage uit een charitatief noodfonds. Als een saneringsbewindvoerder merkt dat er een buddy actief is voor zijn saniet, zal hij daar dankbaar gebruik van maken voor dit soort klusjes.

27 De barmhartige bewindvoerder

Het begon een saneringsbewindvoerder op te vallen, dat ze door de rechtbank steeds meer sanieten met psychische problemen kreeg toegewezen.

Die vergden extra veel tijd.

Was de maatschappij zo aan het veranderen? Ze ging navraag doen bij de rechtbank.

De rechtbank had gemerkt hoe goed zij met neurotische sanieten kon omgaan. Ze had veel minder uitval dan andere bewindvoerders. Daarom was de rechtbank sanieten met ADHD, autisme, borderline e.d. vooral aan haar gaan toewijzen.

Maar deze barmhartige bewindvoerder kreeg de extrakosten niet vergoed.

Schuldhulpbuddy's met de gave van barmhartigheid zouden in dit soort situaties de helpende hand kunnen bieden als intermediair tussen saniet en bewindvoerder.

Nazorgfase

28 Nazorg

Wat kan een vrijwilliger doen in de nazorgfase?

Houd na de sanering nog enige tijd contact met je cliënt. Informeer naar de verleidingsfactoren, opdat de cliënt bij je kan uithuilen als hij weer eens in de fout blijkt te zijn gegaan. Je moet uiteindelijk je cliënt loslaten. Hij moet leren op eigen benen te staan. Hoe beter de begeleiding tijdens de eerste crisis en gedurende het gehele saneringsproces des te minder zal er verdere nazorg nodig zijn. Maar bij een laaggeletterde kan het nodig blijven, dat er elke 14 dagen een buddy langs gaat om "de post te doen".

29 Zonder schone lei uit de WSNP gezet

Een bijstandmoeder is zonder schone lei uit de WSNP gezet wegens onvoldoende solliciteren. Ze had van de sociale dienst vrijstelling van sollicitatieplicht wegens de peutertjes. De saneringsbewindvoerder en de Rechter-commissaris dachten daar anders over. Ze had twee keer gesolliciteerd bij een schoonmaakbedrijf voor werk tussen 9.30u en 15.00u. Dat was niet gelukt. Dus was ze moedeloos opgehouden met solliciteren. Dat was toch zinloos, vond ze. Nu werd ze weer belaagd door oude schuldeisers. De Postbank had zelfs loonbeslag gelegd op haar uitkering. Ze zou tot in lengte van jaren moeten rondkomen van 90% van de bijstandnorm. Bovendien bleven die andere schuldeisers ook nog zeuren. Wat kun je doen?

Tijdens de WSNP kun je als buddy waardevol werk doen door de saniet gemotiveerd te houden om te blijven solliciteren, desnoods fake. Het heeft geen zin om tegen de saneringsbewindvoerder mondeling zeggen dat hij echt elke week telefonisch gesolliciteerd heeft, maar de saniet moet een lijstje kunnen overleggen met dag en tijdstip en met welk bedrijf. Hij kan dat eventueel per email verzenden, tegelijk met cc van zijn sollicitaties per email. Meestal zijn saneringsbewindvoerders blij met zo'n lijstje; want dan kunnen ze de Rechter-commissaris rapporteren dat de saniet aan zijn wettelijke verplichtingen heeft voldaan. Dat kost de bewindvoerder het minste werk. Maar als het toch is misgegaan, dan kun je beter verwijzen naar een particulier schuldhulp advies-bureau, misschien voor beschermingsbewind.

30 Diefstal van identiteit

Haar wettelijke schuldsanering (WSNP) verliep redelijk goed, totdat ze een vriend in huis nam. Hij kocht een auto die op haar naam kwam en probeerde die later weer te verkopen. Hij gaf hem mee voor een proefritje, maar hield het kentekenbewijs achter. Ze hebben de auto nooit meer teruggezien. Zij gaat naar het politiebureau om aangifte te doen van diefstal. Daar krijgt ze de waarschuwing dat valse aangifte strafbaar is. Mocht die auto niet op haar naam staan, omdat hij feitelijk eigendom van haar vriend was? Dat is helemaal niet strafbaar, maar wist zij veel. Ze

Begin om met deze vrouw mee te gaan naar het politiebureau. Als er een blanke Hollander bijzit bij de aangifte, zal een politieagent een subassertiële allochtoon niet zo snel afpoeieren, zoals hier eerder gebeurd was. Blijf present. En probeer haar te helpen om haar eigen aandeel in de zaak onder ogen te durven zien. Dat lukt alleen als je haar volstrekt niet veroordeeld om haar stommiteiten. Ga samen uithuilen. Daarna het proces-verbaal opsturen naar RDW. Binnen een week krijg je bericht terug dat ze niet

loopt huilend weg. Ze schrijft een brief naar de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW), maar die vraagt om bewijsstukken. Wist zij veel, dat dit alleen maar betekende dat ze een proces-verbaal van de politie moest opsturen.

De relatie loopt stuk. Zij vlucht het huis uit, maar zegt de huur niet op. Een half jaar later wordt er een hennepkwekerij in die flat ontdekt. De feitelijke daders zijn spoorloos. De officier van justitie heeft geen vervolging tegen haar ingesteld. Voor de schuldsaneringrechter is de opgelopen huurachterstand reden geweest om haar zonder schone lei uit de WSNP te zetten. Intussen wordt ze aansprakelijk voor verkeersboetes en achterstallige wegenbelasting. Ze is katvanger geworden. Ze is haar werk kwijtgeraakt, woont op een dure huurkamer en ontvangt een bijstanduitkering. De belastingdienst ziet in dat loonbeslag noch boedelbeslag iets opleveren en laat haar voorlopig met rust.

Later vond ze weer werk en ook weer zelfstandige woonruimte. Maar toen ging de belastingdienst loonbeslag leggen. Zonder inachtneming van de beslagvrije voet. Haar werkgever vond dat te erg en heeft het gehele bedrag meteen voldaan en daarna maandelijks €200 op haar salaris ingehouden. Ze had bijna alles ingelost toen er een deurwaarder namens de oude woningcorporatie wegens achterstallige huur loonbeslag bij de werkgever ging leggen, ook zonder inachtneming van de beslagvrije voet. Hij had haar destijds het ontruimingsvonnis betekend d.w.z. in haar brievenbus gestopt, tegelijk met een vragenformulier omtrent haar inkomen en haar vaste lasten. Wist zij veel, dat dit nodig was om nauwkeurig haar beslagvrije voet te kunnen berekenen. Zij had nooit geantwoord. Daarom meende deze deurwaarder het recht te hebben geen rekening te houden met de beslagvrije voet. De lankmoedige werkgever heeft weer alles meteen betaald en is doorgegaan met inhouding van € 200 op haar salaris. Ze kwam bij mij om advies toen diezelfde deurwaarder met nog een andere vordering namens de woningcorporatie langs kwam, nu vanwege de schade aan de woning.

meer verantwoordelijk is voor de auto en dat die op de signaleringslijst van gestolen auto's is geplaatst. Maar dat kan niet met terugwerkende kracht. Want dan zou het systeem in de war raken.

Als ze je in vertrouwen neemt bij het loonbeslag door de belastingdienst, en later door een deurwaarder namens een andere schuldeiser, ga dan deskundig advies zoeken bij sociale raadslieden, of een particulier schuldhulp adviesbureau.

Deze vrouw was erg gesloten over haar situatie. Veel schaamte. Daardoor kreeg ik veel te laat in de gaten wat er werkelijk aan de hand was. Tenslotte heb ik deze vrouw tenslotte doorverwezen naar een particulier schuldhulp adviesbureau. Maar intussen was haar tijdelijke arbeidscontract niet verlengd, waardoor ze eerst in de ziektewet en later in de WW terecht kwam. Daarbij daalde haar inkomen tot bijstandniveau. Dat maakte het lastiger voor het particuliere schuldhulp adviesbureau. In een eerder stadium zou hulp makkelijker geweest zijn, namelijk om overeenstemming met schuldeisers te bereiken voor een betalingsregeling die was afgestemd op haar afloscapaciteit. Bij een hogere afloscapaciteit kun je gemakkelijker overeenstemming bereiken dan bij een lage.

31 Afgewezen voor WSNP

Na zijn scheiding was Piet aan lager wal geraakt. De kinderalimentatie was gebaseerd op zijn oorspronkelijke modale inkomen. Zijn ex-partner saboteerde de omgangsregeling. Daarom weigerde hij alimentatie te betalen. Hij had last van allerlei schuldeisers die voortdurend loonbeslag legden. Bankbeslag door de belastingdienst leidde uiteindelijk tot woningontnuiming. Sindsdien woont hij op een zolderkamertje.

Wettelijke schuldsanering is uiteindelijk gestrand op zijn weigering om in contact te treden met zijn ex-partner over de kinderalimentatie. Nu geeft Justitie opdracht aan de politie om hem te gijzelen wegens een onbetaalde verkeersboete.

Wat kun je doen als vrijwilliger?

Hij had een advocaat, die hem ter zijde stond bij de dagvaarding tot woningontnuiming, maar deze had geen verstand van schuldsaneringen. Ik werd pas laat te hulp geroepen. De GKB zei niets te kunnen doen. De ontruiming heb ik niet kunnen tegenhouden. Wel heb ik bemiddeld voor die zolderkamer. Pas bij het hoger beroep inzake de WSNP kwam naar buiten hoe diep die kwestie met zijn ex hem zat. Daardoor was WSNP onmogelijk geworden. Ik heb hem verwezen naar een particulier schuldhulp adviesbureau, die betalingsregelingen heeft weten te treffen met de actieve schuldeisers. Daar hoorde zijn ex niet bij. Het eerste verzoek van justitie om hem te mogen gijzelen voor een verkeersboete is afgewezen, nadat ik had aannemelijk gemaakt dat dit contraproductief was. Het tweede gijzelingsverzoek heb ik schriftelijk afgedaan met de vraag aan de griffie of dat voldoende was. Antwoord: ja. Daarna is de zaak op de verkeerde stapel beland en is toch machtiging tot gijzeling afgegeven. Daarvan krijg je geen afschrift. Maar onverwacht werd hij ontboden op het politiebureau, waar hem de keus werd voorgelegd om meteen €103 te betalen, of de cel in te gaan. Ik heb met het diaconale bankpasje de boete voldaan, om te voorkomen dat hij de volgende dag niet op een gepland sollicitatiegesprek zou kunnen verschijnen. De kantonrechter heeft mij schriftelijk excuus aangeboden, maar de beslissing kon niet meer worden teruggedraaid.

32 Dubbel loonbeslag

Iemand met borderline meldt zich bij de voedselbank om hulp. Hij zat in de WSNP, maar is er mogelijk zonder schone lei uitgezet. Maar hij zegt daarvan nooit bericht te hebben gehad. Hij zegt wel achterstand te hebben opgelopen op de boedelrekening en nieuwe schulden te hebben opgelopen. Oude schuldeisers beginnen hem sinds enige tijd weer te achtervolgen. Hij heeft geen volledige baan. Boven zijn schamele loon krijgt hij een aanvullende bijstanduitkering. Bij controle van zijn loonstrookjes blijkt er dubbel loonbeslag te liggen. De ene deurwaarder heeft voor €75 loonbeslag gelegd bij de sociale dienst. Een andere deurwaarder voor €175 bij de werkgever. Er kloppen hier een paar dingen niet, maar wat precies? Wat kun je doen als vrijwilliger?

Ik heb meteen voedselpakketten geregeld bij de voedselbank. Ik heb een particulier schuldhulp adviesbureau gevraagd om deze cliënt onder beschermingsbewind te nemen. Daar bleek ook een paar weken wachttijd. Ik heb toen in overleg met dat bureau de volgende mailtjes verstuurd: Geachte deurwaarder GGN, U hebt loonbeslag gelegd voor een bedrag van 89,87 euro bij de Eindhovense sociale dienst op de bijstanduitkering van meneer A. Ik moge u erop attenderen dat deze uitkering slechts aanvullend is op zijn arbeidsloon bij zijn werkgever. Daar ligt reeds een loonbeslag door deurwaarder Janssen & Janssen J & J nr ... U hebt volledig beslag gelegd, terwijl u wist of kon weten dat deze inkomstenbron slechts een gering deel van zijn inkomen betreft. Bovendien hebt u onvoldoende rekening gehouden met de correctiefactoren van huur en zorgpremie.

	Geachte deurwaarder J&J, U hebt loonbeslag gelegd bij GGZE, de werkgever van meneer A te Eindhoven ten bate van IBG (dossnr...). Ik verzoek u om de hoogte van het loonbeslag nader te bezien. Zijn loon varieert namelijk naarmate van het aantal uren dat hij werkt. Hij ontvangt een aanvullende WWB uitkering voor een alleenstaande. Ik stel u daarom voor om uit te gaan van ongeveer 900 euro netto (inclusief vakantiegeld). De kale huishuur bedraagt 380 euro. huurtoeslag 179 euro; zorgpremie 119 euro; zorgtoeslag 61 euro. Ik verzoek u om met terugwerkende kracht de correcties goed toe te passen en te verrekenen. Intussen had GGN loonbeslag gelegd op zijn uitkering. Ik heb GGN naar u verwezen voor de onderlinge verdeling.
---	---

33 Verjaring

In Ierland vroeg een Nederlandse vrouw mijn advies inzake haar oude schulden in Nederland. Ze was vier jaar geleden naar het buitenland gevlucht om haar schuldeisers te ontlopen. Ze had maar raak besteld bij postorderbedrijven, zonder dat ze eigenlijk ooit van plan geweest om die te betalen. Ze was in Ierland ook weer in de schulden geraakt. Maar ze had nu een ommekeer in haar leven meegemaakt. Ze wilde nu schoon schip maken. In Ierland kreeg ze reeds goede hulp van een plaatselijke schuldhelporganisatie. Maar hoe moest dat in Nederland?	Ik heb haar geadviseerd om eerst de schuldsanering in Ierland tot een goed einde te brengen. Ze had hoegenaamd geen gegevens inzake de oude Nederlandse schulden, al wist ze wel van Wehkamp, Klingel etc., maar geen klantgegevens. Ik zou toch niet al die schuldeisers kunnen achterhalen. En ik zou slapende honden wakker maken, die de verjaring zouden kunnen stuiten. WSNP met een openbare advertentie zou onmogelijk zijn, omdat ze duidelijk te kwader trouw was geweest en daarom toch niet toegelaten zou worden. Als we een jaar verder zouden zijn, zouden de Nederlandse vorderingen waarschijnlijk verjaard zijn. Soms moet je gewoon praktisch zijn.
--	---

34 Fraude?

Een bijstandmoeder kan met haar twee kinderen nauwelijks rondkomen van haar WWB uitkering. Een vriendin wil haar financieel sponsoren. Ze had op eigen naam een aparte bankrekening geopend en stortte daar maandelijks €100 op. De bijstand-moeder was gemachtigd om daar geld van te pinnen. Wat is het risico van fraude? 	Het op deze manier een inkomsten bron verzwijgen zal waarschijnlijk als fraude worden aangemerkt. De sponsor zou er beter aan doen om schulden voor haar te betalen, zoals een achterstallige jaarafrekening van de energie. Juridisch wordt zo'n handelwijze niet als inkomen beschouwd. Ook een diaconaal noodfonds kan schulden voor iemand anders betalen, zonder risico van fraude.
---	---

Na een schuldsanering was een tienermoeder in een traject voor begeleid wonen gekomen. Als ze een jaar lang netjes de huur zal hebben betaald, zal het huurcontract op haar naam komen te staan. Na een jaar bleek er drie maanden huurachterstand. Ze kreeg een beschermingsbewindvoerder toegewezen, die uit nagekomen huurtoeslag twee maanden ineens kon betalen en voor de derde maand een betalingsregeling vroeg en tegelijkertijd een contract op naam van de tienermoeder. De woningcorporatie wilde dat eerst de gehele achterstand zou zijn opgelost voordat er sprake zou kunnen zijn van een huurcontract. Om dit probleem op te lossen vraagt de beschermingsbewindvoerder €350 aan een diaconie.

Op het eerste gezicht lijkt dat voor de korte termijn de handigste oplossing. Maar uit pedagogisch oogpunt zou het betekenen dat weer iemand anders de problemen van deze tienermoeder zou hebben opgelost. Gebruik daarom de crisis als hefboom om haar het nut van begeleiding te laten inzien, dat ze ophoudt met het misleiden van haar begeleider. Diaconale hulp zou slechts moeten worden gegeven onder voorwaarde dat de woonbegeleiding doorgaat totdat de tienermoeder geleerd heeft om met geld om te gaan. Een buddy zou hier ook een positieve rol kunnen spelen. Ze moet iemand hebben om uit te huilen als ze weer eens in de fout is gegaan. Anders zal de schaamte haar ertoe bewegen om eventuele fouten te blijven verbergen voor de woonbegeleider.

11. Trainingsprogramma's

- **Overlevingscursus 'schulden en bureaucratie'** voor minima met problematische schulden. Er is hoop, kom uit de slachtofferrol! Durf naar je eigen aandeel te kijken. Omgaan met schuldeisers en bureaucratie; sanering, of overleven zonder sanering.
- **Elementaire schuldhulp** voor vrijwilligers, schuldhulpmaatjes. Basaal juridisch inzicht in het schuldenrecht; werking van bureaucratie; onderkennen van slachtoffergedrag; niet oordelen, want hij is als jezelf; hoop bieden.
- **Psychologische training in verband met schuldhulp** voor sociaal en pastoraal werkers. Kenmerken van slachtoffergedrag, rouwproces, herstelproces van eigenwaarde, stabilisatietraject, focustraining en karaktertraining.
- **Bijbels rentmeesterschap en schulden** voor bovenmodalen met inkomstenterugval. Kansrijke kwetsbaren; voorkomen van slachtoffergedrag, omgang met schuldeisers, schuldvermindering, verlaging van je levensstandaard, budgetteren, overleven zonder sanering.
- **Financieel thematische Bijbelstudie** voor diaconaal werkers
Bijbelse principes: niet oordelen, want hij is als jezelf; ontferming en barmhartigheid; gerechtigheid en genade; het herstelprincipe van het sabbatsjaar.

Globaal lesprogramma in dagdelen, waaruit naar behoeven geput kan worden bij elk soort training

1	Schuldenrecht voor Dummies Thema: het momentum van de crisis De profetenweduwe 2 Kon 4:1-7 De tien bruidmeisjes Mat 25: 1-13 Beginselen van faillissementsrecht, sociale zekerheid, procesrecht en invorderingsrecht.	5	Herstart: routekaart voor schuldsanering Thema: genade Sabbat-, jubel- en genadejaar Deut.15 /Luc.4:19 Minnelijke of wettelijke schuldsanering. Belemmeringen en valkuilen Welk soort sanering is voor jou geschikt?
2	Oorzaken van schulden Thema: de consumptiemaatschappij De onrechtvaardige rentmeester Luc.16 Zacheüs en de ponden Luc.19 Vertrouwen en angst. De talenten Mat. 25 Tien stappenplan en Financieel overzicht	6	Stabilisatietraject voor slachtoffers Thema: slachtoffergedrag Zalig wie snakt naar Adem Mat 5:3 Kenmerken van slachtoffergedrag Herstelprincipe: besef van je eigen aandeel. De crisis als hefboom
3	Geld genoeg door te budgetteren Thema: ontwikkelen van zelfbeheersing Gij zult niet begeren. Ex 20:17. keuzevrijheid Zelfbeheersing: 9 ^e Geestesvrucht Gal 5:23 Verleidingen. Matteüs 18: 8 Budgetteeroefening	7	Focustraining: aandacht voor je innerlijk Thema: niet oordelen, want hij is als jezelf De overspelige vrouw. Joh. 8: 2-11 Ontferming (Mat 9: 36) en zelfempathie De barmhartige Samaritaan Luc. 10 Overwinnen van slachtoffergedrag
4	Zelf je schulden regelen Thema: gerechtigheid Geef ieder wat hem toekomt. Spr. 3:27 Geef de keizer wat des keizers is. Luc.20 Aflossingscapaciteit en prioriteiten stellen Verminderen of afkopen van schulden	8	Karaktertraining vanuit Bijbels perspectief Thema: karakterontwikkeling Gal. 5:22,23 negenvoudige vrucht van de Geest Zonder vrucht word je verbrand (Joh 15: 2) Toegeven aan verleidingen laat vruchten rotten Snoeien door het Woord brengt groei (Joh15: 3)

Power point presentaties voor alle acht lessen zijn gratis beschikbaar.

Les 1 **Schuldenrecht voor Dummies**

Thema: het momentum van de crisis

Bijbelstudie: de profetenweduwe en de bruidsmisjes

Lesdoel: hoop en inzicht bieden op bevrijding uit de schuldsavernij

De profetenweduwe (2 Kon 4:1-7) (8^e eeuw voor Chr.)

Op een keer riep de vrouw van een van de profeten Elisa's hulp in: 'Mijn man, uw dienaar, die zoals u weet altijd groot ontzag had voor de HEER, is gestorven. Nu zal mijn schuldeiser komen en mijn twee kinderen als slaven meenemen.' Haar kinderen dreigen in slavernij te komen vanwege de schuld van hun ouders. Een levensverzekering bestond er niet, geen nabestaandenwet en ook geen algemene bijstandswet. Neen, eerst werden de kinderen in slavernij gebracht bij de schuldeiser, om met werken de schulden van hun vader af te lossen. En als dat niet

genoeg was, liep de vrouw hetzelfde risico.

Elisa bood geen pastorale hulp aan voor de rouwverwerking. Hij dacht ook niet aan een extra collecte. Hij vroeg haar simpelweg: *wat heb je nodig en wat heb je in huis?* De vrouw vroeg niet om een wonder. Ze legde haar nood op tafel. Dan volgt het verhaal van het kruikje olie, waarmee ze alle emmers mag vullen die ze van haar burens geleend had. Ze mag die olie verkopen om de schuldeiser te betalen en de rest gebruiken voor het levensonderhoud van haar gezin.

De tien bruidsmisjes (Matt 25: 1-13) (33 na Chr.)

Dan zal het met het koninkrijk van de hemel zijn als met tien meisjes die hun olielampen hadden gepakt en eropuit trokken, de bruidegom tegemoet. Vijf van hen waren dwaas, de andere vijf waren wijs. De dwaze meisjes hadden wel hun lampen gepakt, maar geen extra olie. De wijze meisjes hadden behalve hun lampen ook olie in kruiken bij zich. Omdat de bruidegom op zich liet wachten, werden ze allemaal slaperig en dommelden ze in. Midden in de nacht klonk er luid geroep: "Daar is de bruidegom! Kom, ga hem tegemoet." Dat wekte de meisjes en ze brachten hun olielampen in orde. De dwaze meisjes zeiden tegen de wijze: "Geef ons wat van jullie

olie, want onze lampen gaan al uit." De wijze meisjes antwoordden: "Nee, straks is er nog te weinig voor ons en jullie samen. Zoek liever een verkoper en koop zelf olie." Terwijl zij op olie uit waren, arriveerde de bruidegom, en zij die klaar stonden gingen met hem naar binnen voor het bruiloftsfeest, waarna de deur gesloten werd. Enige tijd later kwamen ook de andere meisjes. Ze riepen: "Heer, heer, laat ons binnen!" Maar hij antwoordde: "Ik ken jullie werkelijk niet." Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip hij komt.

Deuteronomium 15 Het sabbatsjaar (14^e eeuw v. Chr. Mozaïsche wetgeving)

1 Elk zevende jaar moet u algemene kwijtschelding verlenen. **2** Dat houdt het volgende in: elke schuldeiser moet iedereen die iets van hem heeft geleend zijn schuld kwijtschelden; hij mag zijn volksgenoot, zijn broeder, niet tot afbetaling dwingen, want de kwijtschelding is afgekondigd in de naam van de Heer.

Codex Hammurabi (18^e eeuw v. Chr. Babylonië)

Art. 117. Als iemand niet aan een schuldvordering kan voldoen, en hij verkoopt zichzelf, zijn vrouw, zijn zoon en dochter voor geld of hij geeft ze weg voor gedwongen arbeid; en als zij zich drie jaar hebben ingezet in het huis van de man die hen gekocht of gehouden heeft, dan moeten zij in het vierde jaar worden vrijgelaten.

Huiswerkopdracht:

- ga de schuldenaarprofielen in het boek lezen: welk profiel is op jou van toepassing?
- ga gegevens verzamelen voor het opstellen van je eigen algemeen financieel overzicht

Les 2 Oorzaken van schulden

Thema: de consumptiemaatschappij baart schuldslavernij

Bijbelstudie: De onrechtvaardige rentmeester, Zacheüs en de talenten

Lesdoel: Ommekeer in je leven, gericht op gedragsverandering

De onrechtvaardige rentmeester Lucas 16: 1-13

1 Hij richtte zich ook tot zijn leerlingen: 'Er was eens een rijke man die een rentmeester had en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen verkwestte. **2** De rijke man riep de rentmeester bij zich en zei tegen hem: "Wat hoor ik over jou? Leg verantwoording af van je beheer, want je kunt niet langer rentmeester blijven." **3** Toen zei de rentmeester bij zichzelf: Wat moet ik doen nu mijn heer mij het beheer afneemt? Werken op het land kan ik niet, en voor bedelen schaam ik me. **4** Maar ik weet al wat ik moet doen om ervoor te zorgen dat de mensen mij bij hen thuis ontvangen, wanneer ik van mijn beheerderstaak ben ontheven. **5** Een voor een riep hij de schuldenaars van zijn heer bij zich. De eerste vroeg hij: "Hoeveel bent u mijn heer schuldig?" **6** "Honderd vaten olijfolie," antwoordde de schuldenaar. De rentmeester zei tegen hem: "Hier is uw schuldbewijs, ga zitten en maak er gauw vijftig van." **7** Daarna vroeg hij aan de volgende schuldenaar: "En u, hoeveel bent u schuldig?" "Honderd balen graan," luidde het antwoord. De rentmeester zei: "Hier is uw schuldbewijs, maak er tachtig van." **8** En de heer prees de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld. De kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht. **9** Ook ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is. **10** Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat. **11** Als jullie onbetrouwbaar blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan werkelijk belangrijke dingen toevertrouwen? **12** En als jullie onbetrouwbaar blijken met wat een ander toebehoort, wie zal jullie dan geven wat jullie zelf toekomt? **13** Geen enkele knecht kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.'

Vragen:

1. Wat zouden jullie doen als je beschuldigd wordt van fraude? (Lucas 16:2) Denk eens goed na. Zou je niet proberen om je te verdedigen? Het is niet waar, ze vertellen allemaal leugens over mij. Of: zo heb ik het niet bedoeld. Of: ik deed het niet expres. Maar deze rentmeester wist dat het waar was. Hij zou dus straks zijn baan verliezen. En in die tijd was er geen werkloosheidsuitkering. Bovendien was het zijn eigen schuld en dan krijg je geen WW, ook geen bijstanduitkering.
2. Wat betekent vers 9? Wat is geld eigenlijk? Hoe kom je eraan? Je kunt geld verdienen door ervoor te werken. Je kunt ook gaan stelen of een bank beroven. Je kunt geld cadeau krijgen. Dit verhaal van de onrechtvaardige rentmeester is niet echt gebeurd. Het is een gelijkenis waar we iets van kunnen leren. Maar wat kun je er nu eigenlijk van leren? Geld kun je niet meenemen naar de hemel. Maar je kunt geld wel gebruiken om in Gods koninkrijk een besturende rol te spelen. Maar als je in het kleine niet betrouwbaar bent, hoe zal God je dan het grote toevertrouwen? (Luc 16:10).

Zacheüs de tollenaar Lucas 19: 1-10.

1 Jezus ging Jericho in en trok door de stad. **2** Er was daar een man die Zacheüs heette, een rijke hoofd tollenaar. **3** Hij wilde Jezus zien, om te weten te komen wat voor iemand het was, maar dat lukte hem niet vanwege de menigte, want hij was klein van stuk. **4** Daarom liep hij snel vooruit en klom in een vijgenboom om Jezus te kunnen zien wanneer hij voorbijkwam. **5** Toen Jezus daar langskwam, keek hij naar boven en zei: 'Zacheüs, kom vlug naar beneden, want vandaag moet ik in jouw huis verblijven.' **6** Zacheüs kwam meteen naar beneden en ontving Jezus vol vreugde bij zich thuis. **7** Allen die dit zagen, zeiden morrend tegen elkaar: 'Hij is het huis van een zondig mens binnengegaan om onderdak te vinden voor de nacht.' **8** Maar Zacheüs was gaan staan en zei tegen de Heer: 'Kijk, Heer, de helft van mijn bezittingen geef ik aan de armen, en als ik iemand iets heb afgeperst vergoed ik het viervoudig.' **9** Jezus zei tegen hem: 'Vandaag is dit huis redding ten deel gevallen, want ook hij is een zoon van Abraham. **10** De Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was.'

Exodus 21: 37 Wanneer iemand een rund steelt of een schaap of geit en hij slacht of verkoopt het dier, dan moet hij het vergoeden: een rund met vijf runderen, en een schaap of geit met vier schapen of geiten.

In Lucas volgt de gelijkenis van **de ponden** na Zacheüs. Zou het een test zijn voor Zacheüs en voor ons? Een paar dagen later heeft Jezus het nog veel scherper gezegd: zie Mat 25. 14-30: **de talenten**

Matteus 25: 14 -30 De talenten: vertrouwen en angst, of gehoorzaamheid en rebellie

14 Of het zal zijn als met een man die op reis ging, zijn dienaren bij zich riep en het geld dat hij bezat aan hen in beheer gaf. **15** Aan de een gaf hij vijf talent, aan een ander twee, en aan nog een ander één, ieder naar wat hij aankon. Toen vertrok hij. Meteen **16** ging de man die vijf talent ontvangen had op weg om er handel mee te drijven, en zo verdiende hij er vijf talent bij. **17** Op dezelfde wijze verdiende de man die er twee had gekregen er twee bij. **18** Degene die één talent ontvangen had, besloot het geld van zijn heer te verstoppen: hij begroef het. **19** Na lange tijd keerde de heer van die dienaren terug en vroeg hun rekenschap. **20** Degene die vijf talent ontvangen had, kwam naar hem toe en overhandigde hem nog vijf talent erbij met de woorden: “Heer, u hebt mij vijf talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er vijf talent bij verdiend.” **21** Zijn heer zei tegen hem: “Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar bent gebleken in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer.” **22** Ook degene die twee talent ontvangen had, kwam naar hem toe en zei: “Heer, u hebt mij twee talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er twee talent bij verdiend.” **23** Zijn heer zei tegen hem: “Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar was in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer.”

24 Nu kwam ook degene die één talent ontvangen had naar hem toe, hij zei: “Heer, ik wist van u dat u streng bent, dat u maait waar u niet hebt gezaaid en oogst waar u niet hebt geplant, **25** en uit angst besloot ik uw talent te begraven; alstublieft, hier hebt u het terug.” **26** Zijn heer antwoordde hem: “Je bent een slechte, laffe dienaar. Je wist dus dat ik maai waar ik niet heb gezaaid en oogst waar ik niet heb geplant? **27** Had mijn geld dan bij de bank in bewaring gegeven, dan zou ik bij terugkomst mijn kapitaal met rente hebben terugontvangen. **28** Pak hem

dat talent maar af en geef het aan degene die er tien heeft. **29** Want wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen. **30** En die nutteloze dienaar, gooi die eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt.”

Vragen

1. hoe groot was het totale vermogen van de heer en hoeveel gaf hij zijn slaven in beheer?
2. hoeveel kreeg elke slaaf (dienaar)? En waarom?
3. welk risico loopt elke slaaf (dienaar)? Lees de belofte in Jes. 62: 8,9
4. vanuit wat voor houding deed elk van de slaven iets?
5. wat is angst eigenlijk? gebrek aan vertrouwen. krediet = vertrouwen.
6. hoe ga je met angst om? ontwijken of onder ogen zien. 1 Petr. 5:7; en vrede als 3^e vrucht van de Geest
7. wat is het verschil tussen geloof en vertrouwen?
8. wat betekent ‘wie heeft zal gegeven worden, wie niet heeft zal ontnomen worden’ (Mat 25:29).
9. hoe zou je hoop kunnen putten uit deze gelijkenis?
10. weet jij de weg naar de oliehandelaar? (Mat 25: 1-13, de tien bruidsmisjes).

casus 1

Een twintigjarig meisje erft van haar opa 100.000 gulden; (echt gebeurd!). Die opa wilde investeren in de toekomst van zijn kleinkinderen, maar liet hen de vrije keus in de besteding ervan.

- wat zou jij met dat geld gaan doen, als dat jou overkwam?
- wat zou het verschil zijn tussen investeren en consumeren?
- wat is de overeenkomst met de gelijkenis van de talenten?

casus 2

Een thuiswonende PABO studente kreeg de kinderbijslag, waarvan ze kleding en schoolboeken moest betalen. Ze had een vakantiebaantje genomen, maar daarna in de vakantie te veel geld uitgegeven. Toen kon ze in september haar schoolboeken niet meer betalen. Haar moeder heeft haar het boekengeld geleend met de opdracht terug te betalen, waar ze een half jaar over gedaan heeft, nadat haar moeder haar met enveloppen geleend had om een eenvoudige begroting te maken.

- wat vind je van de houding van de moeder?
- wat denk je hoe de studente dit gevonden heeft?

casus 3

Enkele vrienden waren op hun vakantie snel door hun zakgeld heen. Maar ze wilden graag nog iets leuks doen, wat geld kostte. Wie kan er nog geld pinnen? Dan betalen we dat na de vakantie wel aan hem terug. Twee maanden na de vakantie is er nog niets terugbetaald.

- wat is er veranderd aan de verhouding tussen deze vrienden?
- wat zegt de bijbel daarvan? (Spr. 22:7)
- of mag je uitgeleend geld niet terugvragen? (Mat 18: 23-35 en Ps. 37: 21)

casus 4

Ze toonde trots haar Havodiploma aan haar moeder met de mededeling dat haar vriendin ook was geslaagd en een rijbewijs van haar ouders cadeau had gekregen; en ik rook ook niet. En bij die rijkschool kun je ook de hele opleiding + examen op afbetaling doen. Moeder heeft een formulier getekend voor een comfortcard van Prime Line.

- hoe vind je de verhouding tussen moeder en dochter voordat moeder tekent?
- hoe vind je de verhouding nadat moeder getekend heeft?
- wat is een comfortcard eigenlijk?
- wat betekent 'comfort' letterlijk?
- hoeveel rente denk je dat Prime Line vraagt?
- hoe lange tijd zal moeder vastzitten aan Prime Line?
- hoeveel zal moeder tenslotte hebben betaald voor dat rijbewijs?
- hoeveel waarde zal dit rijbewijs voor de dochter hebben nu moeder de financiering betaalt?
- hoeveel waarde zou dit rijbewijs hebben als de dochter er zelf voor had gewerkt?
- weet je andere manieren om goedkoper je rijbewijs te halen?

casus 5

Iemand krijgt studiefinanciering om te investeren in een hbo opleiding. Hij moet aan het begin enkele grote uitgaven doen en neemt een studentenkredietrekening bij de RABO bank; waarbij zijn vader mede moet ondertekenen als borg. De student krijgt in zijn laatste jaar een leuke baan aangeboden, maakt de studie niet af, gaat trouwen en gebruikt de kredietmogelijkheid voor de aankoop van stijlvolle meubels.

- hoe is de verhouding tussen vader en zoon?
- wat zegt de bijbel over borgstelling of garantstelling (Spr. 11: 15; Spr. 17: 18; Spr. 22:26).

casus 6

Een achttienjarige had het gemak ontdekt van postorderbedrijven en bestelde maar raak zonder de intentie te hebben om ooit te betalen. Toen het te heet onder de voeten werd vluchtte ze naar Ierland. Op het vliegveld had ze een openstaande vordering van de belastingdienst moeten betalen, voordat ze aan boord mocht. In Ierland kwam ze tot bekering. Toen haar moeder ziek werd durfde ze niet op bezoek te gaan uit angst aangehouden te worden vanwege schulden.

- Jezus heeft het bewijsstuk van je schulden aan het kruis genageld. Heb jij daar geloof voor?
- Hoe zou jij met de gevolgen omgaan (denk aan Zacheüs).

Huiswerkopdracht:

- schuldenoverzicht maken voor je eigen situatie, zoals die momenteel is.
- kasboek bijhouden gedurende de gehele cursus.

Les 3 Geld genoeg door te budgetteren

Thema: Economie van het genoeg

Bijbelstudie: Gij zult niet begeren; verleidingen

Lesdoel: Ontwikkelen van zelfbeheersing

De zonnebank.

Frans kwam bij mij met het probleem van vordering van een incassobureau om binnen vijf dagen een paar duizend euro te betalen voor een zonnebank, waarvan de prijs oorspronkelijk veel lager was geweest. Twee jaar geleden was hij gevallen voor de reclame: *'haal vandaag een zonnebank, je hoeft pas volgend jaar te betalen'*. Zijn buurvrouw had er ook een. Zijn eigen vrouw zou dat ook wel willen en ze was binnenkort jarig. Hij dacht die zonnebank later wel te kunnen betalen met zijn dertiende maand. Door de recessie kreeg hij dat jaar geen dertiende maand. Toen bleek hij vast te zitten aan een financieringscontract van Prime Line met een laag maandbedrag over een lange periode, maar met een jaarrente van 22,5%. Toen hij door slordigheid een paar termijnen gemist had, gaf Prime Line de vordering uit handen aan een incassobureau, die hem een veel kortere afbetalingsregeling afgedwongen heeft. Toen Frans werkloos raakte, en tijdens ook geen uitzendwerk vond, kon hij die regeling ook niet meer nakomen. En nu moest hij binnen vijf dagen bijna 3000 euro betalen.

1. waar ligt in deze casus de grondoorzaak van de ellende? (Ex 20:17)
2. uit de Nederlandse wet- en regelgeving kun je iets leren over de buitenkant van je ellende.
3. uit de wet Gods kun je de innerlijke gesteldheid van je hart, je eigen binnenkant leren kennen.

Waaruit kent gij uw ellende? zondag 2 van de Heidelbergse catechismus.

Exodus 20 Gij zult niet begeren

17 Zet uw zinnen niet op het huis van een ander, en evenmin op zijn vrouw, op zijn slaaf, zijn slavin, zijn rund of zijn ezel, of wat hem ook maar toebehoort.'

Matteüs 6 verzoeking, bekoring, verleiding

13 en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Matteüs 18 verleidingen

8 En als je hand of je voet je op de verkeerde weg brengt, hak hem dan af en werp hem weg: je kunt beter verminkt of kreupel het leven binnengaan dan in het bezit van twee handen of twee voeten in het eeuwig brandend vuur geworpen worden. **9** Brengt je oog je op de verkeerde weg, ruk het dan uit en werp het weg: je kunt beter met één oog het leven binnengaan dan in het bezit van twee ogen in het vuur van de Gehenna geworpen worden.

- Hoe zou je dit principe in de huidige tijd kunnen toepassen?
- Wat doe je met creditcards en postorderboeken?

Zelfbeheersing (Gal 5:23)

22 Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, vertrouwen, **23** zachtmoedigheid, **zelfbeheersing**.

Budgetteeroefening:

Knelpunten opsporen; financieel plaatje rond maken. Hoe ga je met rampen om?

1. Het werd later dan gepland, en helaas geen fietslicht op zak. En dan ook nog betrapt: € 23 boete.
2. Oeps, verkeerd gestempeld in de tram, de controleurs zijn onverbiddelijk: € 37,40 boete.
3. Aanvraag sportfonds is niet gehonoreerd, maar het kind is al begonnen met sporten, clubbijdrage €220.
4. Door betalingsachterstand van drie maanden werd de energie afgesloten. Heraansluiting kost € 250.
5. De sociale dienst was langs voor controle. Geconcludeerd is ongeoorloofd samenwonen, omdat er een aantal pakken in de kast hangt. De uitkering is geblokkeerd.
6. Vorig jaar in een wanhopige bui een aantal (sport)kleden bij de Wehkamp besteld (€ 170), maar het kwam er nooit van om de rekening te betalen. De kosten, incl. rente en incassokosten: € 470.
7. Van het ene moment op het andere begeeft de TV het.
8. Welk risico loop je als je niet reserveert onverwachte en grotere uitgaven?
9. Wat is de overeenkomst met de doos van Brabantia of het enveloppensysteem?
10. Wanneer zou 'gaten met gaten vullen' een goede strategie kunnen zijn?

Huiswerkopdracht:

- Ga je eigen budgetplan maken

Les 4 Zelf je schulden regelen: schuldvermindering

Thema: gerechtigheid = al je schulden betalen

Bijbelstudie: lenen veroorzaakt slavernij. Geef de keizer wat des keizers is

Lesdoel: gerechtigheid oefenen.

Deuteronomium 5:6 Wie ter leen ontvangt wordt overheerst (zie ook Spreuken 22:7).

Exodus 22:25 Wie aan de arme leent, zal hem geen rente opleggen (zie ook Deut. 23:19)

- hoe zit het met het renteverbod in de Koran? (Sura 2: 276; Sura 3: 130 en Sura 30:39)
- vergelijk dat eens met wat er in de praktijk van de westerse samenleving gebeurt.
- maakt het doel wat uit, waarvoor je geld leent? (investeren of consumeren).

Maleachi 3:10 Breng tienden, dan zal ik zegen in overvloed op jullie land laten neerdalen

- is tienden geven vrijwillig of is het verplicht?

Lucas 20: 21-25

Ze vroegen hem het volgende: ‘Meester, we weten dat wat u zegt en leert juist is en dat u spreekt zonder aanzien des persoons, en dat u in alle oprechtheid onderricht geeft over de weg van God. Welnu, is het toegestaan belasting te betalen aan de keizer of niet?’ Maar Jezus doorzag hun sluwe opzet en antwoordde: ‘Laat mij eens een denarie zien. Van wie zijn de afbeelding en het opschrift op deze munt?’ ‘Van de keizer,’ antwoordden ze. Daarop zei hij tegen hen: ‘Geef wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort.’

Mat. 6:24 / Luc. 16:13. Je kunt geen twee heren dienen: God en Geld?

Spr. 3:27 Geef ieder wat hem toekomt.

Mat 5: 6,10 Gerechtigheid

- Welk basisprincipe lees je hier?
- Welke uitzondering lees je hier?

casus

Anno 2008 komt er een echtpaar om hulp bij de Amerikaanse televisiepsycholoog dr Phil. Ze proberen te overleven met twee tienerkinderen in een camper. Ze waren hun huis kwijtgeraakt, omdat ze de huur niet meer konden betalen, toen de vader zijn werk had opgegeven. Want hij wilde zijn vrouw verzorgen die ziek was geworden van de stress om de krappe financiën. Later had hij toch weer werk gevonden, maar was tweemaal ontslagen, omdat hij te laat op zijn werk verschenen was, toen hij tijd was kwijt geweest om zijn tieners uit bed naar school te krijgen.

- welke verschillen zie je tussen dit verhaal bij dr Phil en het verhaal van de profetenweduwe?
- hoe beoordeel je deze situaties vanuit een oogpunt van gerechtigheid en van genade

Oefening in prioriteiten stellen

Welke keuze maak je als je niet alles kunt betalen, maar moet kiezen tussen

- 2 maandelijkse aflossing van gefinancierde auto, (verleiding: nodig voor evangelisatie)
- 3 autoverzekeringspremie, (verleiding: God kan toch voorkomen dat we een ongeluk krijgen)
- 4 huishuur, (verleiding: als je een maand overslaat word je niet meteen je huis uitgezet)
- 5 zorgpremie, (verleiding: in noodgeval zullen ze je in het ziekenhuis toch heus wel helpen)
- 6 twee verkeersboetes (als je niet tijdig betaalt, wordt het fors hoger, of nemen ze je auto in beslag)
- 7 nutsbedrijf, (verleiding: ze zullen je niet meteen afsluiten)
- 8 schoolreisje van je dochttertje (verleiding: ze moet toch kunnen meedoen met de anderen)
- 9 vlees bij de warme maaltijd (argument: mijn man heeft een lichamelijk zware baan)
- 10 nieuwe schoenen voor kind met moeilijke voeten (kinderen mogen toch nooit de dupe worden)
- 11 motorrijtuigenbelasting (ze zullen toch niet meteen bankbeslag leggen).

Aanvullende gegevens: man werkt op fabriek en heeft modaal loon. Zijn vrouw werkt parttime, heeft druk gezin, maar krijgt meer werkuren aangeboden.

Huiswerkopdracht:

- bereken je eigen wettelijke aflossingscapaciteit met de VTLB calculator
- onderzoek de (on)mogelijkheden om je eigen schuldverminderingplan te maken

les 5 **Routekaart voor schuldsanering**

Thema: Gerechtigheid en Genade

Bijbelstudie: Sabbat- en Genadejaar

Lesdoel: slim voorsorteren op een sanering en vermijden van valkuilen

Kolossenzen 2: 14 Hij heeft het document met voorschriften waarin wij werden aangeklaagd, uitgewist en het vernietigd door het aan het kruis te nagelen.

- Wat heb ik daaraan, als gisteren een deurwaarder langs is geweest met een dwangbevel?

Sabbat- en jubeljaar Lev. 25 / Deut.15; Genadejaar Jes.61:1,2; Luc.4:19. Elk zevende of vijftigste jaar behoorde men het land terug te geven aan de oorspronkelijke eigenaar, en ook schulden kwijt te schelden en slaven vrij te laten. Dat was dus een soort 'reset' knop van de economie. De profeet Jesaja (61,2) spreekt over het uitroepen van een genadejaar, maar ook van een dag van wraak voor onze God. Omdat Israël de Sabbatsjaren niet in acht hield, werd het volk in ballingschap gestuurd, zodat het land weer zijn rust zou krijgen (Jeremia 34:22). Jezus heeft bij zijn eerste komst op aarde gezegd (Luc.4:19) dat het eerste deel van deze *profetie van Jesaja in vervulling is gegaan, omdat de geest van God, de HEER, op hem rust. Want de HEER heeft hem gezalfd, om armen het goede nieuws te brengen, om verslagen harten hoop te bieden en om aan gevangenen vrijlating bekend te maken, en om het genadejaar van de HEER uit te roepen.* Het is opvallend maar ook logisch dat Jezus de dag van wraak niet noemt, die bij Jesaja meteen daarop genoemd wordt. Het is belangrijk om de wraak aan God over te laten.

Let daarom op twee bijbelse principes:

- gerechtigheid: geleend geld behoort je terug te betalen; je mag vertrouwen (=krediet) niet beschamen. Wie ter leen ontvangt wordt overheerst (Deut. 5: 6)
- genade en barmhartigheid: in het zevende jaar vindt kwijtschelding van schulden plaats (Deut 15).

Waar niet is, verliest zelfs de keizer zijn recht.

Geef de keizer wat des keizers is. Het is gerechtigheid dat al je schulden honderd procent te betalen. Van een kale kip valt niet te plukken, maar is bijna nooit helemaal kaal. Wie krijgt dan de meeste veren? Wat is de verdeelsleutel? Waarom krijgen een hypotheekbank en de belastingdienst meer? En wat gebeurt er na de verdeling?

Afkopen en de paritas creditorum

Valkuil: de onbarmhartige slaaf Mat.18:23-35

23 Daarom is het met het koninkrijk van de hemel als met een koning die rekenschap wilde vragen van zijn dienaren. 24 Toen hij daarmee begonnen was, bracht men iemand bij hem die hem tienduizend talent schuldig was. 25 Omdat hij niets kon terugbetalen, gaf zijn heer bevel dat de man samen met zijn vrouw en kinderen en alles wat hij bezat verkocht moest worden, zodat de schuld kon worden ingelost. 26 Toen wierp de dienaar zich aan de voeten van zijn heer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal u alles terugbetalen." 27 Zijn heer kreeg medelijden, hij liet hem vrij en schold hem de geleende som kwijt. 28 Toen deze dienaar naar buiten ging, trof hij daar een van de andere dienaren, die hem honderd denarie schuldig was. Hij nam hem in een wurggreep en beet hem toe: "Betaal me alles wat je me schuldig bent!" 29 Toen wierp deze zich voor hem neer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal je betalen." 30 Maar hij wilde daar niet van weten, integendeel, hij liet hem gevangenzetten tot hij de hele schuld zou hebben afbetaald. 31 Toen de andere dienaren begrepen wat er gebeurd was, waren ze zeer ontdaan, en gingen ze naar hun heer om hem alles te vertellen. 32 Daarop liet zijn heer hem bij zich roepen en hij zei tegen hem: "Je bent een slechte dienaar. Heel die schuld heb ik je kwijtgescholden, omdat je me erom smeekte. 33 Dan had jij toch zeker ook medelijden moeten hebben met die andere dienaar, zoals ik medelijden heb gehad met jou?" 34 En zijn heer was zo kwaad dat hij hem in handen van de gerechtsbeulen gaf tot hij de hele schuld zou hebben terugbetaald. 35 Zo zal mijn hemelse Vader ook ieder van jullie behandelen die zijn broeder of zuster niet van harte vergeeft.'

Oefening in keuzes maken in het spanningsveld van gerechtigheid en genade.

Als je niet aan je financiële verplichtingen kunt voldoen, welke prioriteiten stel je dan in het geval van dreigend faillissement, of wettelijke schuldsanering of minnelijke schuldregeling?

Casus 1

Echtpaar, beiden werkloos geworden, totaal schuldenpakket €30000, waarvan €10000 en €15000 persoonlijk bankkrediet bij de bank, waar ook hun salaris binnenkomt; verder een schuld van €1500 bij een creditcardmaatschappij, en de rest bij familie. Hij verwacht binnenkort een ontslagvergoeding van €4000; wat kun je het beste doen? De stadsbank heeft een wachtlijst van drie maanden. Intussen moeten ze zelf maar regelingen zien te treffen met de schuldeisers. Er is nog geen huurachterstand.

- Wat zouden ze moeten doen om in aanmerking te komen voor minnelijke regeling?
- Hoe moeten ze hun afloscapaciteit van €200/mnd verdelen over de schuldeisers?
- Wat is hier eerlijk of oneerlijk aan? Welke valkuilen zouden er kunnen zijn?

Casus 2

Echtpaar, man heeft na ziekte wet of WAO zelf werk gevonden en dat gemeld aan het UWV. Zijn uitkering gaat desondanks door, zelfs na aangetekende brief. Ze hebben dus dubbel inkomen. Dat komt goed uit want haar bijbaantje is gestopt; het was te kort om WW te krijgen. Ze weten dat ze het geld ooit terug zullen moeten betalen aan het UWV. Uit het verleden hebben ze een schuldenpakket van ruim €16000, waarvan een fors persoonlijk bankkrediet bij de bank waar ook zijn salaris en uitkering binnenkomen. Er is nog geen huurachterstand. Ze hebben slechte ervaringen met de gemeentelijke sociale dienst vanwege een onrechtvaardige fraudeschuld van 5 jaar geleden. Ze besluiten om liever WSNP aan te vragen.

- Een dag voor de hoorzitting bij de rechtbank komt het salaris binnen. Laat je dat op de rekening staan, of haal je het er tijdig vanaf tot de maximaal mogelijke roodstand?
- Welke aspecten komen hier kijken bij de beoordeling van goede trouw?

Casus 3

Iemand met een schuldenpakket van ruim €20000 heeft al een paar jaar te maken met loonbeslag; soms heeft hij een goed loon, dan is hij weer een poosje werkloos; maar hij moet al die tijd leven van 90% bijstandsnorm. Gevolg: achterstanden van huur, gas, licht en water, verder verkeersboetes, onverzekerde verkeerschade en nog wat andere schulden.

- Zijn er belemmeringen voor een minnelijke regeling?
- Welke prioriteiten stel je voorafgaande aan de aanvraag van wettelijke schuldsanering?
- Welke aspecten komen hier kijken bij de beoordeling van goede trouw?

Casus 4

Iemand heeft de wettelijke schuldsanering doorlopen en na drie jaar van de rechtbank een schone lei gekregen. Een half jaar later wordt ontdekt dat er tijdens de saneringsperiode verzwegen inkomsten zijn geweest uit een hennepkwekerij, of bij iemand anders dat hij drie jaar eerder een deel van zijn (zwarte) geld vlak voor de sanering had ondergebracht bij een familielid.

- Wat zal de rechter kunnen doen?
- Welke aspecten van goede of kwade trouw spelen hier een rol?
- Welke gevolgen zijn te verwachten?

Casus 5

Je peetoom heeft gehoord dat je al enige tijd in de WSNP zit, drie jaar moet leven op water en brood; daarom heeft hij je een enveloppe met 800 euro in handen gestopt, om er iets leuks mee te doen.

- Ga jij jezelf eens verwennen, omdat je al zo lang op een houtje hebt moeten bijten?
- Stort je het bedrag op de boedelrekening opdat de schuldeisers meer zullen ontvangen?
- Geef je het terug met de vraag om het over te maken naar de boedelrekening, waar je achterstand hebt?
- Houd je het geld zelf achter de hand voor het geval de wasmachine het begeeft?
- Geef je het terug met de vraag om het over te maken naar een diaconale rekening, opdat die je kan helpen bij toekomstige tegenvallers?
- Wat zou je saneringsbewindvoerder antwoorden als je die om advies vroeg?
- Wat zou je eventuele beschermingsbewindvoerder antwoorden als je die om advies vroeg?
- Wat zijn de subtiele verschillen tussen elk van deze oplossingen?

Huiswerkopdracht: welke soort schuldsanering is geschikt in jouw persoonlijke omstandigheden

Les 6 Stabilisatietraject voor slachtoffers

Thema: slachtoffergedrag

Bijbelstudie: Mat 5:3 Zalig wie snakt naar Adem & Mat 25 de talenten

Lesdoel: herstel van eigenwaarde en verantwoordelijkheidsbesef

Mat 25 Angst en rebellie

24 Nu kwam ook degene die één talent ontvangen had naar hem toe, hij zei: “Heer, ik wist van u dat u streng bent, dat u maait waar u niet hebt gezaaid en oogst waar u niet hebt geplant, 25 en uit angst besloot ik uw talent te begraven; alstublieft, hier hebt u het terug.” 26 Zijn heer antwoordde hem: “Je bent een slechte, laffe dienaar. Je wist dus dat ik maai waar ik niet heb gezaaid en oogst waar ik niet heb geplant? 27 Had mijn geld dan bij de bank in bewaring gegeven, dan zou ik bij terugkomst mijn kapitaal met rente hebben terugontvangen. 28 Pak hem dat talent maar af en geef het

aan degene die er tien heeft. 29 Want wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen. 30 En die nutteloze dienaar, gooi die eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt.”

Eerste zaligspreking (Mat 5:3)

Soms zijn mensen zo wanhopig dat ze snakken naar adem. Toen God Adam gevormd had uit stof, heeft hij hem de levensadem ingeblazen. Daarom kan de eerste zaligspreking in Mat 5:3 ook vertaald worden als: *Zalig wie snakt naar Adem; want voor hem is het hemelse koninkrijk.*

Een crisis kan een waardevol moment zijn.

Chinezen gebruiken voor het woord *crisis* een combinatie van twee karakters: het eerste karakter betekent *gevaar* en het tweede *kans*. Een crisis kan een belangrijke hefboom zijn voor een radicale ommekeer in je leven. Heb jij nog genoeg *Adem* om ‘help’ te roepen?

危機

Vragen:

1. Gescheiden vader weigerde kinderalimentatie te betalen, zolang zijn ex-vrouw zo’n onverantwoordelijk leven leidde, waarbij ze alweer in verwachting was geraakt, nu van een 3^e vader. De moeder bleek steun steeds te zoeken bij mannen, die voornamelijk seksbelust bleken te zijn, zonder verantwoordelijkheidsgevoel te hebben; en zij reageerde haar frustraties af met alcohol en drugs. Waar moeten hier de stabilisatiemogelijkheden gezocht worden? Waar liggen de verantwoordelijkheden?
2. Jan heeft met terugwerkende kracht een aanvullende bijstanduitkering ontvangen, Of Francien heeft belastinggeld terug ontvangen. Mogen ze dit gebruiken voor vakantie respectievelijk het kopen van kleding, of moeten ze het geld afdragen aan de GKB? Elke heeft reeds een contract getekend op basis waarvan de GKB bezig om een saneringstraject op te starten.

Crisismanagement:

- neem zo mogelijk een andere salarisrekening, zodat je weer baas wordt over je inkomsten.
- beperk je aflossingen tot levensbedreigende vorderingen: geef prioriteit aan huur.
- vraag hulp aan het noodfonds om energieafsluiting of woningontuiming te voorkomen
- vraag de voedselbank om een wekelijks voedselpakket te ontvangen, totdat je gestabiliseerd bent.
- ga voorsorteren op een schuldsanering
- budgetbegeleiding of een beschermingsbewindvoerder?

Huiswerkopdracht:

- probeer te ontdekken waar bij jou de zwakke plek zit om uit de slachtofferrol te stappen?

Thema: niet oordelen, maar met ontferming de feiten overwegen in je hart

Bijbelstudie: De overspelige vrouw (Joh 8: 2-11) De barmhartige Samaritaan (Lucas 10: 30-35)

Lesdoel: besef van je eigen aandeel

De overspelige vrouw Joh 8: 2-11

1 Jezus ging naar de Olijfberg, 2 en vroeg in de morgen was hij weer in de tempel. Het hele volk kwam naar hem toe, hij ging zitten en gaf hun onderricht. 3 Toen brachten de schriftgeleerden en de farizeeën een vrouw bij hem die op overspel betrappt was. Ze zetten haar in het midden en 4 zeiden tegen Jezus: ‘Meester, deze vrouw is op heterdaad betrappt toen ze overspel pleegde. 5 Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt u daarvan?’ 6 Dit zeiden ze om hem op de proef te stellen, om te zien of ze hem konden aanklagen. Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond. 7 Toen ze bleven aandringen, richtte hij zich op en zei: ‘Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.’ 8 Hij bukte zich weer en schreef op de grond. 9 Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, en ze lieten hem alleen, met de vrouw die in het midden stond. 10 Jezus richtte zich op en vroeg haar: ‘Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?’ 11 ‘Niemand, heer,’ zei ze. ‘Ik veroordeel u ook niet,’ zei Jezus. ‘Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.’

De overspelige man anno 2000

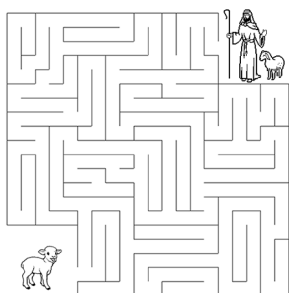
Majoor Bosshardt ontfermde zich over een kletsnatte man, nadat studenten hem uit de gracht hadden gevestigd. ‘Meneer, wat erg! Hoe kwam u toch in die gracht terecht?’ ‘Ja, ik was bij de meisjes geweest en had verzuimd te betalen. Toen hebben ze mij in de gracht gegooit!’ ‘Ja, meneer, u weet best dat het niet deugt om naar de meisjes te gaan. Maar als u geweest bent, dan moet u wel betalen!’ De majoor heeft deze overspelige man niet veroordeeld. Dat moet hem geraakt hebben. Want een paar weken later ontving ze van hem een envelop met inhoud, met de vraag of zij alsnog voor hem wilde gaan betalen.

- Vergelijk dit verhaal eens met de overspelige vrouw (Joh 8) en met Zacheüs.
- Wat je leert je dit over ontferming en over niet-oordelen?
- Hoe kun je dit toepassen bij schuldhelpverlening?

De barmhartige Samaritaan (Luc 10)

30 Toen vertelde Jezus hem het volgende: ‘Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. 31 Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. 32 Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. 33 Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. 34 Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. 35 De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: ‘Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden.’ 36 Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?’ 37 De wetgeleerde zei: ‘De man die medelijden met hem heeft getoond.’ Toen zei Jezus tegen hem: ‘Doet u dan voortaan net zo.’

Ontferming

Jezus was met ontferming bewogen, toen hij de mensen zag dwalen, moe en afgemat, als schapen zonder herder (Mat 9: 36). Heb je naaste lief, (want hij is) als jezelf (Mat

- Zou je met ontferming naar jezelf kunnen kijken?
- Zou je met ontferming naar je innerlijk kunnen kijken?
- Zou je met ontferming naar je eigen aandeel kunnen kijken?
- Zou je dat kunnen overwegen in je hart?

Les 8 Karaktertraining

Thema: verrotten of ontwikkelen van karaktervruchten

Bijbelstudie: Zuivering door het Woord (Joh 15: 3) & de negenvoudige vrucht van de Geest (Gal 5: 22)

Lesdoel: inzicht in verleidingen en ontwikkelingsmogelijkheden

Matteus 6 Beproeving en het kwaad

13 En breng ons niet in beproeving, maar red ons uit de greep van het kwaad.

Jacobus 1 Beproevingen

2 Het moet u tot grote blijdschap stemmen, broeders en zusters, als u allerlei beproevingen ondergaat.

3 Want u weet: wanneer uw geloof op de proef wordt gesteld, leidt dat tot standvastigheid. 4 Als die standvastigheid ook daadwerkelijk blijkt, zult u volmaakt en volkomen zijn, zonder enige tekortkoming.

Galaten 5 De negenvoudige vrucht van de Geest

22 Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, 23 zachtmoedigheid en zelfbeheersing.

Johannes 15 Snoeiproces

1 Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de wijngaardenier. 2 Als een van mijn ranken geen vrucht draagt, snoeit Hij die weg. En als een rank wel vrucht draagt, snoeit Hij die bij, zodat ze gezuiverd wordt en nog rijkelijker vrucht draagt. 3 Jullie zijn al gezuiverd door het woord dat Ik jullie verkondigd heb.

situatie	verleiding	zuivering (Joh 15: 3 en Gal 5: 22,23)
Bitterheid	wrok koesteren baart moord	vergeving baart <i>liefde</i>
Depri	boosheid en zelfbeklag koesteren	lof offeren geeft <i>blijdschap</i>
Bezorgdheid	angst koesteren baart psychose	werp je bekommernis op Hem: baart <i>vrede</i>
Irritatie	God, geef me geduld, maar meteen	breng je kind in gebed (<i>geduld oefenen</i>)
Hardheid	laat jij je opfokken tot drift?	bidden voor je vijanden baart <i>vriendelijkheid</i>
Frustraties	troost zoeken in verslavingen	Jezus heeft al jouw onrecht gedragen: <i>goedheid</i>
Twijfel	Gekoesterde twijfel baart ongeloof	one lamentation a day keeps the devil away: <i>geloof</i>
Hebzucht	controle, dominantie, concurrentie	de ander uitnemender achten: <i>zachtmoedigheid</i>
Doelloosheid	Overal op reageren, koopjes jagen	<i>zelfbeheersing</i> geeft sabbatsrust

Echte doorwerking van de lessen 7 en 8 vergt een veel langer proces dan twee dagdelen.

Een zelfhulpgroep, zoals van de AA, kan daarbij heel nuttig zijn.

12. Registers

Afkortingen

ADHD	alle dagen heel druk	SCP	sociaal cultureel planbureau
AOW	algemene ouderdomswet	SGBO	instituut voor bestuursonderzoek van VNG
BKR	bureau kredietregistratie	SME	Samenwerkingsverband Minima Eindhoven
CBS	centraal bureau voor de statistiek	SMH	steunpunt materiele hulpvragen, RKK dekenaat Eindhoven
CJB	complete Jewish bible	VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
CJIB	centraal justitieel incassobureau	UK	United Kingdom
CWI	sinds 1/1/09: werkbedrijf van het UWV	USA	United States of America
DWZI	dienst werk zorg en inkomen	UWV	Uitvoeringsorgaan sociale zekerheid
EU	Europese unie	VROM	Volkshuisvesting ruimtelijke ordening en milieubeheer
GGZE	geestelijke gezondheidszorg	VIP	vreemdelingen informatie punt in Eindhoven
GKB	gemeentelijke kredietbank, stadsbank	VGZ	een ziektekostenverzekeraar
IND	immigratie en naturalisatiedienst	WIA	Wet Inkomen naar Arbeidsvermogen,
NBG	Nederlands Bijbelgenootschap 1951	WAO	wet arbeidsongeschiktheid
NBV	nieuwe Bijbelvertaling 2007	WW	werkloosheidswet
NIBUD	Nederlands instituut budgetonderzoek	WWB	wet werk en bijstand
NVVK	Nederlandse vereniging van kredietbanken	WSNP	wet schuldsanering natuurlijke personen
PNK	protestantse kerk Nederland		
Recofa	rechters-commissaris bij faillissementen		
RKK	rooms-katholieke kerk		

Weblinks

www.nibud.nl	o.a. persoonlijk budgetadvies
www.nibudjong.nl	jeugd en geld
www.simpelhuishoudboekje.nl	eenvoudig boekhouden
www.berekenuwrecht.nl	overzicht van inkomen aanvullende regelingen
www.schulden.nl	overzicht van schuldregelingen in Nederland
www.zelfjeschuldenregelen.nl	zelfhulpmogelijkheden
www.gkb.nu	landelijk overzicht van gemeentelijke schuldhulp
www.wsnprvr.org/	informatie over WSNP en berekening vrij te laten bedrag.
www.wsnpforum.messageboard.nl/	forum van ervaringsdeskundigen
www.geld-zorgen.startpagina.nl	startpagina (deurwaarders, incasso, schuldhulp etc)
www.geldwijzer.nl	website van DSB bank met neutraal gebrachte info
www.wijzeringeldzaken.nl	wijst consumenten de weg in geldzaken
www.nooitmeerrood.nl	webwinkel gelinkt aan bol.com 76 boeken over schuldhulp
www.uitdeschulden.nu	christelijke informatieve website
www.schuldenwijzer.nl	particuliere schuldhulporganisatie SVF, 9 vestigingen
www.myvesta.nl	particuliere schuldhulporganisatie
www.budgetteer.nl	particuliere christelijke schuldhulporganisatie; 25 vestigingen
www.modusvivendi.nl	particuliere christelijke schuldhulporganisatie
www.verkerkenvos.nl	particuliere christelijke schuldhulporganisatie
www.kurion.org	particuliere christelijke schuldhulporganisatie
www.zuidweg-partners.nl	particuliere schuldhulporganisatie voor bedrijven
www.stichtingscs.nl	stichting christelijke schuldhulppreventie
www.bosconsulting.web-log.nl	informatie inzake schuldsaneringen
www.goodsenseministry.com	budgetcourse van Willow Creek
www.crown.org	financial wisdom
www.crownlife.nl	leven in financiële vrijheid. Bijbelse cursus 'Jouw geld telt'.
www.schuldhulpmaatje.nl	schuldhulp vrijwilligers bieden ondersteuning

Geraadpleegde bronnen:

Achterhuis, Hans	Het rijk van de Schaarste (1988)	(filosofisch)
Alcorn, Randy	Money, Possessions and Eternity (2003)	(pastoraal)
Bolt, Timo	Van zenuwachtig tot hyperactief, andere kijk op ADHD (2010)	
Bovenberg, Lans	Besef van vergeving is basis voor vertrouwen ND090829 (econoom)	
Bradley, Ian	The Celtic Way (2004)	(theologisch)
Buchem-Spapens & Pouw	Faillissement, surseance en schuldsanering, 2008 (juridisch)	
Buck, Geoff (DPM)	De negenvoudige vrucht van de Geest (Herstel, dec. 2001)	(pastoraal)
Burkett & Tondeur	Debt Free Living', how to get out of debt and stay out (1997)	
Colson, A	Solzjenitsyn als Jeremia op Harvard in 1978 (ND 070808)	(ethisch)
Dayton, Howard	Your money counts (1996) Jouw geld telt (2008)	(pastoraal)
Davis, Ronald D.	De gave van dyslexie (1998)	(psychologisch)
Douma, J	Wat ieder verstandig of dom kan vinden (ND 090808)	(ethisch)
Flusser, David	Over het juiste gebruik van gelijkenissen (Phoenix 1968)	(theologisch)
Fortuyn, W.S.P	De verweesde samenleving (1995)	(sociologisch)
Frederiksson, Marianne	Simon (1985)	(psychologische roman)
Gendlin, Eugene	Focusing-oriented psychotherapy (1996)	(psychologisch)
Goudswaard, Bob	lezing 23/03/06 in Helvoirt (ND 24/03/06)	(economisch)
Haggai, John Edmund	How to Win over Worry (2001)	(pastoraal)
Heilbronner, Robert	Filosofen van het dagelijks brood (1952)	(economisch)
Heilbronner, Robert	De wording van de economische samenleving (1966)	(economisch)
Hiemstra & de Vries	Schulden, de gemeente helpt (2008)	(beleidsmatig)
Hurst, Randy	Verlangend naar de Geest (2005)	(pastoraal)
Izmailov, Philippe	Simpel huishoudboekje (2010)	(basale gezinseconomie)
Kinneging, Andreas	Geografie van goed en kwaad (2005)	(rechtsfilosofisch)
Kübler-Ross, E.	De laatste uitdaging (1988)	(psychologisch)
Küng, Hans	De katholieke kerk, een geschiedenis(2003)	(theologisch/historisch)
Lahay, Tim	Geest en Temperament (1995)	(pastoraal)
Leach, Robert	The debt doctor, a guide to getting & staying out of debt (2007)	
Luttikhuis, Karin	Corporate recovery, de weg naar effectief insolventierecht (jur. diss. 2007)	
Morgan, Marlo	Australië op blote voeten (1995)	(antropologisch)
Morgan, Marlo	Message from Forever (1998)	(antropologisch)
Nistelrooij	Regels die mensen blokkeren'(2003)	(sociologisch onderzoek)
Noël, Suzanne L.	Loving at the Edge (2010)	(psychologisch)
Noël, Suzanne L.	Recovery focusing manual (2010)	(psychologisch)
Noël, Suzanne L.	Community Wellness Focusing and Recovery (2011)	(psychologisch)
Osendarp, Bos, Crijns	Eerste hulp bij schulden (2009)	(AKN/EVA, kerk in actie)
Pool Mirjam	Alle dagen schuld (2007)	(politicologisch)
Prince, Derek	Gods plan voor uw geld	(theologisch)
Ramsey, Dave	How to help your congregation eliminate debt	(pastoraal) (2006)
Regenmortel, Tine van	Empowerment en Maatzorg dissertatie 2002	(psychologisch)
SGBO	Benchmarks schulden (2006)	(onderzoek)
Schagen Jan van	Arm Eindhoven, kroniek van vijf eeuwen (2010)	(historisch / journalistiek)
Schrauwen, Jan	Dossier Armoede in Nederland (2009)	(AKN/EVA)
Schuurman, Egbert	Ruimte voor gezamenlijke cultuurkritiek van christenen en moslims (2007)	
Spangenberg, Frits	De armoede-industrie (2007)	(socioloog)
Stern, David	Jewish New Testament Commentary (1992)	(theologisch)
Stone, Hal & Sidra	De innerlijke criticus ontmaskerd (1993)	(psychologisch)
Thoenes, Piet	Veranderingen op maatschappelijk en bestuurlijk gebied (RPD 1994)	(sociologisch)
Tondeur, Keith	Facing up to Financial Crisis (1995)	(pastoraal)
Verbeek, Gerard	Recht in overvloed (2005)	(ontwikkelingssamenwerking)
WSNP	Monitor 2006	(onderzoek)
Weiser-Cornell, Ann	De kracht van focussen (2001)	(psychologisch)
Wijffels, Herman	Crisis en ommekeer (lezing 2009)	(economisch)
Yancey, Philip	Where is God when it hurts (1990)	(pastoraal)

Geraadpleegde Bijbelgedeelten

Verleidingen

- Exodus 20:17 Zet uw zinnen niet op het huis van een ander, of wat hem ook maar toebehoort
Exodus 21: 37 Viervoudig terugbetalen van gestolen goed
Lucas 16:1 De onrechtvaardige rentmeester (hoe een werelds man slim omgaat met geld)
Lucas 16:13 Je kunt geen twee heren dienen, God of geld; Mattëus 6: 24
Lucas 19:1-10 Zachëus (beking van een onrechtvaardige belastinginner)
Mattëus 6:13 Laat ons niet in verleiding komen, maar verlos ons van het kwaad; Gal 5:22,23.
Mattëus 18: 8 Wanneer je oog je tot zonde verleidt, ruk het uit; of je hand, hak hem af.
Mattëus 25:14 De talenten (vertrouwen/gehoorzaamheid tegenover angst/rebellie); Lucas 19:11
1 Petrus 5:7 Je mag je zorgen op Hem afwentelen, want Hij zorgt voor jou
1 Petrus 5:8 Wees waakzaam, de duivel zwerft rond als een brullende leeuw op zoek naar prooi.
Jacobus 1: 3 Geloofsbeproeving werkt standvastigheid uit.

Tienden

- Genesis 14:20 Abraham gaf aan Melchizedek van alles de tienden; Hebr. 7:6
Jesaja 62: 8,9 De HEER heeft gezworen: nooit zal ik jullie graan aan je vijanden te eten geven
Maleachi 3:8 Jullie bestelen mij door tienden achter te houden
Maleachi 3:10 Breng tienden, dan zal ik zegen in overvloed op jullie land laten neerdalen
Lucas 20:20- Geef de keizer wat hem toekomt en God wat Hem toebehoort; Marc. 12 en Matt.22

Lenen

- Exodus 22:25 Wie aan de arme leent, mag hem geen rente opleggen; (renteverbod)
Lev. 25:36 Van een volksgenoot mag je geen rente of winst nemen; Deut.23:19.
Deut. 5:6 Wie ter leen ontvangt wordt overheerst; Spreuken 22:7.
Psalm 37:21 De zondaar vraagt te leen en brengt niet terug; de rechtvaardige geeft uit meedogen
Spreuk 11:15 Wie borg staat voor een vreemde brengt zichzelf veel schade toe; Spr.17:18 en 22:26
Spreuk 3: 27 Onthoud een ander niet waar hij recht op heeft, terwijl je het hem kunt geven

Kwijtschelding

- Deut. 15 Het sabbatsjaar is een jaar van kwijtschelding van schulden; Leviticus 25
Mattëus 5: 6 Gelukkig wie dorst naar de gerechtigheid; want hij zal verzadigd worden
Mattëus 5: 10 Wie vanwege de gerechtigheid vervolgd wordt, zal het hemels koninkrijk ten deel vallen.
Lucas 4: 19 De Geest des Heren is op mij om het genadejaar te verkondigen; Jes. 61: 1,2.
Colos. 2:14 Jezus heeft ons verlost door het bewijsstuk uit te wissen, dat ons bedreigde

Geest

- 2 Kon 4: 1-7 De profetenweduwe en de olie, die bleef stromen tot alle emmers vol waren
Psalm 1:3 Wie zijn wortels diep uitslaat naar water, zal niet verdorren maar vrucht dragen
Mattëus 5:3 Zalig wie snakt naar Adem/Geest, voor hem is het hemelse koninkrijk
Mattëus 11:29 Neem mijn juk op je en leer van mij; mijn juk is zacht en mijn last is licht.
Mattëus 25: 1 De tien bruidmeisjes (pas op, zorg voor genoeg olie; laat je niet leegzuigen)
Mattëus 28:19 Onderdompelen in de werkelijkheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest (CJB)
Lucas 8:5-15 De zaaier (voor hoe veelvoudige vrucht ga jij?)
Johannes 15:3 Zuivering door het woord (om vrucht te dragen moet je gesnoeid worden)
Johannes 4:23 God zoekt aanbidders in Geest en in waarheid
2 Cor 3: 18 veranderen naar Zijn beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid
Galaten 5:22 De negenvoudige vrucht van de Geest
Hebreeën 4:7 Sabbatsrust (ook vandaag is er nog een dag om een keuze te maken)
Openb. 3:2 Versterk het overige, dat dreigt te sterven

Barmhartigheid

- Matteus 12:7 Barmhartigheid wil ik, geen offerande
Mattëus 6:12 Vergeef ons onze schulden zoals wij onze debiteuren vergeven
Mattëus 9:36 Hij werd met ontferming bewogen bij het zien van de mensen, als schapen zonder herder
Matteus 22:39 Heb je naaste lief, (want hij is) als jezelf
Mattëus 18:23 De onbarmhartige slaaf, die niets geleerd had van de hem bewezen genade
Lucas 10:30 De barmhartige Samaritaan (niet veroordelen, maar barmhartigheid betonen)
Johannes 8:11 De overspelige vrouw (Jezus: ook ik veroordeel je niet, ga heen en zondig niet meer)

Jaap Bos (1939) is een gepensioneerde jurist. Hij is diaconaal schuldhulpverlener van een evangelische gemeente in Eindhoven. Enkele achterstandwijken behoren tot het actiegebied van deze gemeente. Deurwaarders noemen dat debiteurenwijken. En als mensen met hun nood bij de kerk aankloppen, kun je niet volstaan met te zeggen 'tot volgende week zondag, broeder', als je net gehoord hebt, dat over twee dagen hun gas zal worden afgesloten, of hun woning ontruimd. Dan ga je proberen er iets aan te doen.

Na zijn vervroegde pensionering is Jaap Bos in 1996 gestart met een juridisch adviesbureau. Enkele gemeenten wilden op die manier gebruik maken van zijn vijftientwintig jaar ambtelijke ervaring als adjunct-inspecteur van de ruimtelijke ordening in Noord Brabant en Limburg, gespecialiseerd in ruimtelijk planningsrecht.

Toen in 1998 de faillissementswet aangevuld werd met een wettelijke schuldsaneringsregeling voor particulieren, is hij zijn juridische vaardigheden gaan inzetten om mensen te helpen, die in een moderne verschijningsvorm van schuldslavernij zijn beland. Hun complexe problemen zijn vaak al te ingewikkeld geworden voor de regeltjes van de reguliere schuldhulpverlening.

De oorzaak van deze moderne vorm van schuldslavernij is meestal niet alleen van financiële aard. Soms hebben mensen hun puberteit nog niet geheel verwerkt en zijn nog steeds op zoek naar hun eigen identiteit in een hebzuchtige begeerte, om na te doen wat hun buurman zich meent te kunnen veroorloven. Soms zijn mensen vast komen te zitten in angsten en frustraties door een traumatisch verleden. Om dat te ontwijken hebben ze soms een verslavende gewoonte van zelfmedicatie ontwikkeld. Ze compenseren hun frustraties met koopzucht, gokzucht, porno, alcohol, nicotine, blowen, heroïne of cocaïne.

De beschreven verhalen berusten op ware gebeurtenissen, al zijn om privacyredenen een aantal feiten door elkaar gehusseld, vereenvoudigd en anoniem gemaakt, zonder de essentie aan te tasten.

Je krijgt een spiegel voorgehouden, waarin je misschien hier en daar delen van jezelf zult herkennen, waar je in de fout bent gegaan of in een gevaarzone verkeert.

Je leert de eenvoud van het juridische systeem begrijpen, maar ook de valkuilen ervan, omdat het systeem in de praktijk door dubbele uitzonderingen erg ingewikkeld en bureaucratisch is geworden.

Je leert een aantal praktische methoden om uit de schulden te geraken.

Ben je slachtoffer geworden van een valstrik, waar je op eigen kracht niet meer uitkomt, dan heb je misschien een stabilisatietraject nodig met een psychologische aanpak.

Je wordt uitgedaagd om niet langer de oorzaak van je problemen bij anderen te zoeken, bij falende instanties en bij omstandigheden, maar om de feiten onder ogen te zien en je innerlijke aandacht te richten op je eigen aandeel. Je kunt daarbij gebruik maken van de praktische methode van 'focussen'.

Je kunt beginnen aan een proces van karaktertraining, waarvoor de Bijbel goede aanwijzingen biedt.

Je kunt je eigenwaarde gaan terugvinden en verantwoordelijkheid gaan nemen voor je eigen leven.

Jaap Bos heeft parttime een opleiding gevolgd in pastorale counseling bij Tabitha in Lutten (Ov.) en is er in 2002 afgestudeerd als focustrainer.

bosconsulting@hotmail.com